

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN RİSKLİ DAVRANIŞLARI İLE
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN**

İNCELENMESİ

Neşe Kübra YEMEN

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL

İstanbul,2018

T.C.

ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN RİSKLİ DAVRANIŞLARI İLE
PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Neşe Kübra YEMEN

154102105

YÜKSEK LİSANS

TEZİ

DANIŞMAN: Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL

İstanbul,2018

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 154102105
Öğrenci Adı Soyadı	: Neşe Kübra Yemen
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji
Tez Danışmanı	: Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL
Tezin Başlığı	: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN RİSKLİ DAVRANIŞLARI İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 27.07.2018	Saati	: 19.30
Öğrenci Savunmaya	: ☒ GELDI		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☒ OY BİRLİĞİ ☐ OY ÇOKLUGU			
☒ Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez KABUL edilmiştir.			
☐ Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin DÜZELTİLMESİ için ..... ay EK SÜRE verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. <i>(en fazla 3 ay)</i>			
☐ Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin REDDEDİLMESİ kararı alınmıştır.			
Savunmada Tezin Başlığı	: ☒ Değişmedi. ☐ Değişti.		
Tezin Yeni Başlığı	:		
Öğrenci Savunmaya	: ☐ GELMEDİ		
Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,			
☐ OY BİRLİĞİ ile REDDEDİLMİŞTİR.			

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Habib Erensoy	
Üye	Doç. Dr. Bengü Özüğür Uysal	

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “**Üniversite öğrencilerinde riskli davranışlar ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi** ” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bu kaynaklara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

27.07.2018

Neşe Kübra YEMEN

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin riskli davranışlarını ve problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu çerçevede araştırma ilişkisel tarama modeli olarak planlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini İstanbul İli Üsküdar Üniversitesinde aktif eğitim gören 300 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilere sırasıyla Kişisel Bilgi Formu, Riskli Davranışlar Ölçeği, İnternette Bilişsel Durum Ölçeği uygulanmış ve elde edilen veriler üzerinden değerlendirmeler gerçekleşmiştir.

Riskli davranışlar, birey için hayati tehlike yaratan; fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit eden, hastalık, yaralanma ve ölümlle sonuçlanma ihtimali yüksek davranışlar olarak tarif edilmektedir. Riskli davranışlar bireyin normal gelişimini sekteye uğratan, engelleyen davranışlardır (Jessor, 1991). Çalışmalar, risk davranışlarına girmeye yol açan birçok risk faktörünün olduğunu ve bu davranışların birçok olumsuz sonuçlara yol açabileceğini göstermiştir.

Üniversite öğrencilerine başarılı ve yetkin bireyler olma yolunda için ihtiyaç duydukları destek, ilişki, deneyimler, kaynaklar ve fırsatlar sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma, üniversite öğrencilerinin riskli davranışlar ve problemlı internet kullanımı arasındaki ilişkileri karşılaştırmayı ve çözüm noktasında öneriler sunmayı, böylelikle ölkemiz eğitim sistemini daha etkili ve verimli hale getirilebilmesine katkı sağlamayı hedeflemiştir.

Sonuç olarak problemlı internet kullanımı bireyin ruhsal ve fiziksel işlevlerini yerine getirmesine engel olan, önemli bir toplum sağlığı sorunu haline gelmektedir. Mevcut çalışmanın problemlı internet kullanımını önleyici ve bireyin işlevsel yaşamını koruyucu önlemler almak açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

TEŞEKKÜR

Tez yazım sürecinde desteğini benden esirgemeyen, bilgisini benimle paylaŐan ve çalıŐmalarımnda yardımcı olan sevgili tez danıŐmanım Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL'a teşekkür ederim.

Beni yetiŐtiren maddi manevi her koşulda yanımda olan en büyük destekçilerim sevgili annem Ayser Yemen'e sevgili babam Nevzat Yemen'e ve abilerim Aykut Yemen-Aydın Yemen 'e teşekkür ederim.

Bu süreç boyunca her konuda destek ve yardımlarını esirgemeyen arkadaşlarım Sıla Alver ve Mehtap Söğüt'e teşekkür ederim.

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN RİSKLİ DAVRANIŞLARI İLE PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Neşe Kübra YEMEN

Özet

Yüksek Lisans, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu Kaya Yertutanol

Temmuz, 2018

Bu çalışmanın amacı , üniversite öğrencilerinin riskli davranışlarını ve problemleri internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi ve araştırmanın üniversite öğrencileri üzerinde uygulanan ölçeklerden elde edilen bulgular üzerinden analizini yapmak ve gerekli önerilerde bulunmaktır.

Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evreni İstanbul ili Anadolu Yakası örneklemini ise Üsküdar Üniversitesinde aktif eğitim gören; 209 kadın, 91 erkek olmak üzere toplam 300 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin 18 yaş ve üstü olması dâhil edilme kriteri olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın alt problemleri çözümlenirken ; ikili karşılaştırmalarda t-testi; çoklu karşılaştırmalarda ise tek yönlü anova uygulanmış, frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır.

Araştırmanın sonucunda; cinsiyete göre riskli davranışlar ölçeği ve internette bilişsel durum ölçeği karşılaştırma yapılmıştır. Bağımsız örnek t testi sonucuna göre riskli davranışlar ölçeğinin alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu erkeklerin puan ortalamalarının kadınlara göre yüksek olduğu bulunmuştur. İnternette bilişsel durum ölçeği alt boyutlarına göre incelendiğinde cinsiyete göre farklılık saptanmamıştır. Riskli davranışlar Alt boyutları ile İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutları arasındaki korelasyon sonucuna bakıldığında RDÖ alt boyutlarından Antisosyal Davranışlar ile İBDÖ alt boyutlarından Sosyal Destek, Yalnızlık-Depresyon , Azalmış Dürtü Kontrolü arasında zayıf, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Dikkat dağıtma ile aralarında anlamlı bir ilişki yoktur. İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Toplam Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi sonuçlarına göre Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, bölüm, not ortalaması, haftaiçi internet kullanım miktarı, hafta sonu internet kullanım miktarı, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı değişkenleri birlikte, katılımcıların İBDÖ toplam

puanı ile orta düzeyde, ve anlamlı ilişki saptanmıştır. Adı geçen 14 değişken birlikte, İBDÖ toplam puandaki toplam varyansın yaklaşık %19'unu açıklamaktadır.

Elde edilen bulgular literatür çerçevesinde yorumlanmış ve bu bulgular ışığında öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Riskli Davranışlar, İnternet Bağımlılığı, Problemlı İnternet Kullanımı.

ABSTRACT

Research For the Relationship Between Risky Behaviouver of University Students and Their Problematic Internet Usage

Neşe Kübra YEMEN

Üsküdar University, Institute Of Social Sciences, Clinical Psychology Master Thesis

Advisor : Dr. Öğr. Üyesi Fatma Duygu KAYA YERTUTANOL

The aim of this study is to examine the relationship between risky behaviors of university students and their problematic use of internet and to make analysis based on the findings obtained from the scales applied to university students and to make necessary suggestions.

The research was conducted in a relational research model. The universe of the research is the Anatolian sample of Istanbul and the sample is the active students in Üsküdar University that consistsof 300 university students with 209 female and 91 male. The inclusion of students that is 18 years old or older was defined as the inclusion criteria. In binary comparisons, t-test and in multiple comparisons, one way ANOVA was applied while solving the sub-problems of the research, and the frequency and percentage values were calculated. The study results were compared with risky behavior scale according to sex and online cognitive scale.

According to the independent sample t-test results, there is a significant difference in the subscales of the risky behavior scale and the mean scores of males are significantly higher than thefemales. When the research examined by considering the sub-dimension of the online cognitive status scale, no difference was found according to sex. When the correlation between the sub-dimension of the risky behavior scale and the sub-dimension of the online cognitive status scale were analyzed, a significant positive correlation was detected between Antisocial Behaviors from RDÖ subscales and Social Support, Loneliness-Depression, and Decreased Impulse Control from İBDÖ subscales. However, there was no significant relationship found between distraction.

According to the results of Multiple Regression Analysis on the Prediction of Online Cognitive Status Scale Total Score, along with the variables such as education level of mother, education level of father, socioeconomic level, department, grade average,

weekday internet usage amount, weekend internet usege amount, antisocial behaviors, smoking, alcohol use, suicide tendency, eating habits, dropping out school and drug addiction, moderate and significant relationship was found with the total score of the İBDÖ of the participants. With the 14 variables mentioned, the İBDÖexplains about 19% of the total variance in the total score.

The findings are interpreted in the framework of the literature and recommendations in light of these findings have been developed.

. **Key Words :** Risky Behaviors, Internet Addiction, Problematic Internet Use

İÇİNDEKİLER

YeminMetni.....	i
Önsöz.....	ii
Teşekkür.....	iii
Özet.....	iv
Summary.....	vi
Kısaltmalar ve Simgeler Sayfası.....	xii
Tablolar Listesi.....	xiii
1. Giriş.....	1
1.1. Problem Tanımı.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sayıtlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
2. İLGİLİ KURAMSAL ARAŞTIRMALAR.....	6
2.1. Risk ve Riskin Tanımı.....	6
2.2. Ergenlerde Riskli Davranışları Açıklayan Kuramlar.....	7
2.2.1. Bandura Sosyal Zihinsel Öğrenme Kuramı.....	7
2.2.2. Hirschi'nin Sosyal Kontrol Teorisi.....	8
2.2.3. Bronfenbrenner'in Ekolojik Kuramı.....	8
2.2.4. Jessor'un Problem Davranış Teorisi.....	8
2.3. Risk Alma ve Risk Algısı.....	9
2.3.1. Riskli Davranışların Alt Boyutları.....	10
2.3.1.1. Alkol Kullanım.....	10
2.3.1.2. Madde Kullanımı.....	12
2.3.1.3. Sigara Kullanımı.....	13
2.3.1.4. Antisosyal Davranışlar.....	15
2.3.1.5. Okul Terki.....	16
2.3.1.6. İntihar.....	17
2.3.1.7. Beslenme Alışkanlıkları.....	18
2.4. Riskli Davranışlarla İlgili Araştırmalar.....	20
2.5. İnternetin Tanımı ve Tarihçesi.....	21
2.5.1. Kullanım Sıklığı.....	23
2.5.2. İnternet Kullanım Alanları.....	23
2.5.3. İnternet Bağımlılığı.....	25
2.5.4. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri.....	26

2.6. İnternet Bağımlılığını Açıklayan Kuramsal Yaklaşımlar.....	30
2.6.1. Young Dört Kategori Kuramı.....	30
2.6.2. Grohol'ün Sosyalleşme Kuramı.....	31
2.6.3. Suler İnternet Bağımlılığı Kuramı.....	31
2.6.4. Davis'in Bilişsel Kuramı.....	31
2.7. Bağımlılık Nesneleri.....	32
2.7.1. Çevrimiçi Seks – Çevrimiçi Pornografi.....	32
2.7.2. Çevrimiçi Kumar.....	33
2.7.3. Çevrimiçi Oyun.....	33
2.7.4. Çevrimiçi Alışveriş.....	33
2.7.5. Çevrimiçi Borsa.....	34
2.7.6. Çevrimiçi Sohbet.....	34
2.8. Problemlı İnternet Kullanımı.....	34
2.9. Problemlı İnternet Kullanımıyla İlgili Araştırmalar.....	35
3. YÖNTEM	40
3.1. Araştırmanın Modeli.....	40
3.2.Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	40
3.3. Veri Toplama Araçları.....	40
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	41
3.3.2. Riskli Davranışlar Ölçeği	41
3.3.3. İnternette Bilişsel Durum Ölçeği.....	41
3.4. Verilerin Toplanması.....	43
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	43
4. BULGULAR VE YORUMLAR	44
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	80
5.1.SONUÇLAR	80
5.2.BULGULARIN TARTIŞILMASI	81
5.2.1. Riskli Davranışlar, Demografik Özellikler ve Bazı Sürekli Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması.....	81
5.2.1.1 Katılımcıların Cinsiyete Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulguların Tartışılması.....	81
5.1.3. Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	83

5.1.4. Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	84
5.1.5. Katılımcıların Sosyoekonomik Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	84
5.1.6. Katılımcıların Üniversitede Okuduğu Bölümüne Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	85
5.1.7. Katılımcıların Not Ortalamasına Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	85
5.1.8. Katılımcıların Haftaiçi-Haftasonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	85
5.2. Problemlı İnternet Kullanımı, Demografik Özellikler ve Bazı Sürekli Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması.....	86
5.2.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre İnternet Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	86
5.2.2. Katılımcıların Cinsiyete Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	86
5.2.3. Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	86
5.2.4. Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	87
5.2.5. Katılımcıların Sosyoekonomik Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	87
5.2.6. Katılımcıların Bölümüne Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	87
5.2.7. Katılımcıların Not Ortalamasına Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	87
5.2.8. Katılımcıların Hafta içi-Hafta sonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulguların Tartışılması.....	87
5.3. Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutları ile İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyona İlişkin Bulguların Tartışılması.....	88
5.4. Bazı Demografik Değişkenler, Riskli Davranışlar Ölçeği ve İnternette Bilişsel Durum Ölçeğine İlişkin Regresyon Analizi Bulgularının Tartışılması.....	88
5.4.1. İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Sosyal Destek” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması.....	88

5.4.2.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Yalnızlık-Depresyon” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması.....	88
5.4.3.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Azalmış Dürtü Kontrolü” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması.....	89
5.4.4.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Dikkat Dağıtma” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması.....	90
5.4.5.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Toplam Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması	91
5.3. ÖNERİLER.....	93
5.3.1. Alanda Çalışanlar (Uygulayıcılar) İçin Öneriler.....	93
5.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	93
KAYNAKÇA.....	95
EKLER.....	106
ÖZGEÇMİŞ.....	113

KISALTMALAR LİSTESİ

Akt: Aktaran

ARPA: Advanced Research Projects Agency

DSM: Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

İBDÖ: İnternette Bilişsel Durum Ölçeği

NASA: National Aeronautics and Space Administration/ Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi

NFS: National Science Foundation

RDÖUF: Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu

SPSS: Stattiscal For Social Sciences

TR NET: Türkiye İnternet Proje

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ULAKBİM: Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi

ULAKNET: Ulusal Akademik Ağ

Vb.: Ve Benzeri

Vd.: Ve Diğerleri

WHO: Word Health Organization/ Dünya Sağlık Örgütü

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1 : Dünyada İnternet Kullanımın Kıtalara Göre İstatistigi	23
Tablo 2 : Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular	44
Tablo 3 : Katılımcıların İnternet Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulgular	45
Tablo 4 : Katılımcıların Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri	46
Tablo 5 : Katılımcıların İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri	47
Tablo 6 : Katılımcıların Bazı Sürekli Değişkenlere İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri	47
Tablo 7 : Katılımcıların Cinsiyete Göre İnternet Kullanım Amaçlarına İlişkin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılması	48
Tablo 8 : Katılımcıların Cinsiyete Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılması	49
Tablo 9 : Katılımcıların Cinsiyete Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılması	50
Tablo 10 : Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	51
Tablo 11 : Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	53
Tablo 12 : : Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	54
Tablo 13 : Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	55
Tablo 14 : Katılımcıların Sosyoekonomik Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	56
Tablo 15 : Katılımcıların Sosyoekonomik Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları.....	58
Tablo 16 : : Katılımcıların Üniversitede Okuduğu Bölümüne Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları ...	59
Tablo 17 : : Katılımcıların Bölümüne Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	60

Tablo 18: Katılımcıların Not Ortalamasına Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	61
Tablo 19 : Katılımcıların Not Ortalamasına Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	63
Tablo 20 : Katılımcıların Haftaiçi İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	64
Tablo 21 : Katılımcıların Haftaiçi İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	66
Tablo 22 : Katılımcıların Haftasonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	67
Tablo 23 : Katılımcıların Haftasonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları	69
Tablo 24 : Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutları ile İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonucu	70
Tablo 25 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Sosyal Destek” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	72
Tablo 26 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Yalnızlık-Depresyon” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	73
Tablo 27 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Azalmış Dürtü Kontrolü” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	75
Tablo 28 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Dikkat Dağıtma” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	76
Tablo 29 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Toplam Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	78

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

1.1.Problem

Genç nüfus oranının yüksek olduğu ülkemizde üniversitede öğrenim gören gençlerin oranı da oldukça fazladır. Bu dönemde birçok öğrenci güvenli ev ortamından ayrılmaktadır. Evlerinden ayrılan bu gençler, yurtlarda kalmakta ya da arkadaşları ile ev tutarak kendi başlarına yaşamaya çalışmaktadır. Ailelerinin yanında okuyan gençler de dâhil olmak üzere birçok üniversite öğrencisi, yaşamsal sorunlarla tek başlarına mücadele etmek ve bu süreçte yeni çevre, ve arkadaş adaptasyonu, gelecek kaygısı ve çalışma hayatında yer edinebilme sorunlarıyla karşı karşıya gelmektedir. Ayrıca ailelerin öğrenciler üzerindeki denetimlerinin azalması ile yaşam özgürlüklerinin bireysel seçimlerine dayanması; sağlığı bozan alışkanlıklara yönelmeye eğilim göstermekte ve bu gruplarda riskli davranışlar gözlemlenebilmektedir. Gençlerin bu dönemde riskli davranışlarla karşı karşıya olduğu aşikârdır. Bu tür problem içerikli davranışlar dikkate alındığında, bu dönem içerisinde bulunan bireylerin önemli bir risk grubu oluşturduğu ve devlet politikalarının bu dönemdeki bireyleri koruyucu önlemler ve hizmetler geliştirmesi önem arz etmektedir.

Jessor'e (1991) göre riskli davranışlar, birey için hayati tehlike yaratan; fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit eden davranışlar olarak tarif edilmektedir. Riskli davranışlar; sigara, alkol ve madde kullanım bozukluğu, antisosyal davranışlarda bulunma (şiddet, zorbalık), okul terki, intihar eğilimi, evden kaçma gibi bireyin normal gelişimini sekteye uğratan, engelleyen davranışlardır.

Ergenlerde risk davranışı hakkında edinilen bilgi geçen birkaç on yıl içinde genişlemiştir. Madde kullanımı, şiddet davranışı ve cinsel risk davranışı gibi risk davranışları, gençlerin refahı ve sağlığını doğrudan veya dolaylı olarak tehlikeye atabilecek davranışlardır (Alkaşifoğlu, 2008).

Günümüzde internet kullanımı, sosyal medya ve sanal gerçeklik dünyası bireyin internet aracılığıyla gerçek hayatında ulaşamadığı ve erişemediği bir çok imkanı önüne sermektedir. Bu imkanlar birey üzerinde biyopsikososyal birçok değişime davetiye

çıkarmıştır. Mesafeler anlamını kaybetmiş ve insanlar birbirlerinden daha çok etkilenir hale gelmiştir (Aksoy, 2015).

Problemlili internet kullanımı kavramı bireyin aile, iş, sosyal hayat gibi alanlarda işlevselliğinin bozulmasına yol açan kompulsif internet kullanımı olarak tarif edilmektedir (Kim & Davis, 2009; Akt, Esra Ceyhan).

Problemlili döneminden genç yetişkinliğe geçememiş üniversite öğrencilerinin riskli davranışlarını oluşturan faktörlerin bilinmesi, önleme ve müdahale programlarının geliştirilmesi açısından oldukça önem arz etmektedir. Bu sebeple, araştırmacılar koruyucu önleyici faktörlerin tanımlanması, değerlendirilmesi ve direnç kavramına odaklanmışlardır. Son on yılda yapılan araştırmalar, müdahale programı stratejilerinin risk azaltımından, sağlıklı gençlik gelişimine doğru değişmesi yönünde ilerleme göstermektedir.

Bu stratejiler, üniversite öğrencilerine başarılı ve yetkin bireyler olma yolunda için ihtiyaç duydukları destek, ilişki, deneyimler, kaynaklar ve fırsatlar sunmayı amaçlamaktadır. Araştırma, üniversite öğrencilerinin riskli davranışlar ve problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkileri karşılaştırmayı ve çözüm noktasında öneriler sunmayı, böylelikle ülkemiz eğitim sistemini daha etkili ve verimli hale getirilebilmesine katkı sağlamayı hedeflemiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin riskli davranışlar ve problemlili internet kullanımı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma üniversite öğrencilerine uygulanan ölçeklerden elde edilen bulgular üzerinden sonuçlandırılacaktır. Tez bu konu hakkında eğitim sisteminin daha etkili ve verimli hale getirebilmesine ve konu hakkında üretilen literatüre katkı sağlamayı hedeflemektedir.

Belirlenen araştırma problemine aşağıdaki alt problemler aracılığıyla cevap aranacaktır:

1. Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı;

1.1. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, bölüm, sosyoekonomik durum, anne-baba eğitim durumu, genel not ortalaması, hafta içi ve hafta sonu internet kullanım miktarı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2. İnternet Kullanım amaçları dağılımı nedir?

3. İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyutları ve toplam puanı;

3.1. Cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, bölüm, sosyoekonomik durum, anne-baba eğitim durumu, genel not ortalaması, hafta içi ve hafta sonu internet kullanım miktarı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

4. Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları ve toplam puan ile İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyutları ve toplam puan arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Hipotez:

H0: Riskli davranışlar ile problemlili internet kullanımı arasında ilişki yoktur.

H1: Riskli davranışlar ile problemlili internet kullanımı arasında ilişki vardır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Üniversite gençliği, bireyin gelişim dönemleri içerisinde, ergenlikten yetişkinliğe geçiş sürecidir ve üniversite gençliğinin tanınması pozitif biçimde yönlendirilmesi, ülkenin geleceği için önemlidir (Yurtsever,2011). Riskli davranışlar sigara-alkol-madde kullanımı, intihar eğilimi beslenme alışkanlıkları okul terki ve anti-sosyal davranışlar olarak nitelendirilir. Türkiye’de yapılan araştırmalar incelendiğinde riskli davranışlar ile ilgili literatürde çoğunlukla ergenlerle yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Bu araştırma üniversite öğrencileriyle yapılacaktır ve böylelikle literatüre katkı sağlanacaktır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre; bilgisayar ve internet kullanım oranları 2016 yılı Nisan ayında 16-74 yaş grubundaki bireylerde sırasıyla %54,9 ve %61,2 oldu. Bu oranlar erkeklerde %64,1 ve %70,5 iken, kadınlarda % 45,9 ve %51,9’dur. Son 3 ay içerisinde internet kullanan bireylerden interneti hemen her gün veya haftada en az bir defa kullanan bireylerin oluşturduğu düzenli internet kullanıcı oranı 2016 yılının ilk üç ayında % 94.9 oldu. Düzenli internet kullanıcı sayısında artış görülmektedir.

Öğrencilerin internet kullanımlarının her geçen gün artması, her türlü bilgiye kolaylıkla ve herhangi bir denetim olmadan ulaşmaları birçok olumsuz sonucu da beraberinde getirmektedir (Karaman, 2009). Bazı bireyler internet kullanımını ihtiyaç duydukları miktarla sınırlarken, bazılarının bu sınırlamayı yapamadığı için aile, iş ve sosyal yaşamlarında aşırı kullanım nedeniyle sorunlar yaşadıkları görülmüştür. Bireylere sorun yaşatan davranış örüntüsü, zarar verici olması ya da normalden belirgin

sapma göstermesi nedeni ile “patolojik” ya da “problemlı” olarak tanımlanmaya başlanmıştır (Caplan, 2002).

Bu bilgiler ışığında üniversite öğrencilerinin riskli davranışları ve problemlı internet kullanımlarını belirlemek açısından sorunlu alanların belirlenmesi, bu sorunların çözümü ile ilgili önlem alınması açısından literatüre katkı sağlayacaktır.

1.4. Sayıtlar

1. Araştırma örneklem grubuyla sınırlıdır ve örneklemin ana kitleyi temsil ettiği varsayılmıştır.
2. Veri toplama araçlarının araştırma sorularını test edebilecek biçimde hazırlandığı varsayılmıştır
3. . Katılımcıların sorulara doğru ve içten cevap verdikleri varsayılmıştır.
4. Veri toplama kullanılan anket araştırmanın amacına uygundur.

1.5. Sınırlılıklar

1. Bu araştırma İstanbul İli Anadolu Yakası Üsküdar ilçesinde bulunan ve araştırmaya katılan Üsküdar üniversitesi öğrencileri kapsamaktadır.
2. 2017-2018 eğitim öğretim yılında üniversitede aktif öğrenci kapsamında bulunan öğrencilerin görüşlerinden elde edilen bilgi ve bulgularla sınırlıdır.
3. Öğrencilerin problemlı internet kullanımları ile oluşan riskli davranışlar araştırmaya konu edilmiştir.
4. Araştırmada elde edilen bulgular riskli davranışlar ölçeği ile internette bilişsel durum ölçeğinin soruları ile sınırlıdır.
5. Literatürde çok sayıda problemlı internet kullanımının yol açtığı riskli davranışlar bulunmakla birlikte; bu araştırmada sigara- alkol-madde kullanımı, intihar, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve antisosyal davranışlar olacak şekilde yedi başlık altında sınırlandırılmıştır.

1.6. Araştırmanın Tanımları

Riskli Davranış: Gençlerin sağlık ve iyilik hallerini ve yaşamlarını etkileyen ve potansiyel olarak olumsuz sonuçlar olabilecek davranışlar olarak tanımlamaktadır (Alikaşıfoğlu, 2008).

İnternet: İnternet, iş dünyası, devlet kuruluşları ve eğitim kuruluşları arasında dünya çapında iletişim kurma olanağı sağlayan uluslararası bir bilgisayar ağıdır. İnternet kelimesi İnternational ve Network kelimelerinin birleşerek ve “bilgisayarlar arası dünya çapındaki ağ” olarak tanımlamıştır

Bağımlılık: Kişinin kullandığı bir nesne üstünde kontrolün kaybetmesi ve onuz bir yaşam srmemeye başlamasıdır.

İnternet Bağımlılığı: İnternet bağımlılığı, internetle ilgili aşırı zihinsel meşguliyetin olması, internet dışında geçirilen vaktin değersiz bulunması, doyum sağlamak için gittikçe artan miktarda internet kullanımı, internette planladığından daha fazla kalmak, yoksunluğunda sinirlilik, gerginlik hissetmek ve aşırı internet kullanımının iş, sosyal ve aile hayatında olumsuz etkilere neden olabilmesi şeklinde tanımlanmaktadır.

Problemlİ İnternet Kullanımı: Problemlİ internet kullanımı uyumsuz düşünce ve patolojik davranışları içeren psikopatolojik bir durumdur (Davis, 2002).

BÖLÜM II

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Risk ve Riskin Tanımı

Riskli davranışlar denildiğinde bireyin ruhsal ve fiziksel iyilik halini olumsuz yönde etkileyen ve yüksek oranda gelişimsel kayba neden olan davranışlar olarak tanımlanabilir (Alikaşifoğlu, 2008).

Kişinin psikolojik ve fizyolojik bütünlüğüne zarar veren her türlü davranış risk olarak tanımlanabilir. Bu davranışlar fiziksel, psikolojik, bilişsel ve sosyal alanlar olarak sıralanabilir.

Fiziksel risk; kişinin bedensel ve çevresel olarak maruz kaldığı risk türüne fiziksel risk denir. Bu risk türü çoğunlukla şiddet, saldırganlık, fiziksel yaralama/yaralanma, cinsel taciz, intihar, somatik belirtiler ve nörolojik bozukluklar olarak rastlanmaktadır.

Psikolojik risk; bireyin ruhsal olarak maruz kaldığı etmenlere denir. Bu risk türü çoğunlukla örseleyici olaylar, istismar, sözel olmayan davranışlar, travma, stres, uyum problemleri, sosyal beceri eksikliği, düşük özgüven, akademik başarısızlık ve akran zorbalığı olarak sıralanabilir.

Bilişsel risk; bireyin düşünce ve biliş süreçlerini etkileyen ve bu süreçlere zarar veren risk türüdür. Bu risk türleri şu şekilde sıralanabilir: öğrenme güçlükleri, algı bozuklukları, hafıza problemleri, duygu regülasyonu.

Sosyal ve çevresel risk; bu risk türü sosyal çevrede bulunan diğer insanların ve varlıkların duygular, davranışlar, düşünce, süreçleri üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerdir. Bu risk türleri şöyle sıralanabilir: olumsuz aile koşulları, sosyoekonomik imkanlar, eğitim düzeyleri, akran ilişkileri, medya, yaşanan coğrafya, kültür, konjüktür, savaşlar, doğal afetler, toplumsal travmalar, normatif olmayan yaşam olayları, şiddet.

İnsan sürekli değişen ve gelişen bir varlıktır. Yaşamı boyunca birçok olumlu ve olumsuz durumla karşılaşmaktadır. Bu durumlardan birisi de risktir. Bu durum insanın gelişimini sekteye uğratabilir ve bütünlüğüne zarar verebilir. Her gelişim dönemi

içerisinde farklı risk tiplerini barındırabilir. Bu risk tipleri çeşitli alt kollara ayrılmaktadır.

Gelişim; sperm ve yumurtanın buluşmasıyla başlayan ve yaşam boyu süreklilik arz eden biyopsikososyokültürel faktörleri içeren çok yönlü bir süreçtir (Santrock, 2012).

Gelişimin ve gelişim dönemlerinin birçok tanımı yapılsa da bu süreç kişiden kişiye, coğrafyaya göre, toplum ve ırksal özelliklere göre farklılıklar göstermektedir. Ancak bu gelişim dönemleri bilimsel olarak temel başlıklar altında sıralanmaktadır. Bunlar; doğum öncesi, bebeklik, ilk çocukluk, orta ve ileri çocukluk, ergenlik, ilk yetişkinlik, orta yetişkinlik ve ileri yetişkinlik olarak sıralanır. Bu gelişim dönemleri zincir gibi birbiriyle bağlantılıdır her birinin bir sonraki ve öncesiyle ilişkisi vardır. Gelişim kuramları bu dönemleri farklı özellikler ile birbirinden ayırmaktadır. Her dönem için gelişim olduğu gibi çeşitli bozukluklarda görülebilir. Bu gelişim bozuklukları bir sonraki döneme risk olarak taşınabilir ve gelişim basamaklarını olumsuz etkileyebilir.

Jessor (1991)' a göre; riskli davranışlar bireyin ruhsal ve fiziksel iyilik halinin sekteye uğratan, hayati tehlike yaratan davranışlar olarak tarif edilmektedir.

Riskli davranışlar; sigara, alkol ve madde kullanımı, erken dönemde aktif cinsel yaşam, antisosyal davranışlar (şiddet, zorbalık), intihar eğilimi, okul terki ve evden kaçma gibi ergenin normal gelişimsel durumunu sekteye uğratan davranış stilleridir (Gençtanırım-Kuru, D., 2010).

Toplum tarafından hoş karşılanmayan bu davranışlar, ergenin sosyal rollerini, başarı ve yeterlik duygusu ihtiyacını engelleyen uyum bozucu davranışlar topluluğudur (Siyez, 2009).

2.2. Ergenlerde Riskli Davranışları Açıklayan Kuramlar

2.2.1. Bandura Sosyal Zihinsel Öğrenme Kuramı

Bu kurama göre riskli davranışların oluşumunda rol modellerinin önemi vurgulanmaktadır. Bireyin davranışını öncelikli olarak çevre şekillendirir. Örn.: Riskli davranışlar gösteren arkadaşlar (sigara, alkol ve madde kullanımı olan) normal gelişim gösteren bireyler için olumsuz rol model olmaktadır. Bandura, rol modellerini oluştururken sonuç beklentileri ve öz yeterlilik kavramlarının önemini işaret etmektedir. Sonuç beklentisi, gözlemi yapanın rol modelin davranışlarına yönelik kişisel,

psikososyal yargılarıdır. Örneğin; alkol kullanan modeli gözleyen biri alkole ilişkin birtakım sonuç beklentileri oluşturur. Eğer modelin alkol kullanımını sonucu olumluysa gözlemleyen bireyin alkol kullanım riski artar.

Özyeterlik, bir şeyi yapabileceğine dair kendine duyulan güvendir. Rol modeli gözleyen kişinin, rol modelin davranışının sonucundaki başarıya odaklanıp benzer davranışı sergilemeye yönelik özgüveni artar. Rol modelin sigara içiyor olması onu gözleyen ve kendine rol model alan kişinin de sigara içme davranışı sergilemesine neden olacaktır (Akt: Çakar, 2017).

2.2.2. Hirschi'nin Sosyal Kontrol Teorisi (1969)

Hirschi (1969), her bireyin içinde sapkın davranışların bulunduğunu ancak bunları bastırıldığını ifade etmektedir. Bireyin toplumsal çevresine olan yakınlığı riskli davranışların ortaya çıkma olasılığını doğru orantılı olarak etkiler.

Hirschi (2002) sapkın davranışlar gösteren bireylerin özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- 1-Başkalarının beklenti ve istekleriyle ilgilemezler.
- 2-Sonuçta ceza alınacağını umursamazlar.
- 3-Sapkın davranış için gerekli enerjiye sahiptirler.
- 4-Ahlaki değerleri umursamazlar.

2.2.3. Bronfenbrenner'in Ekolojik Kuramı (1979)

Ekolojik yaklaşım riskli davranışları bireyin çevresiyle olan etkileşimiyle açıklar. Çünkü bu kurama göre gelişmekte olan birey çevresine bağlanır ve çevre üzerinde yeniden yapılandırma etkisine sahiptir. Çevrenin dinamik yapısı sebebiyle birey ve çevre arasında çift taraflı bir etkileşim vardır. Çevre ve birey etkileşimi birden çok dinamikleri barındırır ve bu nedenle etkileyen dinamikler bütün halinde ele alınmalıdır. Bireyin gelişiminde etkili olan mikrosistem, mezosistem, ekzosistem ve makrosistem birlikte değerlendirilmelidir (Akt: Çakar, 2017).

2.2.4. Jessor'un Problem Davranış Teorisi

Riskli davranışları risk faktörü ve koruyucu faktörler olarak ele alan bu kuramda problem davranış riskli davranışlardan doğmaktadır denilmektedir. Koruyucu faktörler problemleri engellemektedir.

Problemleri davranışlarının ortaya çıkmasında etkili olan faktörler gen yapısı, algılanan ve yaşanan sosyal çevre, kişilik yapısı ve davranışlar olmak üzere 5 farklı boyutta yapılandırılmıştır (Jessor, Donovan ve Costa, 1994).

Kurama göre bireyin ihtiyaçlarının sağlıklı yöntemlerle giderilememesi için gerekli önlemler alınmazsa, riskli davranışlara yönelmeleri kaçınılmazdır.

2.3. Risk Alma ve Risk Algısı

Risk; psikolojide, bir davranışın insan yaşamının her alanında zarara uğratması ihtimalidir.

Literatür incelendiğinde risk alma davranışında bireyin sergilediği davranışın sonucunu bilmesi ve bir tercih yapması söz konusuysen; riskli davranışlar sergileme bireyin davranışının sonucunu düşünmeden dürtüsel bir şekilde eyleme geçmesi söz konusudur (Siyez, 2009).

Risk alma potansiyeli bireylerin riski anlayış biçimlerine dayanmaktadır. Eğer bir davranışın bir sonraki basamağında bu davranış bireye zarar getirecekse bunu risk olarak görebilir. Her kültürün, her coğrafyanın ve her aile yapısının paylaştığı özellikler farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle de kültürlerin ve bireylerin riski anlayış şekilleri önemlidir çünkü kültürün bireyin risk algısı üzerinde önemli etkileri vardır. Bir toplum için risk sayılabilecek bir faktör diğer toplum yapısı için normal görülebilir. Bireysel ya da toplumsal olarak aşına olunan olaylar, deneyimler ve kavramlar bireyde korku uyandırmaz. Aşına olunan duruma karşı gösterdiği risk oranı bilinmeyen bir kavrama ya da olaya gösterdiği risk oranına göre daha düşüktür ve kaçınma olmaz. Risk davranışları yönlendiren diğer bir durum ise ruh halidir. Geçiş döneminde olan bireylerin (yas, depresyon, ilaçlı tedavi vb.) riskli davranış sergileme eğilimleri yüksektir.

Risk algısının gelişimindeki önemli etmenlerden bir diğeri ise gelişim dönemleridir. Her gelişim evresinin riski algılayış şekli farklıdır. Bu algının gelişmesinde rol oynayan etkin basamak çocukluktan ergenliğe geçiş evresidir. Bu dönem içerisinde birçok fizyolojik ve psikolojik değişimleri ve gelişimleri barındırmaktadır. Bu geçiş evresinin önemli olmasının nedeni kimlik bulma ve rol karmaşalarının bu dönemde yaşanmasıdır. Bireyler kendilerine ve sosyal yapılarına uygun ve kabul gören bir kimlik oluşturmak amacıyla birçok rol denerler, benmerkezci tavırları onları olumsuz deneyimlere yöneltebilmektedir. Bu deneyimler çoğunlukla sosyal çevreleri tarafından çekici hale getirilmiş ve sonucunda onlara özgüven

getireceklerini düşündükleri davranışlar, tutumlar ve alışkanlıklar olmaktadır (cinsel deneyim, madde kullanımı, kural çiğnemek vb). Ergenlik döneminde kazanılan bu olumsuz davranışlar bir sonraki gelişim basamağına da taşınabilmektedir. Ergenlik döneminin gerekliliklerini yanlış yollarla doyurmaya çalışan bireyler ilk yetişkinlik dönemi ve sonraki dönemlerdeki ihtiyaçlarını da yanlış eğilimlerle doyurmaya çalışmakta ve yönlendirebilmektedirler.

2.3.1. Riskli Davranışların Alt Boyutları

Riskli davranışlar bireyin sağlığını ve hayatını etkileyen ve olumsuz sonuçlar doğurabilen davranışlar olarak kabul edilmektedir. Başlıca riskli davranışlar, alkol, madde sigara kullanımı, antisosyal davranışlar, intihar, okul terki ve beslenme alışkanlıkları gençlerde görülen başlıca riskli davranışlardır. Bu araştırma kapsamında riskli davranışların alt boyutları olarak antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, madde kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları ve okul terki ele alınmıştır.

2.3.1.1. Alkol Kullanımı

Alkol tarih boyunca toplumların yaygın olarak kullandığı bağımlılık yaratabilen psikoaktif madde olarak nitelendirilmektedir. Dünya çapında her yıl 3,3 milyon ölüm, zararlı alkol kullanımından kaynaklanmaktadır, bu ölümlerin % 5,9'unu oluşturmaktadır. Alkol tüketimine bağlı sorunlar günümüzün en önemli problemlerinden biri olmuştur. Alkolizm, sağlık sorunları, zihinsel bozukluklar, artan suç, kasıtlı ve ya kasıtsız yaralanmalar, trafik kazaları, öz kıyım, suça yönelme aile parçalanması, ekonomik sorunlar, iş yaşamının bozulması gibi çok boyutlu olan biyopsikososyal sorundur.

Literatür incelendiğinde alkol kullanım bozukluğunun çoğunlukla psikolojik belirti olarak ortaya çıktığı (Dodes, 2009), erken dönemde yaşanan travmatik deneyimlerin bir sonucu olarak (Brodsky vd., 2001); yaşanan öfkenin bireyin kendisine ve yaşadığı çevresine yıkıcı davranışlar olarak yöneltmesi ve kişinin baş etme yöntemi olarak alkole başvurması olağan bir sonuç olarak ifade edilmektedir (Evren vd., 2011).

Wurmser (1974), alkole başvurmanın kırılma narsisizmle ilgili olduğunu, bireyin yetersiz özgüven gelişimini kapatmayı ve baş edemediği yalnızlık, öfke, kaygı,

utanç duygularıyla baş etmeyi hedeflediği için bu yollara başvurduğunu vurgulamaktadır.

Ergenlerde alkol kullanımı akran sosyalleşmesi sebebiyle olmaktadır. Sorunlu alkol kullanımı için çevresel risk faktörlerinin göreceli etkisi zaman içinde ve gelişim dönemlerinde değişebilir (Boyd vd., 2018).

Çocukluk çağı travması yaşamın ilerleyen dönemlerinde bir takım olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmiştir. Alkol kullanım bozuklukları da buna dâhil edilen bozukluklar arasındadır. Çocukluk çağı travması ve psikopatoloji arasındaki ilişkide nörotizm aracı rol oynamaktadır. Yapılan bir çalışmada çocukluk çağı travması, alkol bağımlılarında belirgin olarak daha yaygın ve daha şiddetli bulunmuştur. Ek olarak, çocukluk çağı travmasının alkol kullanımı şiddetini etkilediği bulunmuştur. Sonuç olarak çocukluk dönemi duygusal istismar öyküsü olanların alkol kullanımına karşı bir kırılganlığı olduğu anlaşılmıştır (Schwandt, vd., 2013).

Brem ve arkadaşlarının (2017) yürüttükleri çalışmada alkol sorunları ile psikolojik saldırganlık arasındaki ilişkiyi vurgulamışlardır. Antisosyal kişilik bozukluğunun, psikolojik saldırganlık ile ilgili olarak ortaya çıkan yüksek düzeydeki alkol sorunları ile ilişkili özelliklerinin ortaya çıktığını savunmuşlardır.

Alkol kullanım bozukluğu kadınlarda erkeklere nazaran daha seyrek görülmesinin yanında gittikçe artan bir problemlili davranıştır. Sıklıkla 22-35 yaş aralığında bireyler alkol kullanımına başvurmaktadır (Öztürk, 2015).

Kolay-Akfert ve Çakıcı (2009) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinde sigara deneme oranı %61.5, alkol deneme oranı %70.8 oranlarında olduğu tespit edilmiştir. Alkol kullanan gençlerin aileleri incelendiğinde algılanan ebeveyn tutumlarının otoriter, çoğunlukla uyumsuz ve sınırların geçirgen olduğu ilişkisel bir sitemden geldikleri gözlenmiştir.

Alkol kullanımını neden olabilecek birçok risk faktörü vardır. Bu faktörler biyolojik etmenler (kalıtım, bireysel yatkınlık, genom çalışmaları, ırk farklılıkları vb.) ve psikososyal etmenler (kişilik etkeni toplumsal etken, zorlanma etkileri, okul ortamı vb.) olarak sıralanabilir. Çakıcı ve Akfert (2009), genetik geçişi vurgulayan çalışmalarında; babası alkol bağımlısı olan bireylerin alkol bağımlısı olma riskinin diğerlerinden 4-5 kat daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

2.3.1.2. Madde Kullanımı

Madde kullanımı ; bireyin fiziksel ve ruhsal iyilik halini olumsuz yönde etkileyen, zarar görüldüğü halde kullanımına devam edilen riskli davranıştır.

Tarihin en eski çağlarından beri insanlık uyuşturucu maddeleri bilinmekte ve kullanılmaktadır. Günümüzde, bireylerin uyuşturucu maddelere verdikleri yer gittikçe artmaktadır. Buna bağlı olarak da uyuşturucu madde kullanımına bağlı bireysel ve toplumsal sorunlarda artış görülmektedir. Uyuşturucu madde kullanımı alışkanlığı nedeniyle insanların ruh ve benden sağlıkları bozulmaktadır (Ögel, 2002).

Kötüye kullanılan ya da bağımlılık geliştirme özelliği olan maddelerin ortak özellikleri pekiştirici etkilerinin olması ve beyin ödül devreleri üzerinde etkileri vardır (Öztürk, 2015).

Kişi kullandığı maddeyi bıraksa dahi vücudundaki kimyasal değişimin esiri olup, tekrar madde arayışına çıkar ve istemsizce maddeyi kullanmaya başlar (Arıkan, 2006).

Turhan ve ark. (2011), tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerde ilk kez madde kullanma %9.6, kullanmaya devam etme %1.8 olarak bulunmuştur.

Literatüre bakıldığında yetersiz özgüven, özsaygı ve düşük sosyal desteğin bireyin sigara, alkol ve madde kullanımıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir. Çoğunlukla psikiyatrik bir sorunun komorbiditesi olarak karşımıza çıkan madde kullanımı, depresyon, dürtüsellik, anksiyete bozuklukları ve erken dönemde yaşanan istismar ile ilişkilendirilmektedir (Akt.: Turhan, İnandı, Özer ve Akoğlu, 2011).

Çalışmalar duygusal istismar ve duygusal ihmalin madde kullanımının sorun şiddeti için önemli yordayıcılar olarak ortaya çıktığını göstermiştir (Rosenkranz vd. 2012).

Nörobiyolojik çalışmalara bakıldığında Thomsen ve arkadaşları (2018) madde kullanan bireylerin yavaş yanıt inhibisyonu olduğunu, künt bir prefrontal korteks aktivasyonu olduğunu tespit etmişlerdir.

2.3.1.3. Sigara Kullanımı

Sigara içimi genellikle genç yaşta başlar ve alışkanlık şeklinde devam eder. Sigara içen insanların yaklaşık %80'i sigaraya 18 yaşın altında başlamaktadır. Sigarayı ilk kez çocukluğunda içenler sigara tiryakiliği açısından yüksek risk taşımaktadır. Farklı

bir kimlik ve görünüş oluşturmak isteyen gençlik sigarayı; bağımsızlığın ve kişiliğin sembolü olarak kullanır. Genellikle ergenlik çağlarında özenti, gösteriş, taklit, büyüme veya özgürlük ifadesi olarak başlanan sigara, kısa sürede bağımlılığa yol açar (Doğan ve Ulukol, 2010).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) verilerine göre, sigara içen her on kişiden birisi tütün ürünlerinin sonuçlarına bağlı nedenlerden hayatını kaybetmekte; tütün her yıl 8 milyon kişi tütünden dolayı hayatını kaybetmektedir. 2020 yılında sayının on milyon kişiye ulaşması tahmin edilmektedir.

Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştaki bireylerin 2008 yılında %31,3'ü her gün veya ara sıra tütün ve tütün mamullerini kullanmakta iken 2012 yılında bu oran yaklaşık olarak %27'ye düşmüştür. Yaş grubuna göre tütün ve tütün mamulü kullananlar incelendiğinde, en çok 25-34 ile 35-44 yaş grubundaki bireyler her gün veya ara sıra tütün ve tütün mamulü kullandıklarını beyan etmişlerdir. 25-34 yaş grubunda bu oran 2008 yılında %40,3 iken, 2012 yılında %34,9'dur. 35-44 yaş grubunda ise bu oran 2008 yılında %39,6 iken, 2012 yılında %36,2'dir (TUİK, 2012)

Türkiye'de tütün ürünleri ile mücadeleyle ilgili ilk engelleme çalışmaları 1996 yılında başlamıştır. Bunu takip eden yıllarda birçok önleyici çalışma yapılmıştır ancak en etkili çalışmalar 2007 yılında, Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı ile daha kararlı adımlar atılmaya başlandı ve dumansız hava sahası isimli proje ile kapalı alanlarda sigara içilmesi para ceza ile yasaklanmıştır. Buna ek olarak sigarayı bırakmakta zorlanan bireylere Alo170 hattı ile sağlık hizmeti de verilmeye başlanmıştır. Bu politikalar sayesinde ülkemiz tütün mamulleri ile mücadelede dünya çapında 4. sırada yer almaktadır (Türkiye'de Tütün Kontrol Çalışmaları, 2012).

Tütün tüketimi bireylerde birçok ciddi hastalığa neden olmaktadır çoğunlukla bu hastalılar solunum yolu rahatsızlıklarıyla ilgili olmaktadır. Bu hastalıklar çoğunlukla akciğer kanseri, KOAH, astım gibi rahatsızlıklardır. 1960-2004 yılları arasında Türkiye'deki ölüm nedenlerinin çoğu tütün kullanımına bağlı olan bu hastalıklardır (Erdal vd., 2013).

Sigara birçok amaçla bireylerin hayatlarına girmektedir bu amaçlar çoğunlukla stres azaltmak için, hayatların da ki problemlerden kaçmak için, akran baskısına yenik düşüldüğü için, aile geçmişinde eğer sigara içenler varsa bunlar model alındığı için ve en önemlisi buldukları toplumun ve kültürün onayını alabilmek için sigara

kullanımına yönelmektedirler. Sigara kullanan kitlelere bakıldığında çoğunlukla eğitim seviyesi düşük ve gelişmemiş/gelişmekte olan ülkelerde bu sayının fazla olduğu görülmektedir. Yanlış sosyal kabulden dolayı ergenlik döneminde olan ve benliğini şekillendirmekte güçlük çeken gençler yaşlıları arasında daha olgun, aileden bağımsız ve özgüvenli görünmek için sigarayı prestij kaynağı olarak görürler (Yarış, 2010).

Sigara sadece kişinin benliğine ve sağlığına zarar vermekle kalmaz bunun yanında ekonomik anlamda da bireyleri olumsuz etkiliyor. Bu yanlış stres azaltma yöntemi bireylere büyük maddi kayıplara mal olmaktadır. Maddi sıkıntıları da beraberinde getirerek yeni bir stres alanı yaratmaktadır. Merak, taklit, arkadaş edinme ile başlayan bu alışkanlık zamanla bireye zarar vermekle kalmayıp çevresindeki kişilere de zarar vererek yeni bir pasif içici kitlesi oluşturmaktadır. Bu kitle çoğunlukla sigaranın pis kokusundan, maliyetinden, sağlığa zarar vermesinden mustarip olmaktadır. Bu nedenler zamanla sigara içen bireyin yalnızlaşmasına da neden olmaktadır.

Nikotin sigara içiminden birkaç saniye sonra beyne ulaşmaktadır. Dolayısıyla fiziksel ve psikolojik bağımlılık mekanizmaları aktive olmaktadır. Kadınların bağımlılık açısından erkeklerden cinsiyete özel bazı farkları bulunmaktadır. Kadınlarda nikotin bağımlılığı sigara içmek için önemli bir nedendir, ancak bu davranışı besleyen psikolojik nedenler onların sigarayı daha zor bırakmasına neden olabilmektedir. Kadınlar erkeklere göre özellikle pre-menstrüel dönemde strese daha az dayanıklı olabilmektedirler. Kadınlar erkeklere göre sigara bırakıldığında kilo almaktan daha fazla korkmakta ve daha az egzersiz yapmaktadırlar. Yoksunluk belirtileri daha şiddetli görülebilmektedir. Nikotin yerine koyma tedavileri kadınlarda bu belirtileri geriletmede erkeklere göre daha az başarılı olabilmektedir.

Sigaranın içinde bulunan ve bağımlılığa neden olan zararlı maddeler (nikotin, zifir, karbondioksit vb.) sigara içiminde çok hızlı bir şekilde beyne ulaşır ve beyindeki bağımlılık mekanizmasını içeren lobu aktif eder, fiziksel ve psikolojik bağımlılığı ortaya çıkarır. Cinsiyet dinamiklerine bakıldığında kadınlar nikotine karşı daha hassas oldukları için bağımlılık mekanizmaları kolay kolay nikotini unutmamaktadır, ayrıca pre-menstrüel dönemde kadınlar hormon yapılarından dolayı daha dayanıksız olabilmektedirler. Fiziksel nedenin yanında psikolojik faktörler de rol oynamaktadır. Bunlar çoğunlukla bilişsel çarpıtmalardır. Örnek vermek gerekirse; sigara

bırakıldığındaki kilo alımı prestijini azalacağını düşünmeye sevk eder ve bu durum da bağımlılığın sürdürülmesine neden olan önemli etkenlerden biri olur (Yarış, 2010).

Her insanın yaşamındaki olumsuzluklar ile mücadele edebilmesi için belirli mücadele stratejileri vardır. Bu stratejiler üst biliş fonksiyonları sağlıklı olan bireylerde ya da daha iyi kullanan bireylerde daha etkili stratejiler ortaya çıkartabilmektedirler. Böylelikle insanlar fiziksel aktivite, sosyal paylaşımlar/ilişkiler, etkili problem çözme becerileri, iletişim becerileri vb. kullanarak mücadele stratejilerini geliştirirler ve problemlerine çözüm ararlar. ancak bu sağlıklı gelişim herkes de aynı işlemez ve üst bilişinde problem olan bireyler mücadele yöntemi olarak bir maddeye bağlanabilirler. Bunlar sigara, alkol, uyuşturucu vb. maddeler olabilir. Sonuç olarak bu durumda olan kişiler problemden kaçmak için bireyler maddeye bağımlılık geliştirebilirler (Yarış, 2010).

2.3.1.4. Antisosyal Davranışlar

Antisosyal davranışlar; davranış kontrollerinin zayıf olduğu, vicdan ve empatiden yoksun oldukları, sorumsuz, manipülatif ve hilekâr davranışlar topluluğu olarak belirtilmektedir. Bu kişiler kendilerini büyük görmektedirler ve ben-merkezlidirler. Yüzeysel bir çekicilikleri vardır, ancak uzun süreli kişisel vaatleri yerine getirememektedirler. Dürtüsel ve öfkeli dirler (Çakır, 2006).

Kavgacılık, sahtecilik, hırsızlık, alkol ve başka psikoaktif madde kullanma kumara düşkünlük toplum içinde ve aile yaşamında sorumsuz davranış örnekleri gösterirler. Bu davranış örüntüleri nedeniyle bu kişiler sık sık karakola düşerler, tutuklanırlar. Gördükleri cezalardan olumsuz deneyimlerden ders almazlar. Sürekli ve tutarlı bir ilişki kuramazlar. Dürtülerini engelleyemezler. Saldırgan davranış gösterirler. Süper egoları gelişmemiştir. Suçluluk duygusu hissetmezler. Pişmanlıkları geçici ve yüzeyseldir (Öztürk, 2015).

Zorbalık ve çeteleşme, antisosyal davranışlar içerisinde yer alır. Bir davranışın zorbalık olarak kabul edilebilmesi için zorbalığın kasıtlı olarak yapılan itici davranışlar olması, bu itici davranışların süreklilik arz etmesi ve zorbalığa maruz kalanın kendini savunamayacak kadar zayıf olması gerekir (Solberg & Olweus, 2003).

Zorbalık, şiddete maruz kalmak, çetelere üye olmak ve madde kullanımı antisosyal davranışları içeren faktörlerdir. Dürtüsellik, öğrenme güçlüğü, kaygı

bozuklukları, zeka geriliği ile antisosyal davranışlar arasında doğrudan ilişki olduğu vurgulanmaktadır. Cinsiyet, doğum komplikasyonları, kafa travmaları ve erken dönem yaşantının travmatize edici olması belirgin risk etmenleridir (Alikaşifoğlu, 2008).

2.3.1.5. Okul Terki

Eğitim alan herhangi bir öğrencinin, eğitimini birçok olumsuz nedenle sekteye uğratması ; “Okulu bırakma” ya da “okul terki” olarak adlandırılır (Dekkers ve Claassen, 2001).

Günümüzde bu sorun gelişmiş ve ya gelişmekte olan bütün ülkeler için önemli bir eğitim problemi olmaktadır.

Okul terki ile ilgili araştırmalar incelendiğinde okul terki ile ilişkisi bulunan değişkenlerin dört kategoride incelendiği görülmektedir. Bu kategoriler: aile, okul, arkadaş ve kişisel. Aile kategorisinde yer alan değişkenler, sosyoekonomik düzey, kardeş sayısı, ebeveyn sayısı, göç, ebeveynlerin iş durumu vb. değişkenleri içermektedir. Okul kategorisi, başarı, sınıf tekrarı, okul türü, okul değişikliği vb. değişkenleri kapsamaktadır. Arkadaş kategorisinde arkadaş grubunun okula karşı tutumları, arkadaş ilişkileri vb. değişkenler yer almaktadır. Son olarak kişisel kategoride cinsiyet, yaş, devamsızlık, sınıf düzeyi, okul dışında bir işte çalışma vb. değişkenlerden oluşmaktadır (Akt. :Yorğun, 2014).

Yorğun (2014), yürüttüğü çalışma sonucunda okul terkinde rol oynayan en önemli faktörlerin akran etkisi ve akademik başarısızlık olduğu saptanmıştır. Azzam (2007), yaptığı çalışma sonucunda okul terki davranışı sergileyenlerin beş büyük sebebinin olduğunu tespit etmiştir. Buna göre; okuldan sıkılanlar (%47), çok fazla devamsızlık yaptıklarından süreci yeniden toparlayamayanlar (%43), okulla ilgisiz kişilerle vakit geçirenler (%42), sınırsız özgürlüğe sahip olanlar, kural tanımayanlar (%38) ve başarısız akademik performansı olanlar (%35) okul terki açısından risk altındadır. Ergenlik döneminde okul terki gibi riskli davranış gösterenler, okul dışında gelişimlerini kontrolden uzak bir şekilde tamamlamaktadırlar. Bunun sonucunda toplumsal huzuru bozan, problemleri davranış sergileyen bu bireylerin intihar girişimi, suç işleme, şiddete başvurma, alkol ve madde kullanımı, erken yaşta cinsel birliktelik ve erken gebelik gibi risklerle karşı karşıya olduğu belirtilmektedir.

Okul terki birçok problemli davranışları beraberinde getirir. Suç oranlarının artması, parasal kayıpların yaşanması ve anti sosyal davranışları ortaya çıkarır. Bu nedenle toplumsal bir soruna dönüşebilir.

2.3.1.6. İntihar

İntihar, kişi tarafından ölümlle sonuçlanacağı bilinerek yapılan herhangi bir davranışın, dolaylı veya dolaysız olarak ölümlle sonuçlandığı her olaydır (Durkheim, 1979).

DSÖ verilerine göre; her yıl 800.000'e yakın insan kendi hayatını alır ve intihar girişiminde bulunan daha çok insan vardır. Her intihar, aileleri, toplumları ve tüm ülkeleri etkileyen ve geride kalan insanlar üzerinde uzun süreli etkileri olan bir trajedidir. Yaş grupları incelendiğinde 2015 yılında dünya çapında 15-29 yaş arasındaki ikinci ölüm nedeni olmuştur.

İntihar sadece yüksek gelirli ülkelerde değil, dünyanın her bölgesinde küresel bir olgudur. Aslında, küresel intiharların % 78'inden fazlası 2015 yılında düşük ve orta gelirli ülkelerde meydana geldi.

Son yıllarda, DSÖ intiharı, intihar eylemi ve intihar girişimi olarak iki grupta ele almaktadır. Gerçek intiharlar ölümlle sonuçlanır. İntihar girişimi ise, bireyin kendisini yok etmek, zarar vermek, zehirlemek amacıyla gerçekleştirdiği intihara yönelik, ölümcül olmayan tüm istemli girişimleri içermektedir (Harmancı, 2015).

İntihar ve intihar girişimi gençlerin sağlık durumlarını etkileyen önemli bir etkidir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde intihar hızları yükselmektedir. Dünyanın birçok yerinde intihar etme dini veya kültürel nedenlerle hoş karşılanmayan ve yasaklanan bir olaydır. Bazı ülkelerde intihar girişimi yasalar tarafından cezalandırılan bir suçtur. Bu sebeple, intihar girişimleri tabu olarak, açıklanmadan, teşhis edilmeden ya da özellikle ölüm sebepleri bildirimlerinde yer almadan gizlilik içinde tutulmaktadır (Evren, 2008).

Ergenlik döneminde intihar davranışı için risk etkenlerini araştıran çalışmalar, önceki intihar girişimleri, hastalık, aile içi şiddet, sıkıntı verici yaşam olayları ve madde kötüye kullanımı gibi bir dizi etken üzerinde durmaktadırlar. Boşanma, işsizlik, göç, toplumsal etkenler intihar girişimine zemin hazırlayabilir. Farklı ortam ve toplumlarda yürütülen çalışmalar, aile bağlarının kopmasının genç insanlar arasında intihar

yaygınlığını etkileyen önemli etkenler arasında olduğunu bildirmektedirler (Sayar, 2000).

Türkiye’de ölümlerle sonuçlanan intihar sayısı revize edilen 2014 yılında 3 bin 169 iken 2015 yılında %1,3 artarak 3 bin 211 kişi oldu. İntihar edenlerin %72,7’sini erkekler, %27,3’ünü ise kadınlar oluşturdu.

İntihar oranlarının yaş dağılımına göre incelediğinde, 2015 yılında intihar edenlerin %34,3’ünü 15-29 yaş aralığındadır. İntihar eden kişiler cinsiyete göre incelendiğinde, intihar eden kadınlarda en yüksek oran %18 ile 15-19 yaş grubunda bulunurken, erkeklerde ise bu oranın en yüksek %12,8 ile 20-24 yaş grubunda olduğu bulunmuştur (TÜİK, 2016).

İntihar riskini arttıran durumlar işsizlik, çatışma, felaket, şiddet, istismar veya kayıp ve intihar davranışı ile güçlü bir şekilde ilişkilidir. İntihar oranları, mülteciler ve göçmenler gibi ayrımcılıklarla karşılaşan savunmasız gruplar arasında da yüksektir; yerli insanlar; lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel, interseks kişiler ve mahkumlardır. Bugüne kadar intihar için en güçlü risk faktörü bir önceki intihar girişimidir (DSO, 2018)

2.3.1.7. Beslenme Alışkanlıkları

Sağlıklı beslenme; büyüme ve gelişme, yaşamın sürdürülmesi, sağlığın korunması, yaşam kalitesinin artırılması için yararlı besinlerin tüketilmesidir. Bireyin beslenmesini genetik özellikleri, yaşı, beslenme durumu, fiziksel aktivite ve sigara içme alışkanlığı gibi, ev koşulları, barınma ve sağlık, stres düzeyi, çalışma şartları ve aile desteği gibi birçok diğer sosyal ve kültürel çevre etkilemektedir (Pekcan, 2008).

Beslenme sağlığın korunması ve geliştirilmesi için gerekli besinlerin yeterli ve dengeli bir şekilde vücuda alınmasıdır. Bireylerin ihtiyaçlarını, alışkanlıkları, aile ve sosyal çevreleri düşünüldüğünde birçok faktörden etkilenebilir. Beslenme kişilerin yaşa göre farklılık ve çeşitlilik göstermektedir. Günümüzde “ince beden” algısı gelişmiş ülkelerin ve Batı kültürünün etkisinde olan toplumlarda giderek artan, özellikle üniversite öğrencilerini yakından ilgilendiren bir konudur. Yeni bir sosyal ortama dâhil olmak, değişen yeme davranışları, sosyal medya ve kültürel ortamda kilo konusunun odak noktası haline gelmesi bireylerin bu dönemde yeme davranışı bozuklukları geliştirmesine zemin hazırlamaktadır (Dumlu, 2015).

Beslenme alışkanlıkları erken çocukluk döneminde başlar ve yetişkinlik yaşamında devam eder (Kim, Park, Kim, Jung, Lim ve Kim, 2010). Günümüzün en büyük sağlık sorunlarından olan obezite bir beslenme bozukluğudur. Obezite hesaplanmasında beden kitle endeksi yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir (DSÖ, 1998).

Üniversite öğrencileri önemli bir halk sağlığı problemi olan yetersiz ve dengesiz beslenme açısından risk altındadır. Alışılan aile ortamından ayrılmak, dış etkenlere açık hale gelmek ve kendi özgür iradeleriyle hareket eden gençlerin beslenme alışkanlıkları da değişime hazır hale gelmektedir. Kahvaltı yapmama, öğün atlama ve abur cubur yeme bu değişime örnektir. Yaşanılan yer de beslenme alışkanlığı üzerinde etkindir. Yurtlarda kalanlar diğerlerine göre daha sağlıksız beslenme alışkanlıklarına sahiptir (Ayhan vd., 2012).

Literatüre bakıldığında mevcut çalışmanın konusuyla ilgili çalışmalarda; problemlili internet kullanımının yaşam tarzı ve beslenme alışkanlıklarını bozguna uğrattığından bahsedilmektedir. Uzun süreli, düzensiz internet kullanımı düzensiz beslenme, beslenme bozukluğu, kısa süreli uyku, alkol ve sigara kullanımında artışa sebep olmaktadır (Gunnell vd., 1998; Kim ve Chun, 2005; Choi vd., 2009; Lam, Peng, Mai ve Jing, 2009).

Patolojik internet kullanımı olanlarda anksiyete, depresyon ve anksiyete-depresyon birlikteliği yüksek oranda görülmektedir. Bunlara ek olarak yapılan bir başka çalışmada problemlili internet kullanımı ile obezite arasında bir ilişki bulunamamıştır (Çam ve Nur, 2015).

2.4.Riskli Davranışlarla İlgili Araştırmalar

Alkol tüketimi çok çeşitli sağlık ve sosyal sonuçlarla ilişkilidir. Aynı zamanda bir dizi risk alma davranışıyla da ilişkilidir. Bunlar yasadışı uyuşturucu kullanımı ve güvenli olmayan seks içerir. Le Thi Kim Thoa ve arkadaşları (2013), alkol tüketim örüntülerini ve gençlerin diğer risk alma davranışlarıyla ilişkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda alkol kullanım oranlarının yaş, eğitim, coğrafi alan, cinsiyet, sigara içimi, şiddete katılım, televizyon izleme, bilgisayar kullanımı ve bilgisayar oyunları oynama ve sağlık hizmetlerinin kullanımı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Alkol tüketimi hem erkekler hem de kadınlar için yaşla birlikte artma eğilimindedir.

Ögel ve arkadaşları (2007), yürüttükleri çalışmada madde denemeyen lise öğrencilerinin hedefe yönelik, bireysel yapılan ve belli sınırları olan sosyal aktivitelere katıldıkları görülürken; madde deneyen öğrencilerin sınırsız, kalabalık ortamlarda yalnızlığını gidermek ve sosyallik ihtiyacını gidermek amaçlı denetimsiz aktivitelere katıldıkları tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada Ögel ve arkadaşları (2000), öğrencilerin %65.1'i yaşamlarında en az bir kez sigara içtiklerini belirtirken, her gün en az bir adet sigara içenlerin oranı %22.5; son bir ay içinde en az bir kez alkol kullananların oranı ise %18 olarak bulunmuştur. En az bir kez esrar kullananların oranı %3.6, uçucu madde kullananların oranı %8.6, uyuşturucu/uyarıcı madde kullandığını belirtenlerin oranı ise %3.3 olarak saptanmıştır.

Ceyhun ve Ceyhun (2003), lise ve üniversite öğrencilerinde intihar eğilimi üzerinde yürüttükleri çalışma sonucunda cinsiyete göre erkek öğrencilerin intihar olasılığının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Umutsuzluk açısından erkeklerin daha yüksek ortalamalara sahip olduğu saptanmıştır. Elde edilen bulgular lise ve üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı açısından risk grubunu oluşturduğunu göstermektedir.

Özer, Gençtanırım ve Ergene (2011) kendi çalışmalarında disiplin cezası, alkol-sigara kullanma ve antisosyal davranışların okulu terk etme davranışını artırdığını tespit etmişlerdir.

Turan ve arkadaşları (2009), yürüttükleri çalışmada öğrencilerin obezite sıklığının ve beslenme alışkanlıklarını saptamayı amaçlamışlardır. Sonuç olarak araştırmaya katılan öğrencilerin obezite oranı %5,9 bulunmuştur. Obezite riskiyle karşı karşıya olan öğrencilerin beslenme alışkanlıklarında değişikliğe gitmeleri vurgulanmaktadır.

Yapılan bir çalışmada obezite riski ile madde kullanımı arasındaki ilişkiye bakılmış olup; düşük vücut kitle endeksinin madde kullanımı için bir risk faktörü gibi görüldüğü ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, iyi bir vücut ağırlığına sahip olmanın madde kullanımına karşı koruyucu olduğu görülmektedir, ancak bu ilişki nedensel kabul edilmemektedir (Amiri, 2018).

Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada uçucu madde kullanımı ile yüksek sürekli kaygı ve düşük sosyal destek arasında ilişki olduğu, sigara ya da alkol kullanımı olanların her iki riskli davranışı sergileme oranlarının yüksek olduğu saptanmıştır (Turhan vd., 2011).

2.5. İnternetin Tanımı ve Tarihçesi

İnternet, uluslararası ağ anlamına gelen International Network sözcüklerinden üretilmiştir. Dünya çapında bilgisayarları sağlayan büyük bir ağ olarak tanımlanabilir. İnternet dünya üzerindeki mevcut milyonlarca ağın ortak bir protokol çerçevesinde iletişim kurmasını ve birbirleriyle kaynaklarını paylaşmasını sağlayan ağlar arası bir ağdır (Ögel, 2014). Dünya üzerindeki bilgisayarların birbirleriyle iletişimine belirli elektronik dil ve kurallar çerçevesinde imkan veren internet aynı zamanda “çok yönlü” bir kitle iletişim aracıdır (Morris ve Ogan, 1996).

Bölükbaş ve Yıldız'a göre; internet, birçok bilgisayar sisteminin birbirine bağlı olduğu, dünya çapında yaygın olan ve sürekli büyüyen bir iletişim ağıdır. Aynı zamanda, insanların gittikçe artan “üretilen bilgiyi saklama, paylaşma ve ona kolayca ulaşma” istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir teknolojidir (Yıldız, 2003).

Yalçın (2003)'a göre; dünyanın farklı coğrafyalarında bilgisayarların birbirlerine bağlanarak oluşturdukları ve milyonlarca kullanıcının aynı anda veya farklı zaman dilimlerinde kullandığı bir iletişim ağı olarak interneti tanımlamaktadır.

Teknolojik gelişmeler son yıllarda hızlı bir ivme yakalamış olup kişilerarası iletişimde, toplumsal ilişkilerimizde haberleşme, eğitim alışveriş finans ve iş hayatında büyük değişikliklere neden olmuştur. Gelişen teknolojiyle birlikte bilgi iletişim süreçlerine yeni boyutlar kazandırmaktadır.

Günümüzde tüm dünyayı saran internetin temeli Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Sovyet Rusya arasındaki rekabete dayanmaktadır. 1957'de Sovyetlerin ilk yapay dünya uydusu olan Sputnik'i fırlatmaları üzerine ABD Savunma Bakanlığı, bilim ve teknolojinin orduya en iyi şekilde uygulanması için ARPA (Advanced Research Projects Agency) projesini başlatmıştır. Amerikan Hava Kuvvetleri 1962 yılında ABD'ye yapılabilecek olası bir nükleer saldırıdan sonra bir kısmı hasar görse de çalışmaya devam edecek olan ve tüm ülkeye yayılabilecek bir askeri bilgisayar ağı tasarlamıştır ARPA projesi bu ağı desteklemiş ve ARPANET adını almıştır. İlk bilgisayar ağı 1969'da California'da kurulmuştur. Güney Amerika'da bulunan dört büyük bilgisayar bir kontratla birleştirmiştir. 1970'de MIT, Harvard, BBN ve SDC şirketleri de bu ağa eklenmiştir. 1971'de Amerikan Uzay ve Havacılık Dairesi (NASA) gibi birçok kuruluş bu ağ kapsamına girmiş ve liste her geçen gün büyümeye devam

etmiştir. 1972 yılında terminal sayısı 23'e ulaşmış ve elektronik posta kavramı ortaya çıkmıştır. 1976'da radyo ve uydu bağlantıları sayesinde ABD ve Amerika kıtası bu ağ üzerinde birleştirmiştir. 1979'da ilk bilgisayar haber grupları ortaya çıkmış ve IBM şirketi, internette BITNET sistemini yaratmıştır (Arısoy, 2009).

1985 yılında ABD Ulusal Bilim Kuruluşu olan NFS (National Science Foundation) NFSNET adı verilen özel bir ağ daha kurmuştur. Ardından Avrupa'ya ve dünyaya yayılan internet, 1991 yılında 617.000 kullanıcıya erişmiştir. 1991 yılında Tim Barnes Lee tarafından "www" icat edilmiştir. "Hypertext" diye adlandırılan görsel temele dayalı olarak geliştirilen bu sistem "Dünyayı Saran Ağ" manasına gelen "World Wide Web" olarak adlandırılmıştır. Bu sistemin kullanıma bağlanması ile birlikte internetin yayılması hızlanmış ve diğer ülkelere ulaşmaya başlamıştır (Gök, 2017).

Ülkemizde internetin gelişimi ilk olarak üniversite-akademik boyutunda olmuştur. Türkiye, küresel internet ağına 12 Nisan 1993'te, TÜBİTAK-ODTÜ (TR-NET: Türkiye İnternet Proje Grubu) işbirliği ile bir DPT projesi çerçevesinde bağlanmıştır. Ankara-Washington arasındaki kiralık hat vasıtasıyla kurulan 64 kbit/sn hızındaki bu hat ODTÜ'den uzun bir süre ülkenin tek çıkışı olmuştur. 1994 yılından itibaren kurumlara ve firmalara internet hesapları verilmeye başlamasıyla birlikte Ege Üniversitesi (1994), Bilkent Üniversitesi (1995), Boğaziçi Üniversitesi (1996), İTÜ (1996) bağlantıları gerçekleştirilmiştir (Işık, 2001).

Telekom'un 1995 yılında açtığı ihale ile bir konsorsiyum tarafından oluşturulan TURNET 1996 Ağustos ayında çalışmaya başlamıştır. Bunun yanı sıra Haziran 1996 tarihinde TÜBİTAK bünyesinde Ulusal Akademik Ağ ve Bilgi Merkezi (ULAKBİM) adıyla yeni bir merkez kurulmuştur. ULAKBİM'in temel görevi ise en yeni teknolojileri kullanarak Türkiye çapında tüm eğitim ve araştırma kuruluşlarını birbirine bağlayacak Ulusal Akademik Ağ (ULAKNET) adıyla hızlı bir iletişim ağı kurmak ve bu ağ aracılığı ile bilgi hizmetleri vermek olarak belirlenmiştir. 1999 yılı içerisinde ülkemizdeki ticari ağ yapısında önemli değişiklikler olmuş ve TURNET'in yerini TNet isimli yeni bir oluşum almıştır. Günümüzde de birçok özel servis sağlayıcı (Superonline, Turknet, Isnet) ile birlikte kablo net ve ADSL olarak internete ulaşmak mümkündür. Bu yolların fiyat, hız ve kalite açısından çeşitli özelliklerine göre tercih edildikleri görülmektedir (Reyhanlıoğlu, 2015).

2.5.1.Kullanım Sıklığı

İnternet kullanımının artmasıyla birlikte eğitim, iş kamu, sağlık, endüstri ve savunma sektörü gibi birçok alanda hızla kullanılmaya başlamış ve toplumun ihtiyaçlarına hızlı cevaplar vermiştir. Bununla birlikte maliyetlerin düşürülmesi ve bağlantıların artmasıyla internetin giderek daha fazla yayıldığını görmekteyiz. Tablo.1’de 2018 yılı dünya nüfusu ile bu nüfusun internet kullanım oranlarını içermektedir. İnternet kullanım artış hızının %9,94 ile Afrika en yüksek olduğu görülmektedir. Ortadoğu %4,89 ve Latin Amerika %2,31 takip etmektedir. Dünya internet kullanımı açısından değerlendirildiğinde internet kullanıcılarını %55,1 ile Asya kıtasında olduğu görülmektedir.

Tablo 1 : Dünya’da İnternet Kullanımının Kıtalara Göre İstatistiği

Bölgeler	Nüfus (2018)	Dünya nüfusunun % 'si	İnternet Kullanıcıları 2017	Kullanım Oranı	Büyüme Oranı 2000-2018	İnternet Kullanıcılar ı %
Afrika	1,287,914,329	% 16,9	453,329,534	% 35,2	% 9,941	% 10,9
Asya	4,207,588,157	% 55,1	2,023,630,194	% 48,1	% 1,70	% 48,7
Avrupa	827,650,849	% 10,8	704,833,752	% 85,2	% 570	% 17,0
Latin Amerika\ Karayipler	652,047,996	% 8,5	437,001,277	% 67,0	% 2,318	% 10,5
Orta Doğu	254,438,981	% 3,3	164,037,259	% 64,5	% 4,893	% 3,9
Kuzey Amerika	363844662	% 4,8	345660847	% 95,0	% 219	% 8,3
Okyanusya / Avustralya	412,734,54	% 0,6	284,392,77	% 68,9	% 273	% 0,7
Toplam	7,634,758,428	% 100	4,156,932,140	% 54,4	% 1,052	% 100

<https://www.internetworldstats.com/> (31.12.2017)

TÜİK ‘‘Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım’’ araştırmasının verilerine göre 2017 yılı itibariyle hanelerin %80,7’si evden internet kullanmaktadır. Bilgisayar

ve internet kullanımının en yoğu olduğu yaş aralığı 16-74 yaş grubudur. Erkeklerde kullanım %65,7 ve %75,1 iken kadınlarda kullanım oranı %47,7 ve %58,7 oldu (TÜİK, 2017).

İnternet kullanım amaçları dikkate alındığında, 2016 yılının ilk üç ayının verilerine göre internet kullanan bireylerin %82,4'ü sosyal medya kullandığı %74,5 ile paylaşım sitelerinden video izleme, %69,5 ile online haber, gazete ya da dergi okuduğu, %65,9 ile sağlıkla ilgili bilgi arama yaptığı, %65,5 ile mal ve hizmetler hakkında bilgi arama ve %63,7 ile İnternet üzerinden müzik dinleme (web radyo) takip etti.

2.5.2.İnternet Kullanım Alanları

Gelişen dünyada internetin temel ortaya çıkış amacı iletişimi artırarak, bilgi paylaşımını kolaylaştırmak ve araştırmacılara yeni olanaklar sunmaktır. İnternetin günlük kullanım miktarının artmasıyla birlikte, farklı alanlardan daha fazla kişi her gün çeşitli nedenlerle interneti kullanmaktadır (Horzum, 2008). Farklı ihtiyaçları karşılayan internetin temelde şu amaçlarla yararlanılmaktadır:

- Bilgisayar ağına bağlı tüm bilgisayarla iletişim, e-posta almak/göndermek, sohbet, anında karşılıklı bilgi alışverişinde bulunmak,
- Bilgi, makale, teknik rapor sınırsız kaynağa erişim olanağı,
- Herkese açık yazılımlara ücretsiz erişim,
- Kitap, konferans, duyuru ve kayıt evrimii işlemler,
- Akademik verilere ve arşivlere erişim,
- Kütüphane kataloglarına ulaşım,
- Her türlü alışveriş,
- Seyahat rezervasyonları, uçak ve diğer yolculuk biletleri,
- Bankacılık, borsa, açık artırmalara katılım gibi ticari işlemler,
- Çeşitli resmi başvuru ve işlemler,
- Her konuyla ilgili uzmanların adreslerine ulaşıp iletişim olanağı,
- Günlük gazete/televizyon haberlerini izlemek (Işık, 2007).

2.5.3.İnternet Bağımlılığı

Genel olarak internetin aşırı kullanılması isteğine engel olunamaması, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemsizleşmesi, yoksun kalınmasında aşırı sinirlilik halinin ve saldırganlığın ortaya çıkması, kişinin ailevi, iş, sosyal ilişkilerinin bozulması olarak tanımlanmaktadır (Esen, 2010).

İlk kez Ivan Goldberg 1996 yılında bir şaka olarak internet bağımlılığı terimini tanımlamıştır. DSM IV teki madde bağımlılığı tanı kriterleri doğrultusunda internet bağımlılığı için göstergeler geliştirmiştir. Pittsburg üniversitesinden psikolog olan Young DSM IV patolojik kumar oynama kriterlerini temel alarak uyarladığı göstergeler doğrultusunda klinik vakalar bildirmeye başlamıştır. “İnternet Bağımlılığı Merkezi” kurarak bu konuda çalışmalarına başlamıştır (Özcan, 2004).

İnternet bağımlılığı kavramını açıklamak için araştırmacılar fikir birliği sağlayamamış farklı şekillerde isimlendirmişlerdir. “İnternet Addiction (İnternet Bağımlılığı)” terimini, Young (1996), Young ve Rodgers (1998), Pratarelli vd. (1999), Chou ve Hsiao (2000), Bölükbaş (2003), Cengizhan (2005), Işık (2007), Kurtaran (2008), Seo vd. (2009), Günüç (2009), Üçkardeş (2010), Esen (2010), Çakır vd. (2011), Kaya (2011), Alaçam (2012), Çetinkaya (2013), Bozkur (2013) ve Jiang (2014) gibi bazı araştırmacılar kullanırken, “Problematic Internet Use (Problemlı İnternet Kullanımı)” terimini Shapira vd. (2003), Yellowlees ve Marks (2007), Caplan vd. (2009), Tutgun (2009), Sevindik (2011) ve Zorbaz (2013) gibi araştırmacılar kullanmışlardır. “Pathological Internet Use (Patolojik İnternet Kullanımı)” terimini Bayraktar (2001), Gönül (2002), “Compulsive Internet Use (Kompulsif İnternet Kullanımı)” terimini ise Greenfield (1999) gibi farklı kavramlar araştırmacılar tarafından kullanılmıştır.

Bağımlılık kavramı birçok kişi için klasik anlamda alkol, esrar, kokain, eroin gibi kimyasal madde kullanımını içerir fakat davranışsal bağımlılıkların da olduğu görülmektedir (Arısoy, 2009). Son zamanlarda kumar, seks, para harcama, alış-veriş yapma, yemek yeme, egzersiz, televizyon izleme, bilgisayar oyunları oynama gibi çok çeşitli davranış bağımlılıkları görülmektedir. Hem madde bağımlılığında hem de yeme, seks, internet gibi davranış bağımlılıklarında davranış ya da eylemi kontrol edememe ve olumsuz sonuçlarına rağmen davranışı sürekli devam ettirme bağımlılık kavramı için ortak özelliklerdir (Henderson, 2001).

Teknolojik bağımlılıklar; kimyasal olmayan davranışsal bağımlılıklar kapsamına girmekte olup, insan-makine etkileşimine dayanır. Teknolojik bağımlılıklar pasif bir bağımlılık (televizyon izleme) şeklinde olabileceği gibi, aktif bir bağımlılık (bilgisayar oyunları oynama) şeklinde de olabilir ve genellikle ilgili davranışın bağımlılık oluşturucu, uyarıcı ve pekiştirici özellikleri vardır (Griffths, 1999). Davranışsal bağımlılıklar da bağımlılığın ana bileşenleri olan zihinsel uğraşlar, duygudurumda değişmeler, tolerans, yoksunluk, kişilerarası ilişkilerde bozulma, tekrarlama özelliklerini taşımaktadırlar (Griffths, 1996).

İnternetin kendisi bağımlılık yaratan bir nesne olmasının yanı sıra daha önce var olan bağımlılık nesnelere için de bir ortam oluşturabilmektedir. Örneğin kumar bağımlısı biri, kumarı internet ortamında da sürdürebilmektedir (Gönül, 2002).

İnternet bağımlılığının en yakın olduğu hastalığın, patolojik kumar oynama olduğu ileri sürülmüştür. İnternet ve video oyunlarının aşırı kullanımının ödüllendirici bir davranış olarak görülebileceği, dolayısıyla öğrenme mekanizmaları aracılığıyla bazı negatif emosyonlarla (korku, huzursuzluk ve hayal kırıklığı) mücadele etmeye yarayan yetersiz bir strateji olarak kullanıldığı belirtilmiştir (Öztürk, 2007).

2.5.5. İnternet Bağımlılığı Tanı Ölçütleri

Problemlerli İnternet kullanımı iki DSM IV tanısından faydalanarak açıklanmaya çalışılmıştır. İlk olarak madde kullanım bozuklukları diğeri ise başka yerde sınıflandırılmamış dürtü kontrol bozukluğu içinde yer alan patolojik kumar oynamadır.

İnternet bağımlılığı ilk kez 1995 yılında Goldeberg tarafından DSM IV' te yer alan madde bağımlılığı kriterlerini temel alarak tanımlanmıştır. İnternet bağımlılığı tanı ölçütlerinden üç ya da daha fazlasını son on iki aylık süreç içerisinde yaşayan bireyleri internet bağımlısı olarak nitelemektedir. Bu internet bağımlılığı tanı ölçütleri şunlardır:

Aşağıdakilerden birisi ile belirtilen tolerans artışı

- İstenen doyumun alınabilmesi için belirgin olarak artmış olan internet kullanım süresi
- Devamlı olarak aynı sürede internet kullanımında alınan doyumda azalma oluşu
- Aşağıda açıklanan şekilde yoksunluk gelişmesi. Ağır ve uzun süreli internet kullanımı sonucunda aşağıdakilerden en az iki tanesinin günler

içinde ya da bir aya kadar ortaya çıkması ve bireyin bu nedenlerden dolayı sosyal, mesleki ve kişisel işlevsel alanlarda sıkıntı yaşaması:

- Psikomotor ajitasyon
  - Bunaltı
  - İnternette neler olup bittiği hakkında takıntılı düşünce
  - İnternet hakkında fantezi ve hayal kurma
  - İstemli ya da istemsiz bir şekilde klavyede tuşlara basma
- Yukarıdaki durumlardan kurtulmak için internete bağlanma
- İnternet kullanımının genellikle planlanandan daha uzun sürmesi
  - İnternet kullanmayı bırakmak ya da denetim altına alabilmek için sürekli bir çaba harcanması ve çabaların boşa çıkması
  - İnternet ile ilgili aktivitelere çok uzun zaman ayrılması
  - İnternet kullanımı nedeniyle önemli sosyal, toplumsal ve mesleki etkinliklere ayrılan süre azalır ya da tamamen bırakılır
  - İnternet kullanımı uykusuzluk, işe geç kalma ve evlilik problemleri gibi sorunlara yol açmasına rağmen devam eder (Goldberg, 1995).

1998 yılında Golderbergin ardından Griffiths internet bağımlılığını teknoloji bağımlılığının bir türü olarak değerlendirmiş ve belirlenen kriterleri “davranış bağımlılığı” olarak nitelendirmiştir. Griffiths’e göre bağımlı davranış kriterleri;

- **Dikkat Çekme:** Belirli bir eylem kişinin yaşamında ve düşüncelerinde en önemli şey haline geldiğinde ortaya çıkar. Düşüncelere duygulara ve davranışlara hâkim olur.

- **Duygudurum Değişikliği** : Bu durum belli bir etkinlik ile uğraşma sonucu kişinin belirttiği öznel deneyim ve bir baş etme yöntemidir.
- **Tolerans** : İstenen etkiyi yaşamak için özel eylemin süresinin artması ve ya da bu eylem için harcanan zamanın arttırılmasıdır.
- **Yoksunluk** : Belirli bir eylem devam etmediğinde ya da birden bırakıldığında ortaya çıkan iyi olmayan duygular ve ya fiziksel etkilerdir.
- **Çatışma** : Bağımlı kişiler ve çevresindekiler arasında yaşanan çatışma iş yaşamında ve sosyal hayatında ortaya çıkan değişiklikler çatışmalardır.
- **Nüks** : Belli bir aktivitenin daha önceki örüntüsüyle tekrar oluşması eylemidir.

Kandell(1998) internet bağımlılığı tanı kriterleri;

- İnternetle ilgili eylemlerde ve kaynakların tüketiminde artış
- İnternette uzak kalınca hoş olmayan duygulanım içerisinde olma
- İnternette iken yaşanan keyfe karşı tolerans geliştirme
- İnternet kullanımıyla ilgili yaşanan sorunları inkâr etme olarak tanımlamıştır.

Beard ve Wolf'un Önerdiği İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

Aşağıdakilerin (1-5) hepsinin mevcut olması:

1. İnternetle ilgili aşırı zihinsel meşguliyet (ya bir önceki çevirim-içi etkinliğini düşünme ya da sonraki çevirim-içi seansını bekleme gibi),
2. İstenilen zevki almak için internette giderek daha fazla kalma ihtiyacı duyma,

3. Birçok kez başarısız olmuş olan internet kullanımı kontrol altına almada ya da kullanımı bırakma girişimi,
4. İnternet kullanımını azaltmaya ya da durdurmaya çalışıldığında huzursuz, depresif ya da irritabl olma,
5. Amaçladığından daha uzun süre internete bağlı olma,

ve aşağıdakilerden en az birinin olması;

- İnternet kullanımı yüzünden önemli bir ilişkisini, eğitim kariyer fırsatını riske atar ya da kaybeder,
- İnternet kullanımını sağlamak için aile üyelerine, terapistine ve ya başkasına yalan söyleme,
- Sorunlarda kaçmak için ya da disforik bir duygudurumu hafifletmek için kullanır (çaresizlik, suçluluk, depresyon, anksiyete duyguları vb.) (Beard ve Wolf, 2001).

Shapira ve arkadaşlarına göre Problemlı İnternet Kullanımı Tanı Kriterleri;

A. Aşağıdakilerden en az biriyle ortaya çıkan internet kullanımıyla ilgili uyum bozucu zihinsel uğraş:

1. İnternet kullanımıyla ilgili zihinsel meşguliyeti denetim altına alma çabalarının sonuçsuz kalması,
2. Planlandığından daha uzun süre internet kullanımı,

B. İnternet kullanımı veya kullanıma yönelik aşırı zihinsel uğraş, iş, sosyal yaşantı veya diğer önemli alanlarda klinik olarak önemli sıkıntı ve işlev kaybına yol açmaktadır.

C. Aşırı internet kullanımı hipomani ya da mani epizodları sırasında ortaya çıkmaz ve başka bir Eksen I bozukluğu ile daha iyi açıklanamaz (Shapira vd., 2003).

2.6. İnternet Bağımlılığını Açıklayan Kuramsal Yaklaşımlar

2.6.1. Young Dört Kategori Kuramı

Young internet bağımlılığıyla ilgili yürüttüğü çalışmalar sonucunda kendi kuramını oluşturmuştur.

Young (1996) klinik düzeyde yaptığı bir araştırmada DSM- IV'te bulunan patolojik kumar oynama (pathological gambling disorder) tanı ölçütlerini esas alarak internet bağımlılığı tanı kriterlerini oluşturmuştur. Young belirttiği 8 ölçütten 5 tanesini karşılamışsa kişi internet bağımlısı olarak tanımlanmaktadır.

- İnternet ile ilgili artmış zihinsel aktivite,
- İnternette geçirilen sürenin giderek artması
- İnternetle uğraşım azaltılması yönündeki çabaların boşa çıkması,
- İnternet kullanımının azaltılması durumunda yoksunluk belirtilerin ortaya çıkması,
- Uzun süre internet kullanma,
- İnternet kullanımı yüzünden aile, iş, eğitim ve yakın ilişkilerde yaşanan sorunlar,
- İnternete bağlı kalabilmek için aile bireylerine ve yakın çevresine yalan söylemek,
- İnternet kullanımı içinde geçirilen süre içerisinde duygu durumunda değişiklikler yaşanması,

Young'a göre (1997), kişi iletişim kapasitesinin artırılmasında, sosyal destek ihtiyacını karşılamada, cinsel fantezilerini gerçekleştirmede ve idealize ettiği kimliği yaratmada interneti bir olanak olarak görmekte ve tatmin olmaktadır.

2.6.2. Grohol'ün Sosyalleşme Kuramı

Grohol (1999), internet bağımlılığının sebebi olarak bireylerin sosyal olma ihtiyaçlarını karşılamak amaçlı internete başvurularıyla açıklamaktadır. Bağımlılığın üç aşamada gerçekleştiğini savunan kuramcı bu aşamaları aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

Büyülenme aşaması: Bu ilk aşamada kişiler internetteki yeni uygulama karşısında adeta büyülenir ve aşırı kullanıma gider.

Düş kırıklığı aşaması: Yavaş yavaş etkinlikleri tanıyan ve bildik bulmaya başlayan birey, daha az internet kullanmaya başlar.

Denge aşaması: Kişinin gerçek hayatla internet arasında denge kurduğu, internet kullanımını normal bir seviyeye getirdiği aşamadır.

2.6.3. Suler İnternet Bağımlılığı Kuramı

John Suler (1996) İnternetteki (çevrimiçi) etkileşimlerin Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer olan ihtiyaçlara karşılık geldiğini, bu nedenle bağımlılık davranışının geliştiğini vurgulamıştır.

Fizyolojik ihtiyaçlar: İnternet aracılığıyla cinsel ihtiyaçlarını gidermek bağımlılığı geliştirebilir.

Kişilerarası Temas İhtiyacı: Kişilerarası ilişki ihtiyacı, sosyal tanınma ve ait olma hissine karşı duyulan ihtiyacın internette sanal alem aracılığıyla karşılanması durumudur.

Öğrenme ve Saygınlık İhtiyacı: Çoklu kullanıcı internet oyunlarında seviye atladıkça kişinin öğrenme ve saygınlık ihtiyacı internet aracılığıyla karşılanmış olur.

Kendini Gerçekleştirme İhtiyacı: Maslow'un hiyerarşisindeki en üst düzey kendini gerçekleştirme ihtiyacıdır. İnternet ortamında yeni bir kimlik yaratan birey, olmak istediği kişi gibi davranarak ruhsal bir tatmin yaşar, bu da onun internetten kopmamasına sebep olur, bağımlılık davranışı gelişebilir.

2.6.4. Davis'in Bilişsel Kuramı

Davis; problemleri internet kullanımını tanımlarken kişinin anormal davranışlarının bilişlerinden kaynaklandığı görüşünden yola çıkmıştır. Problemleri internet kullanımında bilişler önemli rol oynamaktadır. PİK diğer kuramlardan ayıran en önemli özellik de bilişin vurgulanmasıdır. Diğer modeller duygusal ve davranışsal faktörleri vurgularken Davis bilişsel faktörlere odaklanmıştır. Strese yatkınlık modelini esas alan PİK, problemin ortaya çıkmasında farklı psikopatolojilerin olduğunu iddia eder. PİK'de nedenler yakından uzağa doğru sıralanır. Farklı psikopatolojik nedenler PİK'in uzak nedenleri arasında yer alır. PİK modelinde semptomlar özgündür bu nedenle psikopatolojiler farklı bir basamakta incelenmektedir. Uzak ve yakın nedenlerin sıralanışı ise şöyledir uzak nedenler problemin başlangıcında, yakın nedenler ise problemin sonunda yer alır. Stres, kaygı, depresyon gibi nedenler yakın nedenler basamağında yer alır bu nedenle zincirin sonundadır. Uzak nedenler ise fiziksel ve

ruhsal işlevlerde ki bozukluklar; örneğin; uyku bozuklukları, ilaçlara bağlı yan etkiler (sanrılar, şüphecilik), kalp atışındaki anormallikler olarak sıralanabilir (Davis, 2001).

Bu modele göre temel stresör yeni bir uyaran ile tanışmaktır. Bu uyaran çoğunlukla yeni bir teknoloji olmaktadır. Stresör ile ilk karşılaşma çevrimiçi alışveriş, pornografi, online sohbet sayfaları olmaktadır. Bu tip aktiviteler PİK modelinde uzak nedenler basamağında yer alır. Yapılan aktiviteler bireye olumlu deneyimler yaşatır ve beynin haz mekanizmasını aktif hale getirir. Birey bu olumlu deneyimi tekrar tekrar yaşar ve pekiştirir. Edimsel koşullanma ilkesine göre çalışan bu mekanizma sık sık aynı sonucu elde etmek için koşullanır. Kendisine benzer hazları yaşatacak farklı teknolojik mekanizmalar bulana kadar bu koşullanmaya itaat eder (Davis, 2001).

İşlevsel olmayan bilişlerin varlığı ise PİK'in yakın nedenleri arasında yer almaktadır. PİK in devam etmesini sağlayan önemli nedenlerden birisidir. Kendi hayatını teknolojik aletlere senkronize eden bireyler teknolojik cihazlardan kendi hayatlarını ayrı düşünemezler örneğin; wifi yoksa hayat yok, kontrol edemediğim sosyal medya yoksa benim ve diğerlerinin varlığının bir anlamı yok gibi çıkarımlarda bulunabilirler çoğunlukla ruminatif kalıplar içinde kalırlar. Bu inanışların ve işlevsizliğin temelinde ya hep ya hiç inancı yatmaktadır (Davis, 2001)

2.7. Bağımlılık Nesneleri

2.7.1. Çevrimiçi Seks – Çevrimiçi Pornografi

Problemlerle internet kullanımıyla ilgili en sık görülen bağımlılık nesnesi pornografidir. Bireylerin sosyal konumları ne olursa olsun kolaylıkla ve sorgulanmadan pornografiye ulaşabilmektedir. Pornografik resimlere, filmlere siteler aracılığıyla ulaşılabilirdiği gibi çeşitli e-posta grupları ya da konuşma esnasında seksüel materyallerin değişimi ile de ulaşılabilir (Keser, 2004). Pornografik materyallere ulaşım internet aracılığıyla daha kolaylaşmıştır.

Pornografik içerikli siteler en çok kullanılan siteler arasındadır. İnternet sitelerinin önemli bir kısmı pornografi siteleridir ve bu siteler ekonomik girdi yaratmaktadır. Bu siteler var olan talebi karşılamak için kurulmuştur (Ögel, 2012).

İnternetin bireylere pornografik unsurla gibi gerçek yaşamda erişemediği zevkleri yaşama imkânı sunması internete olan ilgiyi daha çok artırır ve böylece internet üzerinden ulaşılabilen video, resim gibi pornografik içerikli öğeler internet

bağımlılığına neden olabilmesinin yanında seks bağımlılığı seks suçları gibi başka problemlerde doğurmaktadır (Ögel, 2012).

2.7.2. Çevrimiçi Kumar

İnternetin sağladığı serbestliklerden birisi de çevrimiçi kumardır. Yasak olmasına rağmen 18 yaşından küçüklerin rahatlıkla girip bahis oyunlarına katılabilir. Bazı siteler ise ebeveynlerinin kredi kartını kullanmak koşuluyla küçüklerin kumar oynanmasına izin veriyor. Sitelerde bulunan cazip para kazanma reklamları ve ilk girişte verilen bedava bonuslar ergenleri bir anda çevrimiçi kumarın içine çekebilir. Kumar bağımlılık yaratan bir nesneyken, internetin serbest yapısıyla birleşmesiyle bağımlılık ihtimalini daha da artırabileceği düşünülmektedir (Makas, 2008).

İnternet üzerinde kumar sitelerine erişimin kolay olması yer ve zamandan bağımsız olması kişinin kimliğini saklayabilmesi gibi unsurlar internet üzerinden oynan kumarı daha cazip kılar.

2.7.3. Çevrimiçi Oyun

Oyunların ücretsiz olması, herkese açık olması ve oyun sitelerine kolayca üye olunması internet bağımlılığı için uygun bir nesne oluşturmaktadır (Gönül, 2002).

En çok tercih edilen oyunlar fantezi ve şiddet içerikli olan spor oyunlarıdır. Sonra genel eğlence tarzında oyun oynama ve insanlar tarafından uygulanan şiddeti ele alan oyunlar tercih edilmektedir. En son sırada ise eğitimsel içerikli oyunlar yer almaktadır (Ulusoy, 2008).

2.7.4. Çevrimiçi Alışveriş

Son yıllarda gelişen ve daha çok yaygınlaşan bir internet kullanımı olarak karşımıza çıkmaktadır. İnternet üzerinden satın alma işlemi yaparken aynı zamanda satış işlemleri de yapılabilmektedir. (Gönül 2002). Asıl problem internet üzerinden bilinçsiz ve sürekli yapılması sonucunda tehlikeli boyutlara ulaşmasıdır (Reyhanlıoğlu, 2015).

2.7.5. Çevrimiçi Borsa

İnternet üzerinden bir gün içinde defalarca borsada alışveriş yapma olarak tanımlanabilir. Önceleri sâdece borsada alışveriş yapma keyfi, daha sonra borsa hakkında yoğun araştırmalara diğer insanlar ile bilgi alış-verişine kadar gitmektedir. Birey saatlerce internete bağlı kalarak borsa ve ilgili siteleri ziyaret eder (Gönül, 2002).

2.7.6 Çevrimiçi Sohbet

İnternet üzerinden farklı yer ve kültürlerden, her yaş grubu bireylerin, tanıdığı ya da tanımadığı bireylerle sohbet etmesi internet kullanımında en çok zaman alan etkinliklerdendir. İnternet bağımlılığında sohbet uygulamaları, her ne kadar tüm yaş grupları için risk oluştursa da, daha çok genç bireylerin ortak problemi olarak görülmektedir (Günüç, 2009).

Genelde sanal sohbeti hayatında bir tarz olarak kalıcı hale getiren kişilerde gerçeğe karşı bir özgüven probleminin varlığı dikkati çekmektedir. Genelde sosyal hayata açık kişilerin internette çok zaman geçirmedikleri gözlemlenmiştir. Daha çok içe dönük insanlar sanal sohbetle daha ilgilidirler. Gerçek hayatta konuşamayan, beğenilmeyen, dışlandığını düşünen bir kişi zamanının çoğunu internette konuşma yaparak geçirmektedir. Beğenilme ve kabul görme problemi olmayan kişiler de bunu yapmakta ancak; bu bir yaşam tarzı haline gelmemektedir (Doruk, 2007).

2.8. Problemlı İnternet Kullanımı

İnternetin sağlamış olduğu imkânlar, internet kullanımını insan yaşamının vazgeçilmez bir unsuru olmakla beraber temel iletişim aracı haline gelmiştir.

Davis (2002), sağlıklı internet kullanımını belli bir amaç doğrultusunda, düşünsel ve davranışsal bir rahatsızlık duymaksızın internet kullanımı olarak tarif etmektedir. Bireyin yeterli sınırlamayı kendisine koymadığı durumda normalden saptığı ve internet kullanımının patolojik ve problemlı hale geldiğı ifade edilmektedir (Özcan, 2004). Bu bağlamda üzerinde durulması ve gerekli önlemlerin alınması gereken problemlı bir davranış olduğu dile getirilmektedir (Gönül, 2002).

İlgili alan yazında aşırı internet kullanımını tanımlamak için “Kompulsif bilgisayar kullanımı” (Black, Belsare ve Schlosser, 1999), “patolojik internet kullanımı” (Davis, 2001), “problemlı internet kullanımı” (Caplan, 2003) ve “internet bağımlılığı” (Goldberg, 1995; Young, 1998) internetin aşırı kullanımı için belirlenen terimlerdendir. Mevcut çalışmada aşırı internet kullanımını tanımlamak için “problemlı internet kullanımı” terimi tercih edilmiştir.

Caplana göre (2003), aşırı internet kullanımı, kişinin internet kullanım miktarının normalden, alışıl gelmiş olandan veya planlanandan daha fazla olarak kullanılmasına denilmektedir.

Problemlili internet kullanımı kavramı, zorlayıcı biçimde bireyi internet kullanımına iten, kendini kontrol etmesine izin vermeyen, aile, iş ve sosyal hayatında işlev kaybına yol açan internet kullanım davranışı olarak açıklanmaktadır (Kim & Davis, 2009; Akt, Ceyhan).

Caplan (2002), problemlili internet kullanımını akademik, mesleki ve sosyal hayatta uyumsuz bilişsel ve davranışsal özellikler olarak tanımlamaktadır.

Davis'e göre (2002), problemlili internet kullanımı uyumsuz düşünce ve patolojik davranışları içeren psikopatolojik bir durumdur. Morahan-Martin ve Schumacher (2000) "patolojik internet kullanımı" olarak adlandırdıkları problemlili internet kullanımını, bireylerin ruh hallerinin değişmesine neden olan, sorumluluklarını yerine getirmesine engel olan, internete girmekle ilgili aşırı istek ve suçluluk oluşturma şeklinde belirtilere yol açan internet kullanımı olarak tanımlamışlardır.

Shapira ve arkadaşları (2003) problemlili internet kullanımının, bireylerin eylemden önce bir gerginlik ya da uyarılma yaşadıkları ve sonrasında davranışı tamamlamanın ardından bir rahatlama ya da hoşnutluk hissettikleri bir çeşit dürtü kontrol bozukluğu olduğunu belirtmiştir. Genel patolojik internet kullanımı genellikle konuşma ve e-posta bağımlılığı şeklinde kendini göstermektedir. Bu durumun temelde internetin sosyal amaçlı kullanımıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Davis (2001) bu durumu, sosyal ilişki kurma ve destek bulma ihtiyacının sanal sosyal yaşamda artışa neden olduğu şeklinde açıklamaktadır.

2.8.1. Problemlili İnternet Kullanımıyla İlgili Araştırmalar

Son on yılda, internet kullanımı küresel ölçekte muazzam bir şekilde büyümüştür. İnternet kullanımının artan popülaritesi ve sıklığı, aşırı kullanımın olası olumsuz sonuçlarını vurgulayan artan sayıda rapora yol açmıştır. Son on yılda, internet bağımlılığı araştırması da çoğalmıştır. Ergenlerde ve yetişkinlerde değerlendirme araçları ve kavramsallaştırmalar, yaygınlık ve ilişkili faktörler irdelenmiştir. Sonuçlar; madde kullanım bozuklukları veya patolojik kumar oynama için kriterler, bağımlılık teşhisi, çevrimiçi geçirilen süre veya ortaya çıkan sorunlar ile ilgili olduğunu vurgulamaktadır. İnternet bağımlılığı, ergenlerde ve yetişkinlerde komorbid semptomlar ve bozuklukların yanı sıra, bir takım sosyodemografik, psikososyal faktörlerle ilişkilidir. Sonuçlar; internet bağımlılığını ve diğer bağımlılık bozukluklarını asimile eden ve aynı zamanda benzer etiyolojiye ve bileşenlere sahip bir sendrom olarak

kavramsallaştırmayı ima eden, bir dizi temel semptomun (yani kompulsif kullanım, olumsuz sonuç ve tükenme) tanı için uygun olduğunu göstermektedir (Kuss vd., 2014).

İnternet bağımlılığı Asya'da ciddi bir davranışsal sorun haline gelmiştir. Bununla birlikte, güncel ülke karşılaştırmaları yoktur. Yapılan bir araştırmada Çin, Hong Kong, Japonya, Güney Kore, Malezya ve Filipinler olmak üzere altı Asya ülkesinden 12-18 yaş arası toplam 5.366 ergen çalışmaya dâhil edilmiştir. İnternet davranışlarındaki ve ülkelerdeki bağımlılıktaki varyasyonlar incelenmiştir. Akıllı telefon sahipliğinin genel yaygınlığı %62, Çin'de %41 iken Güney Kore'de %84. Ayrıca, çevrimiçi oyuna katılım, Çin'de %11'den Japonya'da %39'a çıktığı bulunmuştur. Sonuçlara göre Hong Kong, günlük veya en fazla internet kullanımını bildiren en yüksek sayıda ergen sayısına sahiptir (%68). İnternet bağımlılığı, IAT (%5) ve CIAS-R (%21) göre Filipinler'de en yüksektir. Asya ülkelerindeki ergenler arasında internet bağımlılığı davranışları daha yaygın bulunmuştur. Problemlerli internet kullanımı yaygındır ve riskli siber davranışlar ile karakterize olduğu tespit edilmiştir (Mak vd., 2014).

Ülkemizde 337 üniversite öğrencisinin katılımıyla gerçekleştirilen bir çalışmada katılımcıların %1,2'sinin patolojik internet kullanan, %10,1'inin ise patolojik internet kullanımı için olası bağımlılık riski gösteren bireyler olduğu anlaşılmıştır (Kır ve Sulak, 2014). Başka bir çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin %1,8'inin internet bağımlısı olduğu, %6,1'inin ise sınırlı belirti gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır (Şahin, 2014).

1198 üniversite öğrencisinin katıldığı başka bir çalışmada ise katılımcıların %18,89'unun internet bağımlısı olduğu bulunmuştur (Batıgün ve Kılıç, 2011). Problemlerli internet kullanımının incelendiği pek çok çalışmada bu bilgileri destekler sonuçlara ulaşılmıştır. Problemlerli internet kullanımının yaygınlığı ve kullanımdaki artış göz önüne alındığında gelecek dönem için bir risk faktörü olduğu görülmektedir.

Yapılan bir çalışmada üniversite öğrencilerinin problemlerli internet kullanımı ile kimlik durumları, internet kullanım amaçları ve cinsiyetleri arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Problemlerli internet kullanımının en önemli yordayıcısının, "alışılmadık insanlarla sosyal ilişkiler kurmak" amacıyla internetin kullanılması olduğunu ortaya koymuştur. Ayrıca, problemlerli İnternet kullanımının "kimlik moratoryum durumu", "kimlik kazanma durumu" ile anlamlı şekilde tahmin edildiği bulunmuştur. (negatif olarak), İnternet'in "eğlence" amaçlı kullanımı ve İnternet

kullanımı "sırasıyla arkadaş ve akrabalarla ilişkiler kurmak" amacıyla kullanılmıştır (Ceyhan, 2010).

Davranışsal bağımlılıklar, özellikle patolojik kumar ve internet bağımlılığı, araştırma ve sağlık politikasında giderek artan bir endişe haline gelmiştir. Davranışsal bağımlılıklar ve madde bağımlılığı arasındaki benzerlikler bilimsel toplulukta tartışılmaktadır. Ne yazık ki, patolojik kumar oynama ve internet bağımlılığı konusundaki bilimsel çalışmaların sayısı hala yeterli değildir. Alman nüfusu arasında patolojik kumar oynamanın tahmini yaygınlığı% 0.2-0.5'tir. Bu rakamlar yasadışı uyuşturucu bağımlılığı için rapor edilen yaygınlık oranları ile karşılaştırılabilir. Yaklaşık 1,5 milyon insan, yani Alman nüfusun % 3'ünün internet bağımlılığı riski altında olduğuna inanılıyor. Bu nedenle, patolojik kumar ve internet bağımlılığının klinik ve nörobilimsel temelini daha ayrıntılı olarak araştırmak önemlidir. Yapılan bir derlemede, patolojik kumar oynama ve internet bağımlılığı ile ilgili araştırmaların güncel durumu özetlenmekte ve nörogörüntüleme ve genetik alanındaki gelecek araştırma perspektifleri özetlenmiştir. Amaç, mevcut terapötik yaklaşımların ve önleme stratejilerinin kalitesini geliştirmeye yardımcı olan çok faktörlü ve açıklayıcı bir model geliştirmektir. Uzmanlar patolojik kumar oynama üzerine farklı çalışmaların uygulanmasını kolaylaştıran araştırma yöntem ve stratejilerinin tartışılacağı "patolojik kumar" adı verilen bir araştırma platformu oluşturmuştur (Wölfling vd., 2009).

Madde ile ilişkili bozuklukların gelişimine bağlı olarak, internet kullanım bozukluğu ve patolojik kumar oynama gibi davranışsal bağımlılıklar, kasten kontrol edilmesi güç olan otomatik bir eyleme dönüşen tekrarlayan aşırı davranış olarak kabul edilmektedir. Bu otomatik davranış, özellikle dopaminerjik ödül sisteminde, nöroadaksiyon ile ilişkili öğrenme süreçleri ile takviye edilir. Tedavi, kumar veya çevrimiçi aktiviteler için alternatifler bulmayı ve çevrimiçi zamanları azaltmayı, böylece sosyal ilişkilerin yeniden kurulmasını gerektirmeyi amaçlamaktadır (Wölfling vd., 2013).

İnternet bağımlılığının çeşitli psikiyatrik bozukluklarla ilişkili olduğu belirtilmektedir. İnternet bağımlılığının mekanizmasını anlamak için birlikte görülen psikiyatrik bozukluklar hakkında bilgi gereklidir. Madde bağımlılığı, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu gibi internet bağımlılığı bozuklukları, depresyon, düşmanlık ve sosyal anksiyete bozukluğu ilişkisinden bahsedilmiştir. Ayrıca, psikiyatrik

bozuklukların ve internet bağımlılığının birlikteliğini ortaya koyan olası mekanizmaların açıklanmasına ihtiyaç vardır. Bahsedilen kombine psikiyatrik bozuklukların, internet bağımlılığının prognozu üzerine kötü etkilerini önlemek için değerlendirilmesi ve tedavi edilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Öte yandan, internet bağımlılığı ile ilgili olarak bu psikiyatrik hastalıkları olan bireyleri tedavi ederken internet bağımlılığı daha fazla dikkat edilmelidir (Ko vd., 2012).

İnternet bağımlılığı ve depresyon, kendi kendine bildirilen dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB) semptomları, sosyal fobi ve ergenler için düşmanlık arasındaki ilişkiyi belirlemek ve internet bağımlılığı ile adölesanlarda belirtilen psikiyatrik belirtiler arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan bir çalışmada internet bağımlılığı olan ergenlerin daha yüksek DEHB belirtileri, depresyon, sosyal fobi ve düşmanlık duygularının olduğu tespit edilmiştir. Daha yüksek DEHB belirtileri, depresyon ve düşmanlık, erkek ergenlerde internet bağımlılığı ile ilişkilidir ve kız öğrencilerde sadece daha yüksek DEHB belirtileri ve depresyon internet bağımlılığı ile ilişkilidir. Genel olarak internet bağımlılığının DEHB ve depresif bozuklukların belirtileri ile ilişkili olduğu saptanmıştır. İnternet bağımlılığı olan ergenlerde DEHB ve depresif bozuklukların etkin değerlendirilmesi ve tedavisi gereklidir. İnternet bağımlılığı müdahalelerinde yüksek düşmanlığa sahip erkek ergenlere daha fazla dikkat edilmelidir (Yen vd., 2007).

Dikkat eksikliği hiperaktivite / dürtüsellik belirtileri ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi değerlendiren bir çalışmada DEHB grubunun, DEHB olmayan gruba göre daha yüksek İnternet bağımlılığı puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle DEHB belirtilerinin seviyesi ile çocuklarda internet bağımlılığının şiddeti arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Ek olarak, mevcut bulgular hem dikkat eksikliği hem de hiperaktivite\ dürtüsellik alanlarındaki DEHB belirtilerinin varlığının internet bağımlılığı için önemli risk faktörlerinden biri olabileceğini düşündürmektedir (Yoo vd., 2004).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın model, evreni ve örneklemini, araştırmada kullanılan veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması, elde edilen verilerin analizi ve kullanılan istatistiksel yöntemler açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırma tarama modelinin kullanıldığı ilişkisel bir çalışmadır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak tanımlanmaktadır. İlişkisel tarama modellerinde değişkenler arasındaki ilişkiler, korelasyon türü ve karşılaştırma türü olmak üzere iki şekilde incelenir. Korelasyon türü ilişkisel taramalarda, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, birlikte değişim söz konusu ise bunun nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılır. Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde ise en az iki değişken vardır ve bunlardan birine (sınanmak istenen bağımsız değişkene) göre gruplar oluşturularak, öteki değişkene (bağımlı değişkene) göre aralarında bir farklılaşma olup olmadığı incelenir (Karasar, 2005: 81–84).

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin problemleri internet kullanımını ile riskli davranışlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla, ilişkisel tarama modeli kullanılarak durum saptaması yapılmıştır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemini

Araştırmanın evrenini, çalışmanın gerçekleştirildiği tarihte (2017-2018) İstanbul İli Anadolu Yakası Üsküdar İlçesi Üsküdar Üniversitesinde eğitim gören 18 yaş ve üzeri öğrencileri kapsamaktadır. Öğrenciler rastgele olarak seçilmiş olup araştırmaya katılanların %69,7'sinin kadın, %30,3'nün erkek, toplamda 300 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanması için anket yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırmada verilerin elde edilmesinde Kişisel Bilgi Formu, Gençtanırım (2014) tarafından

geliştirilen Riskli Davranışlar Ölçeği, Davis (2002) tarafından geliştirilen Özcan&Buzlu tarafından Türkçeye uyarlanan İnternette Bilişsel Durum Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1.Kişisel Bilgi Formu

Bu formunun kullanım amacı uygulanan anketlere katkı sağlayan bireyler hakkında detaylı bilgi edinmektir. Anket ve belirli formları pekiştirmek, istenilen verileri tamamlamak üzere sorular oluşturulmuştur. Yaş, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, eğitim alınan bölüm, genel not ortalaması, internet kullanım sıklığı hangi amaçlarla kullanıldığı gibi bilgilere bu şekilde ulaşılmaktadır. Not ortalaması 4.00 üzerinden değerlendirilmiştir.

3.3.2.Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDÖÜF)

Bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin riskli davranışlarını belirlemek üzere Gençtanırım (2014) tarafından geliştirilmiş Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu (RDOÜF) kullanılmıştır. RDÖÜF; antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, madde kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları ile okul terki olmak üzere yedi boyuttan oluşan 60 maddelik beşli likert tipi bir ölçektir. Ölçekte tersine puanlanan madde olmadığı gibi, ölçeğin alt boyutları birbirleriyle anlamlı bir ilişkide olmadığından ötürü ölçekten toplam puan elde edilememektedir. Alt boyutlardan alınacak olan yüksek puanlar, o boyuttaki risk düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçeğin maddelerinin hazırlanmasında lise öğrencileri için geliştirilmiş olan “Riskli Davranışlar Ölçeği” nin maddeleri ile ilgili alan yazın esas alınmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi, 2011-2012 yılında Ahi Evran Üniversitesi’ne devam eden üç farklı çalışma grubu ile gerçekleştirilmiş, ölçeğin geçerlik çalışmalarında ise uzman kanısı alınmış ve açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan açıklayıcı faktör analizi sonucunda açıklanan toplam varyansın %52 olduğu belirlenmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ise ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin .37 ile .91 arasında değiştiği ve ölçeğe ait modelin iyi uyum gösterdiği belirlenmiş olup ölçeğin iç tutarlılık güvenilirliği (Cronbach alfa) .64 ile .92 arasında, test tekrar-test güvenilirliği ise .74 ile .98 arasında olduğu bildirilmiştir.

3.3.3.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği

İnternette Bilişsel Durum Ölçeği (İBDÖ), Davis (2002) tarafından, problemlili internet kullanımını ve bireylerin internet ile ilişkili düşüncelerini

değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Dört alt boyutta (Yalnızlık Depresyon, Azalmış Dürtü Kontrolü, Sosyal Destek, Dikkat Dağıtma) değerlendirilmektedir. Ölçekteki 36 madde 7’li Likert tipinde (1’den “Kesinlikle Katılmıyorum” 7’ye “Kesinlikle Katılıyorum”) değerlendirilmektedir. Yalnızlık depresyon alt boyutu, problemlili internet kullanımıyla ilgili değersizlik ve yalnızlıkla ilgili depresif düşünceleri içerir. Azalmış dürtü kontrolü, internet kullanımını azaltılmak istenilmesine rağmen azaltılamaması ve devamlı internetle ilgili şeyler düşünülmesini içerir. Sosyal destek, yalnız bireylerin sosyal destek aramak amacıyla ya da sosyal ret yaşamamak amacıyla internet kullanmasını içermektedir. Sosyal destek alt boyutu patolojik değil adaptif bir durumu tanımlamaktadır. Dikkat dağıtma, yapılması gereken bir faaliyetten kaçma\kaçınmak için internet kullanımını içerir (Davis, 2002).

Ölçeğin orijinal formu için Davis (2002) tarafından yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmasında, ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha=.93$ olarak bulunmuştur. Açıklayıcı faktör analizi sonucuna göre Yalnızlık-Depresyon, Azalmış Dürtü Kontrolü, Sosyal Destek ve Dikkat Dağıtma olmak üzere dört alt boyut olduğu belirlenmiştir. Test-tekrar test güvenirliği $r = .87$ olarak bulunmuştur.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması geçerlilik güvenirlilik çalışması Özcan, Buzlu tarafından gerçekleştirilmiştir (Özcan ve Buzlu, 2005). İBDÖ, internetle ilişkili düşünceleri değerlendirmektedir. Ölçeğin değerlendirmesi, toplam puanı ve alt grup puanları hesaplanarak yapılmaktadır. Ölçeğin puan hesaplamasında “kesinlikle katılmıyorum” dan-“kesinlikle katılıyorum” a doğru değişen ifadelerin puanları 1’den 7’ye doğru sıralanmakta, sadece 12. madde ters çevrilerek puanlanmaktadır. (Örneğin 1 puan= 7 puan, 2 puan=6 puan). Puanın yüksek olması “problemlili kullanım” olarak değerlendirilmektedir. Davis’in İBDÖ için gerçekleştirdiği geçerlik ve güvenirlik çalışmasında; - Ölçeğin güvenirlik katsayısı $\alpha = .93$ olarak bulunmuştur. Açıklayıcı faktör analizine göre 4 alt boyut belirlenmiştir. - Test-tekrar test güvenirliliği $r = .87$ olarak bulunmuştur. Hem klinik hem de organizasyonel örneklerde geçerliği test edilmiştir. Ölçeğin Türkçe formunun üniversite öğrencileri için bildirilen alpha iç tutarlılık güvenirlilik katsayısı .91’dir.

3.4. Verilerin Toplanması

Anket formu son şeklini aldıktan sonra Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünden gerekli izin alınmış ve 2018 Şubat Mart ayları içinde örneklemdaki öğrencilere uygulanmıştır.

Veri toplama aracı, araştırmacı tarafından üniversiteye gidilerek bizzat uygulanmış ve yine aynı şekilde toplanmıştır. 322 öğrenciye anket dağıtılarak katılım sağlanmaya çalışılmış bunlardan 22 anket iptal edilmiş ve veri toplama 300 olarak belirlenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ile toplanan veriler, araştırmanın amacı doğrultusunda betimsel ve ilişkisel istatistikî işlemlere tabii tutulmuştur. Araştırmanın bulgular ve yorum kısmında ilk aşamada anket ile toplanan demografik özelliklere ilişkin frekans ve yüzdeler dağılımlar bulunmuş ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın alt problemleri çözümlenirken, t-testi, tek yönlü, ANOVA Spearman ve Pearson Korelasyon analizi uygulanmış; frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğünün 30' dan büyük olduğu durumlarda parametrik testler her zaman parametrik olmayan testlerden üstündür (Ural ve Kılıç, 2011 : 83). Elde edilen bilgiler bilgisayarda "SPSS (Statistical For Social Sciences) For Windows 21.0" programında çözümlenmiş ve bulgular araştırmanın amaçlarına uygun olarak çizgeler halinde sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde yapılan çalışmanın istatistiksel analizi sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmektedir. Sosyodemografik değişkenler, İnternette bilişsel durumlar ve riskli davranışlar ilişkisini incelemek amacıyla analizler yapılmış ve yorumlanmıştır. Bunun yanında cinsiyete bağlı olarak değişkenlerin farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla analizler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

BÖLÜM	N	%
SAĞLIK	116	38,7
FEN-TEKNİK	37	12,3
SOSYAL	147	49,0
TOPLAM	300	100,0
NOT ORTALAMASI	N	%
1.00-2.44	56	18,7
2.45-2.99	153	51,0
3.00-4.00	91	30,3
TOPLAM	300	100,0
CİNSİYET	N	%
ERKEK	91	30,3
KADIN	209	69,7
TOPLAM	300	100,0
HAFTASONU İNTERNET KULLANIMI	N	%
0-10 saat	183	61,0
11-20 saat	77	25,7
21-30 saat	36	12,0
31 ve üstü	4	1,3
TOPLAM	300	100,0
HAFTAİÇİ İNTERNET KULLANIMI	N	%
0-10 saat	72	24,0
11-20 saat	85	28,3
21-30 saat	65	21,7
31-40 saat	25	8,3
41-50 saat	25	8,3
51 ve üstü	28	9,3
TOPLAM	300	100,0
BABA EĞİTİM DURUMU	N	%
OKURYAZAR	11	3,7
İLKOKUL	73	24,3
ORTAOKUL	69	23,0
LİSE	82	27,3
ÜNİVERSİTE	65	21,7
TOPLAM	300	100,0
ANNE EĞİTİM DURUMU	N	%
OKURYAZARDEĞİL	16	5,3
OKURYAZAR	12	4,0
İLKOKUL	96	32,0
ORTAOKUL	55	18,3
LİSE	80	26,7
ÜNİVERSİTE	41	13,7
TOPLAM	300	100,0
SOSYOEKONOMİK DÜZEY	N	%
ALT	8	2,7
ORTA	260	86,7
ÜST	32	10,7
TOPLAM	300	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırma kapsamındaki katılımcıların, %38,7’si sağlık, %12,3’ ü fen-teknik, %49,0’ u sosyal bilim bölümlerinde okuduklarını

bildirmişlerdir. %18,7'si 1.00-2.44, %51' i 2.45-2.99, %30,3'ü 3.00-4.00 arası not ortalaması bildirmişken, %69,7' sinin kadın, %30,3' ünün erkek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların %24'ü 0-10 saat, %28,3'ü 11-20 saat, %21,7'si 21-30 saat, %8,3'ü 31-40 saat, %8,3'ü 41-50 saat, %9,3'ü 51 ve üstü saat hafta içi internet kullanımı, %61'i 0-10 saat, %25,7'si 11-20 saat, %12'si 21-30 saat, %1,3'ü 31 ve üstü saat hafta sonu internet kullanımı bildirmiştir. Baba eğitim durumları incelendiğinde %3,7' si okuryazar, %24,3' ü ilkökul, %23' ü ortaokul, %27,3' ü lise, %21,7' si üniversite olarak belirlenmiştir. Anne eğitim durumu incelendiğinde %5,3' ü okuryazar değil, %4'ü okuryazar, %32'si ilkökul, %18,3' ü ortaokul, %26,7' si lise, %13,7' si üniversite olarak belirlenmiştir. Katılımcıların sosyoekonomik durumu incelendiğinde %2,7' si alt, %86,7' si orta, %10,7' si üst ekonomik düzey olarak belirlenmiştir. Katılımcıların yaş ortalaması 20,95(SS:1,62), yaş arasında bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 3: Katılımcıların İnternet Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulgular

İNTERNET KULLANIM AMAÇLARI	N	ORT.	SS
ÖDEV YAPMA AMACIYLA İNTERNET KULLANIMI	300	3,4967	,95553
VAKİT GEÇİRMEK İÇİN	300	3,8367	,95202
FİLM-DİZİ İZLEME	300	3,6600	1,09929
OYUNOYNAMA	300	2,3333	1,24662
MÜZİK DİNLEME	300	4,1300	,92156
TWİTTER	300	2,4233	1,53361
İNSTAGRAM	300	4,0233	1,24685
FACEBOOK	300	2,2733	1,31824
LİNKEDN	300	1,4867	,95544
CİNSEL İÇERİKLİ ÖGELER İZLEME	300	1,5633	1,05975
ALİŞVERİŞ	300	2,9267	1,15719
İNDİRME	300	3,0800	1,18248
KUMAR	300	1,4300	1,03052
AMAÇSIZ GEZİNME	300	3,2600	1,73660

Katılımcıların internet kullanım amaçları ortalamaları büyükten küçüğe sıralandığında; müzik dinleme amacıyla internet kullanımı ort.:4,13, instagram

ort.:4,02, vakit geçirmek amacıyla internet kullanımı ort.:3,83, , film-dizi izleme amacıyla internet kullanımı ort.: 3,66, ödev yapma amacıyla internet kullanma ort.:3,49, amaçsız gezinme amacıyla internet kullanımı ort.:3,26, indirme amacıyla internet kullanımı ort.:3,08, alışveriş amacıyla internet kullanımı ort.:2,92, twitter ort.:2,42, oyun oynama amacıyla internet kullanımı ort.:2,33, facebook ort.:2,27, cinsel içerikli öge izleme amacıyla internet kullanımı ort. 1,56, linkedn ort.:1,48, kumar oynama amacıyla internet kullanımı ort.:1,43, olarak belirlenmiştir. Instagram, twitter, facebook sosyal medya olarak ayrı bir şekilde gruplandırıldığında ort.:8,71 ile internete girme amacı açısından en yüksek değer olarak bulunmuştur. En yüksek ortalamaya sahip değişkenin müzik dinleme amacıyla internet kullanımı olduğu, en düşük ortalamaya sahip değişkenin kumar oynama amacıyla internet kullanımı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri

RİSKLİ DAVRANIŞLAR ÖLÇEĞİ	N	Ort.	SS
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	300	18,6533	6,37878
SİGARA KULLANIMI	300	17,7500	9,36839
ALKOL KULLANIMI	300	14,5767	8,64909
İNTİHAR EĞİLİMİ	300	25,3167	9,84375
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	300	22,2667	7,38947
OKUL TERKİ	300	8,9333	3,46732
MADDE KULLANIMI	300	12,1400	6,43000

Araştırmaya katılan bireylerin Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları ortalamaları büyükten küçüğe sıralandığında; “intihar eğilimi” ortalaması (25,31±9,843); “beslenme alışkanlıkları” ortalaması (22,26±7,389); “antisosyal davranışlar” ortalaması (18,65±6,378); “sigara kullanımı” ortalaması (17,75±9,368); “alkol kullanımı” ortalaması (14,57±8,649); “madde kullanımı” ortalaması (12,14±6,430); “okul terki” ortalaması (8,93±3,467) olarak belirlenmiştir. En yüksek ortalamaya sahip alt boyutun intihar eğilimi olduğu, en düşük ortalamaya sahip alt boyutun okul terki olduğu saptanmıştır.

Tablo 5: Katılımcıların İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri

İNTERNETTE BİLİŞSEL DURUM ÖLÇEĞİ	N	ORT.	SS
SOSYAL DESTEK	300	33,3467	16,51835
YALNIZLIK –DEPRESYON	300	15,3433	8,30957
AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	300	28,6200	11,90608
DİKKAT DAĞITMA	300	20,8267	10,52231
İBDÖ TOPLAM	300	98,1367	42,83489

Araştırmaya katılan bireylerin “sosyal destek” ortalaması (33,34±16,518); “yalnızlık-depresyon” ortalaması (15,34±8,309); “azalmış dürtü kontrolü” ortalaması (28,62±11,906); “dikkat dağıtma” ortalaması (20,82±10,522) olarak saptanmıştır.

Tablo 6: Katılımcıların Bazı Sürekli Değişkenlere İlişkin Ortalama, Standart Sapma Değerleri

BAZI SÜREKLİ DEĞİŞKENLER	N	ORT.	SS
NOT ORTALAMASI	300	2,1167	,69136
HAFTA İÇİ İNTERNET KULLANIM MİKTARI (saat/hafta)	300	26,8033	19,84938
HAFTA SONU İNTERNET KULLANIM MİKTARI (saat/hafta)	300	12,0267	7,89771

Not: Not ortalaması 0-4.00 aralığında hesaplanmıştır.

Araştırmaya katılan bireylerin “not ortalaması” ortalaması (2,11±0,691); “hafta içi internet kullanım miktarı” ortalaması (26,80±19,849); “hafta sonu internet kullanım miktarı” ortalaması (12,02±7,897) olarak bulunmuştur.

Tablo 7: Katılımcıların Cinsiyete Göre İnternet Kullanım Amaçlarına İlişkin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılması

İNTERNET KULLANIM AMACI	CİNSİYET	N	ORT.	SS	P
ÖDEV YAPMA AMACIYLA İNTERNETKULLANIMI	ERKEK	91	3,4835	,94707	,875
	KADIN	209	3,5024	,96139	
VAKİT GEÇİRMEK İÇİN	ERKEK	91	3,7912	,98338	,586
	KADIN	209	3,8565	,93976	
FİLM, DİZİ İZLEME	ERKEK	91	3,5934	1,07474	,490
	KADIN	209	3,6890	1,11110	
OYUNOYNAMA	ERKEK	91	2,9231	1,36814	,000
	KADIN	209	2,0766	1,09802	
MÜZİK DİNLEME	ERKEK	91	4,0549	1,06836	,353
	KADIN	209	4,1627	,85053	
TWİTTER	ERKEK	91	2,5934	1,55619	,206
	KADIN	209	2,3493	1,52148	
İNSTAGRAM	ERKEK	91	3,8242	1,33827	,081
	KADIN	209	4,1100	1,19789	
FACEBOOK	ERKEK	91	2,5385	1,40876	,021
	KADIN	209	2,1579	1,26299	
LİNKEDN	ERKEK	91	1,7912	1,15004	,001
	KADIN	209	1,3541	,82567	
CİNSEL İÇERİKLİ ÖGELER İZLEME	ERKEK	91	2,3626	1,38657	.000
	KADIN	209	1,2153	,61750	
ALIŞVERİŞ	ERKEK	91	2,8132	1,17296	,263
	KADIN	209	2,9761	1,14958	
İNDİRME	ERKEK	91	3,0659	1,28929	,897
	KADIN	209	3,0861	1,13606	
KUMAR	ERKEK	91	2,1429	1,41870	,000
	KADIN	209	1,1196	,58016	
AMAÇSIZ GEZİNME	ERKEK	91	3,0110	1,28664	,101
	KADIN	209	3,3684	1,89208	

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet açısından internet kullanım amaçları puan ortalamaları karşılaştırıldığında “oyun oynama” ($p<.05$); “facebook” ($p<.05$); “linkedin” ($p<.05$); “cinsel içerikli öge” ($p<.05$) ve “kumar” ($p<.05$) ortalaması açısından aralarında anlamlı bir farklılık olduğu, erkeklerin puan ortalamalarının kadınlara göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 8: Katılımcıların Cinsiyete Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılması

Riskli Davranışlar Ölçeği	CİNSİYET	N	ORT.	SS	P
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	ERKEK	91	21,3846	7,13484	,000
	KADIN	209	17,4641	5,63726	
SİGARA KULLANIMI	ERKEK	91	22,8901	9,48502	,000
	KADIN	209	15,5120	8,40508	
ALKOL KULLANIMI	ERKEK	91	20,5604	10,72195	,000
	KADIN	209	11,9713	5,94196	
İNTİHAR EĞİLİMİ	ERKEK	91	24,8571	9,68340	,595
	KADIN	209	25,5167	9,92912	
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	ERKEK	91	24,0000	7,18641	,007
	KADIN	209	21,5120	7,36618	
OKUL TERKİ	ERKEK	91	9,9780	3,57764	,001
	KADIN	209	8,4785	3,32542	
MADDE KULLANIMI	ERKEK	91	16,0769	8,42909	,000
	KADIN	209	10,4258	4,35399	

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet açısından Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutları puan ortalamaları karşılaştırıldığında “antisosyal davranış” ($p<.05$); “sigara kullanımı” ($p<.05$); “alkol” ($p<.05$); “beslenme alışkanlıkları” ($p<.05$); “okul terki” ($p<.05$); ve “madde kullanımı” ($p<.05$) ortalaması açısından aralarında anlamlı bir farklılık olduğu, erkeklerin Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının kadınlara göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 9 : Katılımcıların Cinsiyete Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılması

İBDÖ	CİNSİYET	N	ORT	SS	P
SOSYAL DESTEK	ERKEK	91	35,6923	16,80654	,105
	KADIN	209	32,3254	16,32658	
YALNIZLIK- DEPRESYON	ERKEK	91	16,3846	8,43639	,152
	KADIN	209	14,8900	8,23293	
AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	ERKEK	91	28,9341	11,55836	,764
	KADIN	209	28,4833	12,07910	
DİKKAT DAĞITMA	ERKEK	91	20,7143	10,58016	,903
	KADIN	209	20,8756	10,52213	
İBDÖ TOPLAM	ERKEK	91	101,73	43,80717	,320
	KADIN	209	96,5742	42,41593	

Araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet açısından İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutları puan ortalamaları karşılaştırıldığında erkek ve kadınlar arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı saptanmıştır.

Tablo 10: Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA, Sonuçları

RİSKLİ DAVRANIŞLAR (SD:5-294)	Anne Eğitim Durumu	N	Ort	SS	F	p	Fark
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	OKURYAZAR DEĞİL	16	18,1875	7,37761	3,614	,003	ÜNİVERSİTE> DİĞERLERİ
	OKURYAZAR	12	18,5000	6,52965			
	İLKOKUL	96	17,3958	5,77377			
	ORTAOKUL	55	17,2000	5,40027			
	LİSE	80	19,8500	6,88256			
	ÜNİVERSİTE	41	21,4390	6,50403			
	TOPLAM	300	18,6533	6,37878			
SİGARA KULLANIMI	OKURYAZAR DEĞİL	16	17,3125	10,19620	5,966	,000	ÜNİVERSİTE> DİĞERLERİ
	OKURYAZAR	12	16,0000	5,84652			
	İLKOKUL	96	14,8438	7,79788			
	ORTAOKUL	55	16,1091	9,14224			
	LİSE	80	20,3375	9,62321			
	ÜNİVERSİTE	41	22,3902	10,34862			
	TOPLAM	300	17,7500	9,36839			
ALKOL KULLANIMI	OKURYAZAR DEĞİL	16	14,8125	9,71060	6,364	,000	İLKOKUL< DİĞERLERİ, ÜNİVERSİTE> DİĞERLERİ
	OKURYAZAR	12	14,5833	7,41569			
	İLKOKUL	96	11,4375	5,35048			
	ORTAOKUL	55	13,6364	8,50351			
	LİSE	80	16,5875	9,31406			
	ÜNİVERSİTE	41	19,1707	10,82336			
	TOPLAM	300	14,5767	8,64909			
İNTİHAR EĞİLİMİ	OKURYAZAR DEĞİL	16	21,5625	6,42878	3,316	,006	ÜNİVERSİTE> DİĞERLERİ
	OKURYAZAR	12	26,6667	9,29646			
	İLKOKUL	96	25,4271	9,81271			
	ORTAOKUL	55	22,1273	8,76663			
	LİSE	80	25,7750	10,85576			
	ÜNİVERSİTE	41	29,5122	9,01144			
	TOPLAM	300	25,3167	9,84375			
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	OKURYAZAR DEĞİL	16	18,6250	6,36527	3,492	,004	ÜNİVERSİTE> DİĞERLERİ
	OKURYAZAR	12	23,0000	5,76825			

Tablo :10 Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA, Sonuçları Devam

	İLKOKUL	96	21,7708	7,09852			
	ORTAOKUL	55	20,2364	7,52272			
	LİSE	80	23,3875	7,10944			
	ÜNİVERSİTE	41	25,1707	8,06506			
	TOPLAM	300	22,2667	7,38947			
OKUL TERKİ	OKURYAZAR DEĞİL	16	9,9375	3,71427	1,702	,134	YOK
	OKURYAZAR	12	9,6667	4,07505			
	İLKOKUL	96	8,7500	3,38106			
	ORTAOKUL	55	8,2000	3,12931			
	LİSE	80	8,8125	3,22998			
	ÜNİVERSİTE	41	9,9756	4,07730			
	TOPLAM	300	8,9333	3,46732			
MADDE KULLANIMI	OKURYAZAR DEĞİL	16	12,4375	6,95671	5,260	,000	ÜNİVERSİTE> DİĞERLERİ
	OKURYAZAR	12	12,5833	6,89477			
	İLKOKUL	96	9,9479	2,47671			
	ORTAOKUL	55	11,2909	5,16997			
	LİSE	80	14,0250	7,84498			
	ÜNİVERSİTE	41	14,4878	8,95858			
	TOPLAM	300	12,1400	6,43000			

Araştırmaya katılan bireylerin Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; antisosyal davranışlar ($F=3,614$; $p<.05$), sigara kullanımı ($F=5,966$; $p<.05$), alkol kullanımı ($F=6,364$; $p<.05$), intihar eğilimi ($F=3,316$; $p<.05$), beslenme alışkanlıkları ($F=3,492$; $p<.05$), madde kullanımı ($F=5,260$; $p<.05$) alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffé Testi sonucunda bu farkın anne eğitim durumu değişkeninin Üniversite mezunu grubundan kaynaklandığı, annesi üniversite mezunu olan katılımcıların bu alt boyutlar açısından puan ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 11: Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

RİSKLİ DAVRANIŞLAR (SD:4-295)	BABA EĞİTİM DURUMU	N	Ort	SS	F	p	Fark
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	OKURYAZAR	11	19,5455	7,13251	1,727	,144	Yok
	İLKOKUL	73	18,1781	5,94966			
	ORTAOKUL	69	17,4203	5,85714			
	LİSE	82	18,8049	6,86634			
	ÜNİVERSİTE	65	20,1538	6,46923			
	TOPLAM	300	18,6533	6,37878			
SİGARA KULLANIMI	OKURYAZAR	11	19,0000	9,75705	1,918	,107	Yok
	İLKOKUL	73	15,9452	9,44118			
	ORTAOKUL	69	16,7391	8,75761			
	LİSE	82	18,2927	9,05605			
	ÜNİVERSİTE	65	19,9538	9,95997			
	TOPLAM	300	17,7500	9,36839			
ALKOL KULLANIMI	OKURYAZAR	11	18,5455	10,47247	3,075	,017	Okuryazar> Diğerleri
	İLKOKUL	73	12,4932	6,97440			
	ORTAOKUL	69	13,3913	7,26032			
	LİSE	82	15,2927	8,84780			
	ÜNİVERSİTE	65	16,6000	10,41903			
	TOPLAM	300	14,5767	8,64909			
İNTİHAR EĞİLİMİ	OKURYAZAR	11	21,5455	8,44232	2,522	0,041	Üniversite> Diğerleri
	İLKOKUL	73	26,2466	9,35233			
	ORTAOKUL	69	23,3188	8,79253			
	LİSE	82	24,6463	10,51322			
	ÜNİVERSİTE	65	27,8769	10,30399			
	TOPLAM	300	25,3167	9,84375			
BESLENME ALİŞKANLIKLARI	OKURYAZAR	11	23,6364	6,98960	2,620	,035	Üniversite> Diğerleri
	İLKOKUL	73	21,7260	6,97468			
	ORTAOKUL	69	20,3188	7,68783			
	LİSE	82	22,6707	7,36367			
	ÜNİVERSİTE	65	24,2000	7,25043			
	TOPLAM	300	22,2667	7,38947			
OKUL TERKİ	OKURYAZAR	11	10,9091	3,67300	2,516	,042	Okuryazar> Diğerleri
	İLKOKUL	73	9,1781	3,13290			
	ORTAOKUL	69	8,1594	3,47522			
	LİSE	82	8,6341	3,25657			
	ÜNİVERSİTE	65	9,5231	3,86130			
	TOPLAM	300	8,9333	3,46732			

Tablo :11 Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları Devam

MADDE KULLANIMI	OKURYAZAR	11	12,6364	6,62228	1,199	,311	Yok
	İLKOKUL	73	11,7534	5,67837			
	ORTAOKUL	69	11,2609	6,05041			
	LİSE	82	12,0366	6,00708			
	ÜNİVERSİTE	65	13,5538	7,89785			
	TOPLAM	300	12,1400	6,43000			

Araştırmaya katılan bireylerin İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sosyal destek, yalnızlık-depresyon, azalmış dürtü kontrolü, dikkat dağınıklık alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>.05$).

Tablo 12: Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları

RİSKLİ DAVRANIŞLAR (SD:4-295)	BABA EĞİTİM DURUMU	N	Ort	SS	F	p	Fark
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	OKURYAZAR	11	19,5455	7,13251	1,727	,144	Yok
	İLKOKUL	73	18,1781	5,94966			
	ORTAOKUL	69	17,4203	5,85714			
	LİSE	82	18,8049	6,86634			
	ÜNİVERSİTE	65	20,1538	6,46923			
	TOPLAM	300	18,6533	6,37878			
SİGARA KULLANIMI	OKURYAZAR	11	19,0000	9,75705	1,918	,107	Yok
	İLKOKUL	73	15,9452	9,44118			
	ORTAOKUL	69	16,7391	8,75761			
	LİSE	82	18,2927	9,05605			
	ÜNİVERSİTE	65	19,9538	9,95997			
	TOPLAM	300	17,7500	9,36839			
ALKOL KULLANIMI	OKURYAZAR	11	18,5455	10,47247	3,075	,017	Okuryazar> Diğerleri
	İLKOKUL	73	12,4932	6,97440			
	ORTAOKUL	69	13,3913	7,26032			
	LİSE	82	15,2927	8,84780			
	ÜNİVERSİTE	65	16,6000	10,41903			
	TOPLAM	300	14,5767	8,64909			
İNTİHAR EĞİLİMİ	OKURYAZAR	11	21,5455	8,44232	2,522	0,041	Üniversite>

Tablo : 12 Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü Anova Sonuçları Devam

	İLKOKUL	73	26,2466	9,35233			Diğerleri
	ORTAOKUL	69	23,3188	8,79253			
	LİSE	82	24,6463	10,51322			
	ÜNİVERSİTE	65	27,8769	10,30399			
	TOPLAM	300	25,3167	9,84375			
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	OKURYAZAR	11	23,6364	6,98960	2,620	,035	Üniversite> Diğerleri
	İLKOKUL	73	21,7260	6,97468			
	ORTAOKUL	69	20,3188	7,68783			
	LİSE	82	22,6707	7,36367			
	ÜNİVERSİTE	65	24,2000	7,25043			
	TOPLAM	300	22,2667	7,38947			
OKUL TERKİ	OKURYAZAR	11	10,9091	3,67300	2,516	,042	Okuryazar> Diğerleri
	İLKOKUL	73	9,1781	3,13290			
	ORTAOKUL	69	8,1594	3,47522			
	LİSE	82	8,6341	3,25657			
	ÜNİVERSİTE	65	9,5231	3,86130			
	TOPLAM	300	8,9333	3,46732			
MADDE KULLANIMI	OKURYAZAR	11	12,6364	6,62228	1,199	,311	Yok
	İLKOKUL	73	11,7534	5,67837			
	ORTAOKUL	69	11,2609	6,05041			
	LİSE	82	12,0366	6,00708			
	ÜNİVERSİTE	65	13,5538	7,89785			
	TOPLAM	300	12,1400	6,43000			

Araştırmaya katılan bireylerin Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; alkol kullanımı ($F=3,075$; $p<.05$), intihar eğilimi ($F=2,522$; $p<.05$), beslenme alışkanlıkları ($F=2,620$; $p<.05$), okul terki ($F=2,516$; $p<.05$) alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffe Testi sonucunda alkol kullanımı ort. puanları arasındaki bu farkın okuryazar baba eğitim durumundan, intihar eğilimi ort. puanları arasındaki farkın üniversite mezunu baba eğitim durumundan, beslenme alışkanlıkları ort. puanları arasındaki farkın üniversite mezunu baba eğitim durumundan, okul terki ort. puanları arasındaki farkın okuryazar baba eğitim durumundan kaynaklandığı, katılımcıların bu alt boyutlar açısından belirtilen baba eğitim düzeyi puan ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo 13: Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA, Sonuçları

İNTERNETTE BİLİŞSEL DURUM ÖLÇEĞİ (SD:4-295)	BABA EĞİTİM DURUMU	N	Ort	SS	F	P	Fark
SOSYAL DESTEK	OKURYAZA R	11	34,0909	16,90239	1,412	,230	Yok
	İLKOKUL	73	32,7260	16,01151			
	ORTAOKUL	69	36,6377	19,68575			
	LİSE	82	30,4024	13,88921			
	ÜNİVERSİTE	65	34,1385	16,18147			
	TOPLAM	300	33,3467	16,51835			
YALNIZLIK - DEPRESYON	OKURYAZA R	11	16,0000	8,71780	,995	,410	Yok
	İLKOKUL	73	15,5068	8,21267			
	ORTAOKUL	69	15,7101	9,18615			
	LİSE	82	13,8902	7,84102			
	ÜNİVERSİTE	65	16,4923	7,94143			
	TOPLAM	300	15,3433	8,30957			
AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	OKURYAZA R	11	28,9091	12,48563	1,930	,105	Yok
	İLKOKUL	73	29,4384	11,85091			
	ORTAOKUL	69	30,0145	13,48582			
	LİSE	82	25,5610	10,49879			
	ÜNİVERSİTE	65	30,0308	11,41404			
	TOPLAM	300	28,6200	11,90608			
DİKKAT DAĞITMA	OKURYAZA R	11	20,1818	9,76543	2,393	,051	Yok
	İLKOKUL	73	21,6301	10,00765			
	ORTAOKUL	69	21,5652	11,17307			
	LİSE	82	17,9512	10,39456			
	ÜNİVERSİTE	65	22,8769	10,20035			
	TOPLAM	300	20,8267	10,52231			

Araştırmaya katılan bireylerin İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sosyal destek, yalnızlık-depresyon, azalmış dürtü kontrolü, dikkat dağıtma

alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır (p>.05).

Tablo 14: Katılımcıların Sosyoekonomik Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA, Sonuçları

RİSKLİ DAVRANIŞLAR (SD:2-297)	SOSYO EKONOMİK DURUM	N	Ort	SS	F	p	Fark
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	ALT	8	16,2500	6,01783	2,790	,063	Yok
	ORTA	260	18,4462	6,31180			
	ÜST	32	20,9375	6,64752			
	TOPLAM	300	18,6533	6,37878			
SİGARA KULLANIMI	ALT	8	11,6250	4,03334	3,770	,024	Alt< diğerleri
	ORTA	260	17,5385	9,27083			
	ÜST	32	21,0000	10,18855			
	TOPLAM	300	17,7500	9,36839			
ALKOL KULLANIMI	ALT	8	15,1250	8,74132	,056	,946	Yok
	ORTA	260	14,6115	8,79667			
	ÜST	32	14,1562	7,58228			
	TOPLAM	300	14,5767	8,64909			
İNTİHAR EĞİLİMİ	ALT	8	23,6250	10,84880	1,1860	,307	Yok
	ORTA	260	25,6577	9,76293			
	ÜST	32	22,9688	10,21221			
	TOPLAM	300	25,3167	9,84375			
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	ALT	8	17,6250	3,06769	3,037	,049	Alt< diğerleri
	ORTA	260	22,1423	7,59082			
	ÜST	32	24,4375	5,70759			
	TOPLAM	300	22,2667	7,38947			
OKUL TERKİ	ALT	8	11,2500	3,19598	2,187	,114	Yok
	ORTA	260	8,8115	3,47954			
	ÜST	32	9,3438	3,28839			
	TOPLAM	300	8,9333	3,46732			
MADDE KULLANIMI	ALT	8	10,2500	2,37547	2,832	,060	Yok
	ORTA	260	11,9000	6,16798			
	ÜST	32	14,5625	8,49644			
	TOPLAM	300	12,1400	6,43000			

Araştırmaya katılan bireylerin Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının katılımcıların algıladıkları sosyoekonomik durum değişkenine göre

anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sigara kullanımı (F=3,770; p<.05), beslenme alışkanlıkları (F=3,037; p<.05) alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffe Testi sonucunda bu farkın algılanan sosyoekonomik durum değişkeninin alt düzey grubundan kaynaklandığı, alt düzey sosyoekonomik seviyede olan katılımcıların sigara kullanımı ve beslenme alışkanlıkları alt boyutları puan ortalamalarının diğerlerine göre daha düşük olduğu bulunmuştur.

Tablo 15: Katılımcıların Sosyoekonomik Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA, Sonuçları

İNTERNETTE BİLİŞSEL DURUM ÖLÇEĞİ (SD:2-297)	SOSYO EKONOMİK DURUM	N	Ort	SS	F	p	Fark
SOSYAL DESTEK	ALT	8	32,1250	13,46358	,709	,495	Yok
	ORTA	260	33,7769	16,98706			
	ÜST	32	30,1562	12,94183			
	TOPLAM	300	33,3467	16,51835			
YALNIZLIK - DEPRESYON	ALT	8	13,1250	7,67998	1,089	,338	Yok
	ORTA	260	15,6192	8,50058			
	ÜST	32	13,6562	6,64107			
	TOPLAM	300	15,3433	8,30957			
AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	ALT	8	24,3750	11,00568	1,088	,338	Yok
	ORTA	260	28,9962	12,18344			
	ÜST	32	26,6250	9,47578			
	TOPLAM	300	28,6200	11,90608			
DİKKAT DAĞITMA	ALT	8	23,8750	12,11183	1,282	,279	Yok
	ORTA	260	21,0385	10,64877			
	ÜST	32	18,3438	8,84493			
	TOPLAM	300	20,8267	10,52231			
İBDÖ TOPLAM PUAN	ALT	8	93,5000	42,38598	,928	,396	Yok
	ORTA	260	99,4308	43,71493			
	ÜST	32	88,7812	34,86447			
	TOPLAM	300	98,1367	42,83489			

Araştırmaya katılan bireylerin İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının algılanan sosyoekonomik durum değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sosyal destek, yalnızlık-depresyon, azalmış dürtü kontrolü, dikkat dağıtma alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunamamıştır ($p > .05$)

Tablo 16: Katılımcıların Üniversitede Okuduğu Bölümüne Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

RİSKLİ DAVRANIŞLAR (SD:2-297)	BÖLÜM	N	Ort	SS	F	p	Fark
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	SAĞLIK	116	17,1638	5,97377	5,312	,005	SAĞLIK< DİĞERLERİ
	FENTEKNİK	37	19,7027	7,77769			
	SOSYAL	147	19,5646	6,11765			
	TOPLAM	300	18,6533	6,37878			
SİGARA KULLANIMI	SAĞLIK	116	15,1983	8,95420	9,460	,000	SAĞLIK< DİĞERLERİ
	FENTEKNİK	37	16,6486	9,02840			
	SOSYAL	147	20,0408	9,25874			
	TOPLAM	300	17,7500	9,36839			
ALKOL KULLANIMI	SAĞLIK	116	12,1293	7,26340	8,533	,000	SAĞLIK< DİĞERLERİ
	FENTEKNİK	37	14,7838	7,48010			
	SOSYAL	147	16,4558	9,46170			
	TOPLAM	300	14,5767	8,64909			
İNTİHAR EĞİLİMİ	SAĞLIK	116	24,4397	9,77066	1,108	,332	YOK
	FENTEKNİK	37	24,6486	9,15671			
	SOSYAL	147	26,1769	10,05512			
	TOPLAM	300	25,3167	9,84375			
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	SAĞLIK	116	20,4138	7,21842	6,156	,002	SAĞLIK< DİĞERLERİ
	FENTEKNİK	37	23,5405	6,96657			
	SOSYAL	147	23,4082	7,37336			
	TOPLAM	300	22,2667	7,38947			
OKUL TERKİ	SAĞLIK	116	8,6983	3,17386	,671	,512	YOK
	FENTEKNİK	37	8,7297	3,73905			
	SOSYAL	147	9,1701	3,62332			
	TOPLAM	300	8,9333	3,46732			
MADDE KULLANIMI	SAĞLIK	116	10,4655	4,70232	7,178	,001	SAĞLIK< DİĞERLERİ
	FENTEKNİK	37	12,2703	6,96678			
	SOSYAL	147	13,4286	7,16823			
	TOPLAM	300	12,1400	6,43000			

Araştırmaya katılan bireylerin Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; antisosyal davranışlar (F=5,312; p<.05), sigara kullanımı (F=9,460; p<.05), alkol kullanımı (F=8,533; p<.05), beslenme alışkanlıkları (F=6,156; p<.05) , madde kullanımı (F=7,178; p<.05) alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffe Testi sonucunda alt boyutlar arasındaki puan farkının sağlık bölümünden kaynaklandığı, katılımcıların bu alt boyutlar açısından sağlık bölümü puan ortalamalarının diğerlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 17: Katılımcıların Bölümüne Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA, Sonuçları

İNTERNETTE BİLİŞSEL DURUM ÖLÇEĞİ (SD:2-297)	BÖLÜM	N	Ort	SS	F	P	Fark
SOSYAL DESTEK	SAĞLIK	116	33,3103	18,58350	,858	,425	YOK
	FENTEK NİK	37	30,1892	12,48519			
	SOSYAL	147	34,1701	15,65658			
	TOPLA M	300	33,3467	16,51835			
YALNIZLIK - DEPRESYON	SAĞLIK	116	15,0086	9,02219	1,482	,229	YOK
	FENTEK NİK	37	13,5676	7,02591			
	SOSYAL	147	16,0544	7,98267			
	TOPLA M	300	15,3433	8,30957			
AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	SAĞLIK	116	29,5345	13,34129	,913	,402	YOK
	FENTEK NİK	37	26,5676	9,04170			
	SOSYAL	147	28,4150	11,32148			
	TOPLA M	300	28,6200	11,90608			
DİKKAT DAĞITMA	SAĞLIK	116	20,9397	11,21279	5,697	,004	FEN TEKNİK <SAĞLIK <SOSYA L
	FENTEK NİK	37	15,6216	8,15595			
	SOSYAL	147	22,0476	10,14574			
	TOPLAM	300	20,8267	10,52231			

Tablo: 17 Katılımcıların Bölümüne Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA, Sonuçları Devam

İBDÖ TOPLAM	SAĞLIK	116	98,7931	48,00154	1,782	,170	YOK
	FEN TEK NİK	37	85,9459	30,74442			
	SOSYAL	147	1,0069E 2	40,80555			
	TOPLA M	300	98,1367	42,83489			

Araştırmaya katılan bireylerin İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının bölüm değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sosyal destek, yalnızlık-depresyon, azalmış dürtü kontrolü alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunamamıştır ($p > .05$). Dikkat dağıtma alt boyutu açısından gruplar arasında anlamlı bir farkın olduğu, bu farkın fen teknik bölümünde okuyan katılımcılardan kaynaklandığı bulunmuştur ($F=5,697$, $p < .05$). Fen teknik bölümünde okuyanların dikkat dağıtma puanlarının diğer bölümlerden daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 18: Katılımcıların Not Ortalamasına Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

RİSKLİ DAVRANIŞLAR (SD:2-297)	NOT ORTALA MASI	N	Ort	SS	F	P	Fark
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	1.00-2.44	56	21,1786	7,33387	6,891	,001	3.00-4.00< DİĞERL ERİ
	2.45-2.99	153	18,5686	6,17909			
	3.00-4.00	91	17,2418	5,64179			
	TOPLAM	300	18,6533	6,37878			
SİGARA KULLANIMI	1.00-2.44	56	20,4821	9,93248	3,887	,022	3.00-4.00< DİĞERL ERİ
	2.45-2.99	153	17,7386	9,73786			
	3.00-4.00	91	16,0879	7,98143			
	TOPLAM	300	17,7500	9,36839			
ALKOL KULLANIMI	1.00-2.44	56	17,9821	10,61473	6,310	,002	3.00-4.00< DİĞERL ERİ
	2.45-2.99	153	14,3203	8,28652			
	3.00-4.00	91	12,9121	7,31915			
	TOPLAM	300	14,5767	8,64909			
İNTİHAR EĞİLİMİ	1.00-2.44	56	27,9107	9,30548	3,004	,051	YOK
	2.45-2.99	153	25,2418	10,20064			
	3.00-4.00	91	23,8462	9,32133			
	TOPLAM	300	25,3167	9,84375			
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	1.00-2.44	56	22,9464	6,93193	1,035	,356	YOK
	2.45-2.99	153	22,5556	7,61568			
	3.00-4.00	91	21,3626	7,26868			
	TOPLAM	300	22,2667	7,38947			
OKUL TERKİ	1.00-2.44	56	10,0179	3,66056	3,781	,024	2,45-2,99< DİĞERL ERİ
	2.45-2.99	153	8,5425	3,23628			
	3.00-4.00	91	8,9231	3,61549			
	TOPLAM	300	8,9333	3,46732			
MADDE KULLANIMI	1.00-2.44	56	14,2143	7,82238	4,064	,018	3.00-4.00< DİĞERL ERİ
	2.45-2.99	153	11,9477	6,14923			
	3.00-4.00	91	11,1868	5,69583			
	TOPLAM	300	12,1400	6,43000			

Araştırmaya katılan bireylerin Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının not ortalaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; antisosyal davranışlar ($F=6,891$; $p<.05$), sigara kullanımı ($F=3,887$; $p<.05$), alkol kullanımı ($F=6,310$; $p<.05$), okul terki ($F=3,781$; $p<.05$), madde kullanımı

($F=4,064$; $p<.05$) alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffé Testi sonucunda antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı ve madde kullanımı alt boyutları arasındaki puan farkının 3.00-4.00 not ortalaması düzeyinden kaynaklandığı, 3.00-4.00 not ortalamasına sahip olanların bu alt boyutlar açısından puan ortalamalarının diğerlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır. 2.45-2.99 not ortalaması düzeyine sahip katılımcıların Okul terki alt boyutu açısından diğerlerine göre daha düşük puan aldıkları saptanmıştır.

Tablo 19: Katılımcıların Not Ortalamasına Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

İNTERNETTE BİLİŞSEL DURUM ÖLÇEĞİ (SD:2-297)	NOT ORTALAMASI	N	Ort	SS	F	p	Fark
SOSYAL DESTEK	1.00-2.44	56	40,1071	18,91097	6,071	,003	3.00-4.00< DİĞERLERİ
	2.45-2.99	153	32,1699	15,52154			
	3.00-4.00	91	31,1648	15,66685			
	TOPLAM	300	33,3467	16,51835			
YALNIZLIK-DEPRESYON	1.00-2.44	56	18,2143	9,42861	6,053	,003	3.00-4.00< DİĞERLERİ
	2.45-2.99	153	15,4510	7,94715			
	3.00-4.00	91	13,3956	7,70841			
	TOPLAM	300	15,3433	8,30957			
AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	1.00-2.44	56	32,1429	13,52228	4,525	,012	3.00-4.00< DİĞERLERİ
	2.45-2.99	153	28,7974	11,41119			
	3.00-4.00	91	26,1538	11,19615			
	TOPLAM	300	28,6200	11,90608			
DİKKAT DAĞITMA	1.00-2.44	56	22,1607	10,16371	1,187	,307	YOK
	2.45-2.99	153	21,1046	10,62715			
	3.00-4.00	91	19,5385	10,53809			
	TOPLAM	300	20,8267	10,52231			
İBDÖ TOPLAM PUAN	1.00-2.44	56	1,1262E 2	47,30887	4,884	,008	3.00-4.00< DİĞERLERİ
	2.45-2.99	153	97,5229	41,17886			
	3.00-4.00	91	90,2527	40,86579			
	TOPLAM	300	98,1367	42,83489			

Araştırmaya katılan bireylerin İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyutları puan ortalamalarının not ortalaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sosyal destek (F=6,071; p<.05), yalnızlık-depresyon (F=6,053; p<.05), azalmış dürtü kontrolü (F=4,525; p<.05) ve İBDÖ toplam puan (F=4,884; p<.05) alt boyutları açısından grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffe Testi sonucunda bu farkın 3.00-4.00 not ortalaması düzeyinden kaynaklandığı, 3.00-4.00 not ortalamasına sahip olanların bu alt boyutlar açısından puan ortalamalarının diğerlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 20: Katılımcıların Haftaiçi İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

RİSKLİ DAVRANIŞLAR (SD:3-296)	HAFTAİÇİ İNTERNET KULLANIMI	N	Ort	SS	F	p	Fark
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR		72	16,1944	5,60090	3,195	,008	1<2,3,4,5,6
	2	85	19,1765	6,75802			
	3	65	19,2000	6,27047			
	4	25	19,2800	6,53529			
	5	25	19,6400	7,31938			
	6	28	20,6786	4,89938			
	TOPLAM	300	18,6533	6,37878	3,835	,002	1<2,4,3,6,5
SİGARA KULLANIMI	1	72	14,0139	7,75232	6,463	,000	1<3,4,2,6,5
	2	85	18,1529	9,58236			
	3	65	18,8154	9,28859			
	4	25	18,4800	10,02131			
	5	25	21,9200	10,82020			
	6	28	19,2857	8,41893			
	TOPLAM	300	17,7500	9,36839	1,144	,337	Yok
ALKOL KULLANIMI	1	72	10,6528	4,03910	1,144	,337	Yok
	2	85	15,8235	8,97109			
	3	65	14,0769	7,86866			
	4	25	15,1600	9,17733			
	5	25	20,4800	12,54698			
	6	28	16,2500	9,56702			
	TOPLAM	300	14,5767	8,64909	1,144	,337	Yok
İNTİHAR EĞİLİMİ	1	72	23,4444	10,11189	1,144	,337	Yok
	2	85	26,2588	9,95962			
	3	65	26,2462	9,40749			

Tablo :20 Katılımcıların Haftaiçi İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları Devam

	4	25	23,8400	9,48982			
	5	25	24,4800	8,09897			
	6	28	27,1786	11,26796			
	TOPLAM	300	25,3167	9,84375	3,854	,002	1<3,4,2,6,5
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	1	72	19,7917	6,19618			
	2	85	22,3529	6,68635			
	3	65	22,2308	7,48492			
	4	25	22,3200	8,06081			
	5	25	25,8400	8,25974			
	6	28	25,2143	8,73205			
	TOPLAM	300	22,2667	7,38947			
OKUL TERKİ	1	72	8,3611	2,93260	1,613	,156	Yok
	2	85	8,8706	3,64753			
	3	65	9,4308	3,75820			
	4	25	9,3600	4,14206			
	5	25	10,0400	3,16860			
	6	28	8,0714	2,81436			
	TOPLAM	300	8,9333	3,46732			
MADDE KULLANIMI	1	72	10,4722	3,69610	2,495	,031	1<2,6,4,3,5
	2	85	12,0235	6,70461			
	3	65	12,8000	7,27195			
	4	25	12,3600	6,98737			
	5	25	15,4400	8,08847			
	6	28	12,1071	6,04513			
	TOPLAM	300	12,1400	6,43000			

Not: 1:0-10, 2:11-20, 3:21-30, 4:31-40, 5:41-50, 6: 51 ve üstü

Araştırmaya katılanların Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyut puanları ortalamalarının haftaiçi internet kullanım miktarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; antisosyal davranışlar ($F=3,195$, $p<.05$), sigara kullanımı ($F=3,835$, $p<.05$), alkol kullanımı ($F=6,463$, $p<.05$), beslenme alışkanlıkları ($F=3,854$, $p<.05$), madde kullanımı ($F=2,495$, $p<.05$), alt boyutlarının hafta içi internet kullanmaları miktarı grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffe testi sonucunda bu farkın 1. düzeyden (0-10 saat)

kaynaklandığı, 1. düzeydekilerin belirtilen boyutlardan aldıkları puanların diğerlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 21 : Katılımcıların Haftaiçi İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

İBDO (SD:3-296)	HAFTA İÇİ İNTERNET KULLANIMI	N	Ort	SS	F	p	Fark
SOSYAL DESTEK	1	72	28,0000	13,31630	2,633	0,024	1<2,3,5,6,4,
	2	85	33,1647	16,73523			
	3	65	34,8769	16,99403			
	4	25	38,8000	17,57603			
	5	25	35,6800	18,57130			
	6	28	37,1429	16,99393			
	TOPLAM	300	33,3467	16,51835			
YALNIZLIK-DEPRESYON	1	72	11,9028	7,00535	4,441	0,001	1<2,3,4,5,6,
	2	85	15,2941	7,87676			
	3	65	16,1846	8,36827			
	4	25	17,1600	9,95691			
	5	25	17,3600	7,62605			
	6	28	18,9643	9,11443			
	TOPLAM	300	15,3433	8,30957			
AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	1	72	23,3750	8,81170	5,436	0,000	1<2,3,4,5,6
	2	85	28,3294	12,48465			
	3	65	30,0615	11,81878			
	4	25	31,1200	12,96572			
	5	25	31,4000	10,36018			
	6	28	34,9286	13,11185			
	TOPLAM	300	28,6200	11,90608			
DİKKAT DAĞITMA	1	72	16,9306	9,02317	3,428	0,005	1<3,5,2,4,6
	2	85	21,9294	10,16271			
	3	65	20,5846	9,87878			
	4	25	24,0400	12,33383			
	5	25	21,8000	10,77420			
	6	28	24,3214	12,38593			
	TOPLAM	300	20,8267	10,52231			

Not: 1:0-10, 2:11-20, 3:21-30, 4:31-40, 5:41-50, 6: 51 ve üstü

Araştırmaya katılanların İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyut puanları ortalamalarının haftaiçi internet kullanım miktarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sosyal destek (F=2,633, p<.05), yalnızlık-depresyon (F=4,441, p<.05), azalmış dürtü kontrolü (F=5,436, p<.05), dikkat dağıtma (F=3,428, p<.05) alt boyutları ile İBDÖ toplam puanları (F=4,396, P<.05) açısından hafta içi internet kul. miktarı grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffe testi sonucunda bu farkın 1. düzeyden (0-10 saat) kaynaklandığı, 1. düzeydekilerin belirtilen boyutlardan aldıkları puanların diğerlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 22 : Katılımcıların Hafta Sonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

RİSKLİ DAVRANIŞLAR ÖLÇEĞİ	HAFTASONU İNTERNET KULLANIMI	N	Ort	SS	F	p	Fark
ANTİSOSYAL,DAVRANIŞLAR	1	183	17,5082	6,14823	7,135	0.000	1<2,4,3
	2	77	19,5065	5,70001			
	3	36	22,3889	7,41149			
	4	4	21,0000	4,96655			
	TOPLAM	300	18,6533	6,37878			
SİGARA KULLANIMI	1	183	16,8361	8,98567	1,818	0,144	Yok
	2	77	18,6753	9,95971			
	3	36	20,4167	9,54800			
	4	4	17,7500	10,68878			
	TOPLAM	300	17,7500	9,36839			
ALKOL KULLANIMI	1	183	13,7104	8,07984	2,549	0,056	Yok
	2	77	14,9740	8,81084			
	3	36	17,8889	10,02505			
	4	4	16,7500	12,97112			
	TOPLAM	300	14,5767	8,64909			
İNTİHAR EĞİLİMİ	1	183	24,8634	9,66573	0,437	0,727	Yok
	2	77	26,3896	9,65068			
	3	36	25,3889	11,51714			
	4	4	24,7500	6,34429			
	TOPLAM	300	25,3167	9,84375			
BESLENME ALİŞKANLIKLARI	1	183	21,3005	6,67473	2,999	0,031	1<2,3,4
	2	77	23,3377	8,12827			

Tablo 22 : Katılımcıların Hafta Sonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları Devam

	3	36	24,6111	8,69574			
	4	4	24,7500	4,78714			
	TOPLAM	300	22,2667	7,38947			
OKUL TERKİ	1	183	8,6885	3,22869	0,905	0,439	Yok
	2	77	9,1818	3,98592			
	3	36	9,6111	3,51550			
	4	4	9,2500	2,87228			
	TOPLAM	300	8,9333	3,46732			
MADDE KULLANIMI	1	183	11,8525	5,75365	0,982	0,402	Yok
	2	77	12,0779	6,60097			
	3	36	13,8333	9,07587			
	4	4	11,2500	2,62996			
	TOPLAM	300	12,1400	6,43000			

Not: 1:0-10, 2:11-20, 3:21-30, 4:31 ve üstü

Araştırmaya katılanların Riskli Davranışlar Ölçeği alt boyut puanları ortalamalarının haftasonu internet kullanım miktarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; antisosyal davranışlar ($F=7,135$, $p<.05$), beslenme alışkanlıkları ($F=2,999$, $p<.05$) alt boyutlarının haftasonu internet kullanma miktarı grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffe testi sonucunda bu farkın 1. düzeyden (0-10 saat) kaynaklandığı, 1. düzeydekilerin belirtilen boyutlardan aldıkları puanların diğerlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 23 : Katılımcıların Haftasonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılması, Tek Yönlü ANOVA Sonuçları

İBDÖ(SD:3-296)	HAFTASONU İNTERNET KULLANIMI	N	Ort	SS	F	p	Fark
SOSYAL DESTEK	1	183	30,7268	15,54793	4,344	0,005	1<3,2,4
	2	77	37,5455	17,11305			
	3	36	36,4722	17,93558			
	4	4	44,2500	14,50000			
	TOPLAM	300	33,3467	16,51835			
YALNIZLIK-DEPRESYON	1	183	13,9071	7,90584	5,286	0,001	1<3,2,4
	2	77	17,5065	8,52801			
	3	36	17,2778	8,65072			
	4	4	22,0000	4,96655			
	TOPLAM	300	15,3433	8,30957			
AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	1	183	26,1202	11,34411	8,515	0,000	1<3,2,4
	2	77	32,2727	11,91377			
	3	36	31,9444	11,67401			
	4	4	42,7500	3,59398			
	TOPLAM	300	28,6200	11,90608			
DİKKAT DAĞITMA	1	183	19,7814	10,33538	2,556	0,055	Yok
	2	77	22,8571	10,39574			
	3	36	20,8056	11,38375			
	4	4	29,7500	5,12348			
	TOPLAM	300	20,8267	10,52231			
İBDÖ TOPLAM PUAN	1	183	90,5355	41,16688	5,881	,001	1<3,2,4
	2	77	1,1018E2	42,81316			
	3	36	1,0650E2	44,51870			
	4	4	1,3875E2	14,63728			
	TOPLAM	300	98,1367	42,83489			

Not: 1:0-10, 2:11-20, 3:21-30, 4:31 ve üstü

Araştırmaya katılanların İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyut puanları ortalamalarının hafta sonu internet kullanım miktarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda; sosyal destek (F=4,344, p<.05), yalnızlık-depresyon (F=5,286, p<.05), azalmış dürtü kontrolü (F=8,515, p<.05) alt boyutlarının hafta sonu internet kul.

miktarı grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Yapılan Scheffe testi sonucunda bu farkın 1. düzeyden (0-10 saat) kaynaklandığı, 1. düzeydekilerin belirtilen boyutlardan aldıkları puanların diğerlerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır.

Tablo 24 : Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutları ile İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon Sonucu

RDÖ ve İBDÖ		SOSYAL DESTEK	YALNIZLIK-DEPRESYON	AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ	DİKKAT DAĞITMA
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	r	,169	,185	,186	,037
	p	,003	,001	,001	,526
	N	300	300	300	300
SİGARA KULLANIMI	r	,099	,149	,116	,099
	p	,088	,010	,045	,088
	N	300	300	300	300
ALKOL KULLANIMI	r	,119	,134	,101	,094
	p	,039	,021	,079	,104
	N	300	300	300	300
İNTİHAR EĞİLİMİ	r	,203	,287	,262	,317
	p	,000	,000	,000	,000
	N	300	300	300	300
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	r	,223	,277	,298	,249
	p	,000	,000	,000	,000
	N	300	300	300	300
OKUL TERKİ	r	,212	,177	,184	,169
	p	,000	,002	,001	,003
	N	300	300	300	300
MADDE KULLANIMI	r	,127	,147	,069	,043
	p	,027	,011	,235	,461
	N	300	300	300	300

Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutları ile İnternette Bilişsel Durum Ölçeği alt boyutları arasındaki korelasyon sonucuna bakıldığında; RDÖ alt boyutlarından Antisosyal Davranışlar ile İBDÖ alt boyutlarından Sosyal Destek ($r=.169$, $p<.05$), Yalnızlık-Depresyon ($r=.185$, $p<.05$), Azalmış Dürtü Kontrolü ($r=.186$, $p<.05$) arasında zayıf, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dikkat dağıtma ile aralarında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>.05$).

RDÖ alt boyutlarından Sigara Kullanımı ile İBDÖ alt boyutlarından Yalnızlık-Depresyon ($r=.149, p<.05$) ve Azalmış Dürtü Kontrolü ($r=.116, p<.05$)) arasında zayıf, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dikkat dağıtma ve Sosyal Destek ile aralarında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>.05$).

RDÖ alt boyutlarından Alkol Kullanımı ile İBDÖ alt boyutlarından Sosyal Destek ($r=.119, p<.05$) ve Yalnızlık-Depresyon ($r=.134, p<.05$) arasında zayıf, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Azalmış Dürtü Kontrolü ve Dikkat dağıtma ile aralarında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>.05$).

RDÖ alt boyutlarından İntihar Eğilimi ile İBDÖ alt boyutlarından Sosyal Destek ($r=.203, p<.05$), Yalnızlık-Depresyon ($r=.287, p<.05$) ve Azalmış Dürtü Kontrolü ($r=.262, p<.05$) arasında zayıf, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Dikkat dağıtma ile aralarında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=.317, p<.05$).

RDÖ alt boyutlarından Beslenme Alışkanlıkları ile İBDÖ alt boyutlarından Sosyal Destek ($r=.223, p<.05$), Yalnızlık-Depresyon ($r=.277, p<.05$) ve Dikkat dağıtma ($r=.249, p<.05$) arasında zayıf, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Azalmış Dürtü Kontrolü ile aralarında orta düzeyde, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=.298, p<.05$).

RDÖ alt boyutlarından Okul terki ile İBDÖ alt boyutlarından Sosyal Destek ($r=.212, p<.05$), Yalnızlık-Depresyon ($r=.177, p<.05$), Azalmış Dürtü Kontrolü ($r=.184, p<.05$) ve Dikkat dağıtma ($r=.169, p<.05$) arasında zayıf, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

RDÖ alt boyutlarından Madde Kullanımı ile İBDÖ alt boyutlarından Sosyal Destek ($r=.127, p<.05$) ve Yalnızlık-Depresyon ($r=.147, p<.05$) arasında zayıf, pozitif yönde, anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Azalmış Dürtü Kontrolü ve Dikkat dağıtma ile aralarında anlamlı bir ilişki yoktur ($p>.05$).

Tablo 25 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Sosyal Destek” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

DEĞİŞKEN	B	STD.HATA	BETA	t	p	İkili r	Kısmi r
SABİT(SOSYAL DESTEK)	28,789	7,778	-	3,701	,000	-	-
ANNE EĞİTİM DURUMU	-,319	,844	-,026	-,379	,705	,016	-,022
BABA EĞİTİM DURUMU	-,335	,928	-,024	-,361	,718	-,019	-,021
SOSYOEKONOMİK DÜZEY	-2,760	2,736	-,060	-1,009	,314	-,052	-,060
BÖLÜM	,515	1,065	,029	,484	,629	,027	,029
NOT ORTALAMASI	-3,424	1,377	-,143	-2,487	,013	-,169	-,146
HAFTAİÇİ İNTERNET KULLANIM MİKTARI	-,017	,066	-,021	-,263	,793	,140	-,016
HAFTASONU İNTERNET KULLANIM MİKTARI	,400	,166	,191	2,415	,016	,211	,142
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	,004	,187	,002	,024	,981	,169	,001
SİGARA KULLANIMI	-,115	,132	-,065	-,865	,388	,099	-,051
ALKOL KULLANIMI	-,062	,159	-,033	-,391	,696	,119	-,023
İNTİHAR EĞİLİMİ	,161	,104	,096	1,540	,125	,203	,091
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	,299	,154	,134	1,943	,053	,223	,114
OKUL TERKİ	,541	,302	,114	1,792	,074	,212	,106
MADDE KULLANIMI	,177	,186	,069	,951	,342	,127	,056
R=,371, R2=,138, F(14,285)=3,251, p=.000							

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, bölüm, not ortalaması, hafta içi internet kullanım miktarı, hafta sonu internet kullanım miktarı, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı değişkenleri birlikte, katılımcıların İBDÖ “sosyal destek” alt boyutu ile orta düzeyde ve anlamlı ilişki vermektedir, $R=,371$, $R^2=,138$, $p<.01$. Adı geçen 14 değişken birlikte, sosyal destek boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %13’ünü açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (BETA), yordayıcı değişkenlerin sosyal destek üzerindeki görece önem sırası; hafta sonu internet kullanım miktarı, not ortalaması, beslenme alışkanlıkları, okul terki, intihar eğilimi, madde kullanımı, sigara kullanımı, sosyoekonomik düzey, alkol kullanımı, bölüm, anne eğitim, baba eğitim durumu, hafta içi internet kullanımı ve antisosyal davranışlardır. Regresyon

katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece not ortalaması ve hafta sonu internet kullanım miktarı değişkenlerinin sosyal destek üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir.

Tablo 26 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Yalnızlık-Depresyon” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

DEĞİŞKEN	B	Std	Beta	t	p	İkili r	Kısmi r
SABİT (YALNIZLIK-DEPRESYON)	11,625	3,784	-	3,072	,002	-	-
ANNE EĞİTİM DURUMU	-,228	,411	-,037	-,556	,579	,042	-,033
BABA EĞİTİM DURUMU	-,160	,452	-,023	-,354	,723	,001	-,021
SOSYOEKONOMİK DÜZEY	-1,277	1,331	-,055	-,959	,338	-	-,057
BÖLÜM	,487	,518	,055	,940	,348	,062	,056
NOT ORTALAMASI	-1,985	,670	-,165	-	,003	-	-,173
HAFTAİÇİ İNTERNET KULLANIM MİKTARI	,016	,032	,038	,494	,621	,207	,029
HAFTASONU İNTERNET KULLANIM MİKTARI	,200	,081	,190	2,480	,014	,251	,145
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	-,038	,091	-,029	-,417	,677	,185	-,025
SİGARA KULLANIMI	-,015	,064	-,017	-,230	,818	,149	-,014
ALKOL KULLANIMI	-,049	,077	-,051	-,634	,526	,134	-,038
İNTİHAR EĞİLİMİ	,156	,051	,185	3,077	,002	,287	,179
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	,181	,075	,161	2,418	,016	,277	,142
OKUL TERKİ	,093	,147	,039	,633	,527	,177	,037
MADDE KULLANIMI	,099	,090	,076	1,090	,276	,147	,064
R=,440, R2=,193, F(14,285)=4,877, p=.000							

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, bölüm, not ortalaması, hafta içi internet kullanım miktarı, hafta sonu internet kullanım miktarı, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı değişkenleri birlikte, katılımcıların İBDÖ “yalnızlık-depresyon ” alt boyutu ile orta düzeyde, ve anlamlı ilişki vermektedir, R=,440, R2=,193, p<.01. Adı geçen 14 değişken birlikte, yalnızlık-depresyon boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %19’unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (BETA), yordayıcı değişkenlerin yalnızlık-depresyon üzerindeki görelî önem sırası; hafta sonu internet kullanım miktarı, intihar eğilimi, not ortalaması, beslenme alışkanlıkları, madde kullanımı, sosyoekonomik düzey, bölüm, alkol kullanımı, okul terki, hafta içi internet kullanımı, anne eğitimi durumu, antisosyal davranışlar, baba eğitim durumu ve sigara kullanımınıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, not ortalaması, hafta sonu internet kullanım miktarı, intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıkları değişkenlerinin yalnızlık-depresyon üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir.

Tablo 27 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Azalmış Dürtü Kontrolü” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

DEĞİŞKEN	B	Std	Beta	t	p	İkili r	Kısmi r
SABİT(AZALMIŞ DÜRTÜ KONTROLÜ)	21,763	5,376	-	4,048	,000	-	-
ANNE EĞİTİM DURUMU	-,462	,583	-,052	-,793	,429	- ,003	-,047
BABA EĞİTİM DURUMU	-,275	,642	-,027	-,429	,668	- ,032	-,025
SOSYOEKONOMİK DÜZEY	-,490	1,891	-,015	-,259	,796	- ,024	-,015
BÖLÜM	-,590	,736	-,046	-,801	,424	- ,041	-,047
NOT ORTALAMASI	-2,353	,952	-,137	- 2,472	,014	- ,171	-,145
HAFTAİÇİ İNTERNET KULLANIM MİKTARI	,031	,045	,052	,687	,493	,235	,041
HAFTASONU İNTERNET KULLANIM MİKTARI	,315	,114	,209	2,749	,006	,292	,161
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	,004	,129	,002	,030	,976	,186	,002
SİGARA KULLANIMI	-,057	,092	-,045	-,626	,532	,116	-,037
ALKOL KULLANIMI	-,024	,110	-,017	-,218	,828	,101	-,013
İNTİHAR EĞİLİMİ	,197	,072	,163	2,723	,007	,262	,159
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	,334	,107	,207	3,133	,002	,298	,182
OKUL TERKİ	,194	,209	,056	,929	,353	,184	,055
MADDE KULLANIMI	-,027	,129	-,014	-,208	,835	,069	-,012
R=,455, R2=,207, F(14,285)=5,311, p=.000							

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, bölüm, not ortalaması, hafta içi internet kullanım miktarı, hafta sonu internet kullanım miktarı, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı değişkenleri birlikte, katılımcıların İBDÖ “azalmış dürtü kontrolü ” alt boyutu ile orta düzeyde, ve anlamlı ilişki vermektedir, $R=,455$, $R^2=,207$, $p<.01$. Adı geçen 14 değişken birlikte, azalmış dürtü kontrolü boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %20’sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (BETA), yordayıcı değişkenlerin azalmış dürtü kontrolü üzerindeki göreceli önem sırası; hafta sonu internet kullanım

miktarı, beslenme alışkanlıkları, intihar eğilimi, not ortalaması, okul terki, hafta içi internet kullanımı, anne eğitimi durumu, bölüm, sigara kullanımı, baba eğitim durumu, alkol kullanımı, sosyoekonomik düzey ve madde kullanımınıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, not ortalaması, hafta sonu internet kullanım miktarı, intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıkları değişkenlerinin azalmış dürtü kontrolü üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir.

Tablo 28: İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Dikkat Dağıtma” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

DEĞİŞKEN	B	Std	Beta	t	p	İkili r	Kısmi r
SABİT (DİKKAT DAĞITMA)	16,169	4,843	-	3,338	,001	-	-
ANNE EĞİTİMDURUMU	-,081	,525	-,010	-,155	,877	,035	-,009
BABA EĞİTİMDURUMU	-,296	,578	-,033	-,512	,609	-,004	-,030
SOSYOEKONOMİK DÜZEY	-1,901	1,704	-,064	-1,116	,265	-,092	-,066
BÖLÜM	,614	,663	,054	,926	,355	,057	,055
NOT ORTALAMASI	-1,058	,857	-,070	-1,234	,218	-,088	-,073
HAFTAIÇİ İNTERNET KULLANIM MİKTARI	,024	,041	,045	,581	,562	,149	,034
HAFTASONU İNTERNET KULLANIM MİKTARI	,153	,103	,115	1,483	,139	,162	,088
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	-,316	,117	-,192	-2,711	,007	,037	-,159
SİGARA KULLANIMI	-,015	,082	-,013	-,183	,855	,099	-,011
ALKOL KULLANIMI	,076	,099	,062	,767	,444	,094	,045
İNTİHAR EĞİLİMİ	,291	,065	,272	4,468	,000	,317	,256
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	,239	,096	,168	2,495	,013	,249	,146
OKUL TERKİ	,212	,188	,070	1,126	,261	,169	,067
MADDE KULLANIMI	-,067	,116	-,041	-,581	,562	,043	-,034
R=,419, R2=,176, F(14,285)=4,346, p=.000							

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, bölüm, not ortalaması, hafta içi internet kullanım miktarı, hafta sonu internet kullanım miktarı, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımını değişkenleri birlikte, katılımcıların İBDÖ “dikkat dağıtma ” alt boyutu ile orta düzeyde ve anlamlı ilişki vermektedir, R=,419,

$R^2=,176$, $p<.01$. Adı geçen 14 değişken birlikte, dikkat dağıtma boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %17'sini açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (BETA), yordayıcı değişkenlerin dikkat dağıtma üzerindeki görelî önem sırası; intihar eğilimi, antisosyal davranışlar, beslenme alışkanlıkları, hafta sonu internet kullanım miktarı, not ortalaması, okul terki, sosyoekonomik düzey, alkol kullanımı, bölüm, hafta içi internet kullanımı, madde kullanımı, baba eğitim durumu, sigara kullanımı ve anne eğitim durumudur. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise antisosyal davranışlar, intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıkları değişkenlerinin dikkat dağıtma üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görölmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir.

Tablo 29 : İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Toplam Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

DEĞİŞKEN	B	Std	Beta	t	p	İKİLİ r	KİSMİ r
SABİT (İBDÖ TOPLAM PUAN)	78,346	19,528		4,012	,000		
ANNE EĞİTİMDURUMU	-1,091	2,119	-,034	-,515	,607	,022	-,031
BABA EĞİTİMDURUMU	-1,066	2,330	-,029	-,458	,648	-,017	-,027
SOSYOEKONOMİK DÜZEY	-6,429	6,869	-,054	-,936	,350	-,057	-,055
BÖLÜM	1,027	2,675	,022	,384	,701	,025	,023
NOT ORTALAMASI	-8,820	3,457	-,142	- 2,551	,011	-,173	-,149
HAFTAİÇİ İNTERNET KULLANIM MİKTARI	,053	,165	,025	,324	,746	,196	,019
HAFTASONU İNTERNET KULLANIM MİKTARI	1,067	,416	,197	2,567	,011	,251	,150
ANTİSOSYAL DAVRANIŞLAR	-,346	,470	-,051	-,735	,463	,162	-,044
SİGARA KULLANIMI	-,202	,333	-,044	-,607	,544	,123	-,036
ALKOL KULLANIMI	-,059	,399	-,012	-,148	,882	,123	-,009
İNTİHAR EĞİLİMİ	,804	,262	,185	3,068	,002	,285	,179
BESLENME ALIŞKANLIKLARI	1,054	,387	,182	2,724	,007	,284	,159
OKUL TERKİ	1,039	,758	,084	1,371	,171	,209	,081
MADDE KULLANIMI	,182	,467	,027	,389	,698	,107	,023
R=,438, R2=,192, F(14,285)=4,826, P=.000							

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, bölüm, not ortalaması, hafta içi internet kullanım miktarı, hafta sonu internet kullanım miktarı, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı değişkenleri birlikte, katılımcıların İBDÖ toplam puanı ile orta düzeyde, ve anlamlı ilişki vermektedir, $R=,438$, $R^2=,192$, $p<.01$. Adı geçen 14 değişken birlikte, İBDÖ toplam puandaki toplam varyansın yaklaşık %19'unu açıklamaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (BETA), yordayıcı değişkenlerin İBDÖ toplam puan üzerindeki göreceli önem sırası; hafta sonu internet kullanım miktarı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, not ortalaması, okul terki, sosyoekonomik düzey, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, madde kullanımı, hafta içi internet kullanımı, bölüm ve alkol kullanımıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, not

ortalaması, hafta sonu internet kullanımı, intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıkları değişkenlerinin İBDÖ toplam puan üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular ilgili literatür ile karşılaştırılarak tartışılacaktır. Son olarak çalışmanın klinik doğurgularından ve sınırlılıklarından bahsedilerek, gelecek çalışmalar için önerilere yer verilecektir.

5.1 SONUÇLAR

Araştırma sonucunda elde edilen bulguların günümüzde yaygınlaşan bir sorun haline gelen problemlili internet kullanımının riskli davranışlarla ilişkisi incelenmiştir. Problemlili internet kullanımı bireyin ruhsal ve fiziksel işlevlerini yerine getirmesine engel olan, önemli bir toplum sağlığı sorunu haline gelmektedir. Mevcut çalışmanın problemlili internet kullanımını önleyici ve bireyin işlevsel yaşamını koruyucu önlemler almak açısından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Problemlili internet kullanımının tedavi edilmesinde ve önlenmesinde yapılacak müdahale programlarının oluşturulmasında mevcut çalışmadaki sonuçların kullanılabilceği düşünülmektedir. Psikolojik danışma ve psikoterapi uygulamalarında problemlili internet kullanımı olan bireylerin riskli davranışları incelenebilir. Riskli davranışların olması ile problemlili internet kullanımı arasındaki ilişki göz önüne alınarak bireylerin riskli davranışlarının azaltılması konusunda sosyal ilişki ihtiyacını gideren etkinlikler sağlanabilir.

Problemlili internet kullanımını azaltmak amacıyla ailelere sağlıklı ve patolojik kullanım arasındaki ayrımı anlatmanın, önleyici önlemlerin başında geldiği düşünülmektedir. Ebeveynler bu riskleri çocuklarına aktarmalı ve gelişimini destekleyen aktivitelere yönlendirmelidir. Sanat uğraşı edinmek, düzenli spor aktivitelere katılmak gencin gelişimine olumlu katkı sağlayacaktır. Bu nedenle ilgili devlet kurum ve kuruluşlarının konuya daha fazla önem vermesi, eğitimcilerin, anne ve babaların konuyla ilgili olarak bilgi sahibi olmaları veya bilgi birikimlerini arttırmaları, bunun yanında çocukların ve gençlerin konuyla ilgili eğitilmeleri ve takip edilmeleri gerekmektedir.

Problemlı internet kullanımına sahip olan bireylerin riskli davranışları ile problem çözüme becerileri değerlendirilebilir. Bu bireylere iletişim becerileri, sosyal ilişki kurma ve kendini risklerden ve zarardan koruma konusunda akıl yürütme eğitimi problemlı internet kullanımı ve riskli davranışları engelleyecektir. Bu açıdan mevcut çalışmanın klinik ortamda çalışan uzmanlara önemli katkıları olabileceği düşünölmektedir. Mevcut çalışmada ele alınan değişkenlerden olan riskli davranışlar ile problemlı internet kullanımı arasındaki ilişki literatür kapsamında incelendiğinde çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır.

5.2 Bulguların Tartışılması

5.2.1. Riskli Davranışlar, Demografik Özellikler ve Bazı Sürekli Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması

5.2.1.1 Katılımcıların Cinsiyete Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama Puanlarının Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulguların Tartışılması

Bizim alışma bulgumuzu destekler nitelikte, Bedirhanbeyoğlu (2018)' da riskli davranışlar ile ilgili yürüttüğü tez çalışmasında antisosyal davranışlar, alkol kullanımı, sigara kullanımı, okul terki ve madde kullanımı alt boyut puan ortalamalarının katılımcıların cinsiyetleri açısından anlamlı derecede farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Erkek katılımcıların antisosyal davranışlar, sigara, alkol ve madde kullanımı ve okul terki alt boyut puan ortalamalarının kadın katılımcılardan anlamlı derecede yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ayrıca alanyazında; Yurtsever (2011), Erel'in (2013), çalışmalarında da cinsiyet değişkenine göre farklılık saptandığı belirtilmekte; erkeklerin hemen hemen hepsinde kadınlara nazaran daha fazla riskli davranışlarda buldukları ifade edilmektedir. Kaptanoğlu'nun (2004), üniversite öğrencilerinde Riskli Davranışlar Araştırma Formunu kullanarak yürüttüğü çalışmasında; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre intiharı daha fazla düşündüğü ve intihar planı yaptığını, erkek öğrencilerin % 58'inin cinsel ilişkide bulunduğu, cinsel ilişki öncesi alkol / uyuşturucu kullanımının kız öğrencilerde daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha küçük yaşta alkol denediği ve düzenli sigara içmeye başladığı saptanmıştır.

Mevcut çalışma kapsamında küfürlü konuşmak, kavgaya karışmak gibi antisosyal davranışların erkeklerde daha fazla görüldüğü bulgusu, Eroğlu (2009), Evren, Tokuç ve Ekuklu (2010) ve Gündoğdu'nun (2010) yürüttüğü diğе araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Bu davranışların erkeklerde daha fazla görülüyor olmasını, cinsiyet rolüyle açıklamak mümkün olacaktır. Kültürümüzde de saldırganlık davranışları erkeksi olmakla eş tutulmaktadır (Şahin, 2005). Bu bağlamda mevcut araştırma bulgusunun uyumlu olduğu söylenebilir.

Alkol kullanımı açısından incelendiğinde, erkek katılımcıların kadınlardan daha fazla alkol tüketiyor olması; Özgür-İlhan ve arkadaşları (2008); Buğdaycı ve arkadaşları (2003) ve Choudry ve arkadaşlarının (2014) araştırma bulgularıyla paraleldir.

Sigara kullanımı açısından bakıldığında ise, mevcut çalışma kapsamında erkeklerin kadınlara göre daha fazla sigara içtikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yurt- Öncel, Gebizlioğlu ve Aliev-Alioğlu (2011), Yengil ve arkadaşlarının (2014) yaptıkları araştırmalar sonucunda da sigara kullanımı erkeklerde daha yüksek bulunmuştur.

Mevcut çalışmada intihar eğilimi cinsiyet açısından anlamlı farklılık göstermemektedir. Literatür incelendiğinde kadınlarda duygu durum bozukluklarının daha yüksek görülmesi, intihar eğilimini artırmaktadır (WHO, 2017). Çalışma bulgusunun literatürle paralel olmaması yakın yaş aralığındaki örnekleme oluşturan bireylerin stresli olaylarla karşılaşma durumu olasılığının düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Beslenme alışkanlıkları açısından katılımcıların cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılaşma olduğu, erkeklerin kadınlara göre daha yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir. Literatüre bakıldığında kadın üniversite öğrencilerinin erkeklere göre daha zayıf olduklarını gösteren (Gan vd., 2011; Garipağaoğlu vd., 2012) çalışmaların yanı sıra; beslenme alışkanlıklarının kültürlere göre değişebileceğini (El Ansari, Stock ve Mikolajczyk, 2012) vurgulayan çalışmalar da görülmektedir. Fakat mevcut çalışmada kullanılan ilgili ölçeğin “beslenme alışkanlıkları” alt boyutunda yer alan maddelere bakıldığında, “fast-food yiyecekler tüketmeyi severim”, “abur cubur yemekten hoşlanırım” ya da “gazlı içecekleri severim” gibi maddelerin olması, öğrencilerin zayıflık durumunu ya da beden kitle indekslerini sorgulayan tarzda sorular olmadığı için literatürde paralel bir bulgu olduğu söylenemez. Bir çalışmada beslenme

alışkanlıklarının stresli dönemlerde riskli hale gelebileceğini vurgulanmaktadır (Ayhan vd., 2012) Cinsiyet açısından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Katılımcılar okul terki açısından cinsiyetlerine göre incelendiğinde, erkeklerin okul terki puanlarının kadınlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Şimşek (2013) , Graeff-Martins ve arkadaşları (2006) ile Lansford ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları araştırmalar sonucunda da erkekler arasında okul terkinin daha yaygın olduğu görülmüştür. Bulgular literatürle paralellik göstermektedir.

Mevcut çalışmadaki katılımcılar arasında erkeklerin kadınlara göre daha fazla madde kullanım öyküsüne sahip olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Yalçın ve arkadaşları (2009) ile Turhan ve arkadaşlarının (2011) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmalarla paralellik göstermektedir.

5.1.3. Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Eroğlu (2009), yürüttüğü tez çalışmasında üniversite örneklemini oluşturan gençlerin saldırganlık düzeylerinin anne eğitim düzeyleri açısından farklılaştığını tespit etmiş; buna göre annenin eğitim düzeyi arttıkça gencin de saldırganlık düzeyinde artış görülmektedir.

Mevcut araştırmada da annesi üniversite mezunu olan katılımcıların antisosyal davranışlar açısından puan ortalamalarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Araştırmanın bu bulgusu literatürle paraleldir.

Alanyazına bakıldığında anne eğitim düzeyi ile intihar eğilimine ilişkin bir bağlantıya rastlanmamıştır. Peker Seçim (2016), yürüttüğü tez çalışmasında intihar girişiminde bulunan bireylerin %39'unun 25-34 yaş grubunda ve %67.8'inin kadın olduğunu; İntihar girişiminde bulunan kadınların %63.8'i evli ve %31.3'ü ilköğretim mezunu ve %71.3'ü gelir getiren bir işte çalışmadığını tespit etmiştir. İntihar girişiminde bulunan bireylerin aile yapılarına bakıldığında %45.8'i alt gelir düzeyine sahip, %44.1'inin eşi ve çocuklarıyla yaşadığı, %25.4'ünün kendi ailesiyle yaşadığı, %28'inin genel olarak aile ile uyumlu olduğu ancak %25.4'ünün aile ile sürekli çatıştığı görülmüştür. Daha önce psikiyatrik hastalık tanısı aldığı belirtilenlerin oranı % 39'dur ve %7.6'sında ailede de ruhsal hastalık öyküsü olduğu görülmüştür. Çalışmasında erkeklerin %81.6'sının, kadınların %81.9'unun bir sosyal uğraşı olmadığı ve bu

bireylerin %36.4'nün gelecekle ilgili bir planı olmadığı, %37.4'ü alkol ve madde kullanımı olduğu ve kadın hastaların %41.3'ünde, erkek hastaların %50'sinde daha önce suisidal girişim öyküsü bulunduğu görülmüştür.

5.1.4. Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Buğdaycı (2008), sigara, alkol ve madde kullanımını etkileyen sosyal süreçleri incelemiş olup, bunun sonucunda araştırmaya katılan sigara, alkol ve madde kullanımı olan öğrencilerin babalarının eğitim düzeyi incelendiğinde %33,1'i lise ve dengi okul mezunu, %28,1'i ilkokul mezunu, %19,5'i üniversite mezunu, %15,3'ü ortaokul mezunu, %1,2'si okuryazar olmayanlar ile yüksek lisans mezunlarının oranıdır. %1,1'i yalnızca okuryazar olanlar, %0,4'ü doktora mezunu olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın alkol kullanımı ve okul terki boyutlarının okuryazar babalardan dolayı farklılaştığı sonucu literatürle paraleldir. Ancak intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıklarıyla ilgili paralel ya da uyumsuz bir çalışmaya rastlanmamıştır.

5.1.5. Katılımcıların Sosyoekonomik Durumuna Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Yurt- Öncel, Gebizlioğlu ve Aliev-Alioğlu (2011) sigara kullanımıyla ilgili çalışmalarında yüksek sosyal ekonomik seviyenin sigara kullanımı açısından 1,5 kat riskli olduğunu tespit etmişlerdir. Araştırmanın sigara kullanımı bulgusu bu çalışmayla paraleldir denilebilir.

Kendirli (2007), obeziteyle ilgili yürüttükleri çalışmada okulların sosyoekonomik düzeyi düştükçe düşük kiloluluk, bodurluk ve zayıflık oranlarının anlamlı olarak artma eğiliminde olduğunu tespit etmişlerdir. Olumlu beslenme alışkanlıklarının yüksek sosyoekonomik seviyeye ilişkili olduğu bulgusu literatürle kısmen uyumludur denilebilir. Riskli beslenme alışkanlıkları olan bireylerin obeziteye yakalanma olasılığı düşünüldüğünde, araştırmanın bu bulgusunu açıklar nitelikte bir çalışma olduğu söylenebilir. Mevcut araştırma sonucunda antisosyal davranışlar açısından herhangi bir farklılık bulunamamıştır. Eroğlu (2009), farklı sosyoekonomik düzeyde bulunan lise ve üniversite öğrencilerinin saldırganlık davranışlarının farklılaşma durumu incelendiğinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. Saldırganlık alt

boyutlarında üniversite öğrencilerinin puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Saldırganlık antisosyal davranışlar içerisinde olduğundan araştırmanın bu bulgusu bu bağlamda açıklanabilir. Mevcut araştırma bulgusunun literatürle uyumlu olduğu söylenebilir.

5.1.6. Katılımcıların Üniversitede Okuduğu Bölümüne Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Ayhan ve arkadaşları (2012), Tıp Fakültesi öğrencilerinin çoğunun düzenli beslendiği ve vücut kitle indeksleri açısından normal olduğunu bulmuştur. Mevcut çalışmada sağlıkla ilgili bölümlerde okuyanların daha az riskli davranışlar sergilediklerini söyleyebiliriz. Sağlıkla ilgili bölümlerde okuyan bireylerin sağlığını korumakla ilgili bilgileri zaten eğitimleri esnasında almaları, mevcut araştırmada daha düşük puan almalarının nedenini açıklamaktadır.

5.1.7. Katılımcıların Not Ortalamasına Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Başarılı öğrencilerin riskli davranışlar açısından düşük riskte oldukları tahmin edilen bir sonuçtur (Yalçın ve ark, 2009). Ancak Özer, Gençtanırım ve Ergene (2011), yürüttükleri çalışmada öğrencilerin başarıları ile okulu terk etme riskleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamışlardır. Çalışmalarında disiplin cezası, alkol-sigara kullanma ve antisosyal davranışlar okulu terk etme riskini artıran aracı değişkenler olduğu tespit edilmiştir. Başarılı öğrencilerin disiplin cezası alma olasılığının düşüklüğü düşünüldüğünde artırma bulgusunun rastlantı olmadığı görülmektedir.

Alanyazında yapılan çoğu araştırmalarda da gençlerin içinde bulunduğu sosyal çevrenin, evdeki ve yakın çevredeki içicilerin alkol, sigara ve madde kullanımına teşvik ettiği saptanmıştır. Not ortalamasıyla herhangi bir bağlantı bulunamamıştır. Mevcut çalışma bulguları literatürle kısmen uyumludur denilebilir.

5.1.8. Katılımcıların Haftaiçi-Haftasonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Eroğlu (2009), bireyin internet kullanım miktarı arttıkça saldırgan davranışlarda bulunma eğiliminin de arttığını vurgulamaktadır.

Günümüzde internetin temel besin ihtiyacı gibi bir ihtiyaca dönüştüğü inkâr edilemez bir gerçektir. Ancak alanyazında belirtildiği gibi internet kullanım bozukluğu, riskli davranış sergileme ile ilişkili bir durumdur. Mevcut çalışmada da haftalık kullanım miktarı düşük seviyede olanların düşük riskte olduğu bulunmuştur. Bu nedenle araştırma bulgusunun literatürle uyumlu olduğu söylenebilir.

5.2. Problemlili İnternet Kullanımı, Demografik Özellikler ve Bazı Sürekli Değişkenlere İlişkin Bulguların Tartışılması

5.2.1. Katılımcıların Cinsiyete Göre İnternet Kullanım Amaçlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Impraim (2012), erkek katılımcıların İnternet bağımlılığı düzeylerinin kadın katılımcılara oranla nispeten daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yürüttüğü araştırmanın diğeri bir sonucu ise İnternet bağımlılığı seviyesi ve Facebook'ta harcanan zaman arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmasıdır.

5.2.2. Katılımcıların Cinsiyete Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmada cinsiyete göre İBDÖ açısından farklılaşmaya rastlanmamıştır. Oğuz ve ark. (2009), yürüttükleri çalışmada öğrencilerin cinsiyetlerine göre bir karşılaştırma yapıldığında erkeklerin İnternette Bilişsel Durum ölçek alt boyutları ve toplam puan ortalamalarının kadınlardan daha yüksek olduğu ancak bu farklılaşmanın anlamlı düzeyde olmadığı bulunmuştur. Araştırma bulgusunun literatürle uyumlu olduğu söylenebilir. Balcı ve Gülnar (2009), yürüttükleri çalışmada cinsiyete göre internet bağımlılığı ve riskli kullanıcı oranlarının farklılık göstermediğini belirtmiştir.

5.2.3. Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

İlgili literatüre bakıldığında araştırmanın bu bulgusunu destekleyen ve tam tersini söyleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

5.2.4. Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

İlgili literatüre bakıldığında araştırmının bu bulgusunu destekleyen ve tam tersini söyleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

5.2.5. Katılımcıların Sosyoekonomik Durumuna Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Balcı ve Gülnar (2009), yürüttükleri çalışmada gelir düzeyi değişkenlerine bağlı olarak internet bağımlılığı ve riskli kullanıcı oranlarının farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Araştırma bulguları literatürle paraleldir.

5.2.6. Katılımcıların Bölümüne Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

İlgili literatüre bakıldığında araştırmının bu bulgusunu destekleyen ve tam tersini söyleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır.

5.2.7. Katılımcıların Not Ortalamasına Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Aşırı internet kullanımı bireyin okul hayatını sekteye uğratmakla birlikte, bedensel ve ruhsal gelişimlerinde gerilemeye, akademik başarılarında düşmeye neden olmaktadır (Cengizhan 2003).

Demir (2017), internet bağımlılığının akademik güdülenmeyi negatif yönde, akademik ertelemeyi ise pozitif yönde etkilediğini tespit etmiştir. Akademik güdülenmenin akademik ertelemeyi negatif yönde; okula bağlanmayı dolaylı olarak negatif yönde etkilediğini bulmuştur. Araştırmının bu bulgusu literatürle uyumludur.

5.2.8. Katılımcıların Hafta İçi-Hafta sonu İnternet Kullanım Miktarı Değişkenine Göre İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Puanların Karşılaştırılmasıyla İlgili Bulguların Tartışılması

Balcı ve Gülnar (2009), internet bağımlılarının daha uzun süre internet kullandıklarını ve internete daha fazla güven duyduklarını belirtmektedir.

5.3. Riskli Davranışlar Ölçeği Alt Boyutları ile İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Alt Boyutları Arasındaki Korelasyona İlişkin Bulguların Tartışılması

Alan yazın incelendiğinde heyecan arama (Zuckerman, 1994); narsistik kişiliğe sahip olma (Ekşi, 2012, Kuss ve Griffiths, 2012); sosyal içedönüklük (Xiuqin ve ark., 2010) gibi kişilik özelliklerinin (Griffiths, 2009; Walther, Mor-genstern ve Hanewinkel, 2012) problemleri internet kullanımı üzerinde önemli etkileri olduğu tespit edilmiştir. Araştırma bulgularının literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

5.4. Bazı Demografik Değişkenler, Riskli Davranışlar Ölçeği ve İnternette Bilişsel Durum Ölçeğine İlişkin Regresyon Analizi Bulgularının Tartışılması

5.4.1.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Sosyal Destek” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, bölüm, not ortalaması, haftaiçi internet kullanım miktarı, hafta sonu internet kullanım miktarı, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı değişkenleri birlikte, katılımcıların İBDÖ “sosyal destek” alt boyutu ile orta düzeyde, ve anlamlı ilişki vermektedir, Adı geçen 14 değişken birlikte, sosyal destek boyutundaki toplam varyansın yaklaşık %13’ünü açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, sadece not ortalaması ve haftasonu internet kullanım miktarı değişkenlerinin sosyal destek üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir. Araştırmanın bu bulgusu sosyal destek ihtiyacını karşılamak amacıyla internet kullanan bireylerin okul yaşamında göstermiş olduğu başarısızlığıyla açıklanabilir.

5.4.2.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Yalnızlık-Depresyon” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, not ortalaması, haftasonu internet kullanım miktarı, intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıkları değişkenlerinin yalnızlık-depresyon üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir.

Durak Batıgün ve Hasta (2010) İnternete bağımlı olan bireylerin, olmayanlara göre kişilerarası iletişimde ketleyici tarzı daha çok kullandıkları ve yalnızlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

5.4.3.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Azalmış Dürtü Kontrolü” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

Çalışmada yordayıcı değişkenlerin azalmış dürtü kontrolü üzerindeki göreceli önem sırası; haftasonu internet kullanım miktarı, beslenme alışkanlıkları, intihar eğilimi, not ortalaması, okul terki, haftaiçi internet kullanımı, anne eğitimi durumu, bölüm, sigara kullanımı, baba eğitim durumu, alkol kullanımı, sosyoekonomik düzey ve madde kullanımınıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, not ortalaması, haftasonu internet kullanım miktarı, intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıkları değişkenlerinin azalmış dürtü kontrolü üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir.

Özer, Gençtanırım ve Ergene (2011), disiplin cezası, alkol-sigara kullanma ve antisosyal davranışların okulu terk etme riskini artıran aracı değişkenler olduğunu tespit etmişlerdir. Alanyazında, dürtüsel davranma antisosyal davranışlara, alkol-sigara kullanımına ve disiplin cezası almaya neden olmakta (Colder ve Stice, 1998; Moffitt, 2006; Robbins ve Brayn, 2004; Tremblay, Pihl, Vitaro ve Donkin, 1994; Waldeck ve Miller, 1997); bu davranışlar ise ortaöğretim öğrencilerinde okulu terk etme riskinin artmasına yol açmaktadır (Akt.: Özer, Gençtanırım ve Ergene, 2011).

Metin ve arkadaşları (2009), yürüttükleri çalışma sonuçlarına göre İnternet Bağımlılığı ve DEHB, tütün-alkol kullanımı arasında ilişki saptanmıştır.

Literatür incelendiğinde DEHB tanısı olan çocuk ve ergenlerin çoğu okul ödevleri ve akademik sorumluluklar karşısında isteksizlik gösterirken, tv izleme, video oyun oynama ve internet kullanmak için belirgin bir eğilim ve istek gösterirler. Tahiroğlu ve arkadaşları (2010), DEHB’li ergenlerin günde 8 saatten fazla internet kullandıklarını tespit etmiştir. Çalışmaları sonucunda bu ergenlerde psikopatoloji riskinin daha fazla olduğunu bulmuşlardır.

5.4.4. İnternette Bilişsel Durum Ölçeği “Dikkat Dağıtma” Alt Boyutunun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, antisosyal davranışlar, intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıkları değişkenlerinin dikkat dağıtma üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Dikkat dağıtma bilişsel durum boyutunu uyaran ihtiyacıyla bir durumdan uzaklaşma olarak tarifleyebiliriz. Bu bağlamda alanyazına bakıldığında karşımıza impulsivite ve heyecan arayışıyla ilgili çalışmalar çıkmaktadır. Siyez (2014), yürüttüğü çalışmasında, lise öğrencilerinde problemlili internet kullanımının yordanmasında heyecan aramanın ve cinsiyetin etkisini tespit etmiştir.

Shaffer (1996) internetin heyecan aramada bir araç olduğunu belirtmektedir. Alan yazın incelendiğinde heyecan arama ve internet bağımlılığı ile ilgili çalışmaların (Guo, Mei, Zhang, 2009; Lavin, Marvin, McLorney, Nola ve Scott, 1999; Mei ve Liu, 2009; Rahmani ve Gholamali Lavasani, 2001) daha çok üniversite öğrencileriyle yapıldığı görülmektedir. Bu araştırmaların çoğunluğu internet bağımlılığı olan grubun heyecan ve macera arayışlarının daha yüksek olduğunu gösterirken (Guo vd., 2009; Mei ve Liu, 2009; Rahmani ve Gholamali Lavasani, 2001) bir araştırmada da internet bağımlısı grubun Heyecan Arama Ölçeği’nden elde ettikleri puanların daha düşük olduğu bulunmuştur (Lavin, Marvin, McLarney, Nola ve Scott, 1999). Riskli davranışların bireyin kendini koruyamaması ve zararlı durumları öngörememesi gibi DEHB belirtileriyle ilişkili olduğu düşünüldüğünde araştırma bulgularının literatürle uyum sağladığı söylenilebilir.

Eroğlu (2016), dürtüsellik ile internetin olumsuz sonuçları, sosyal fayda ve aşırı kullanım arasında pozitif ilişki saptamıştır. Problemlili internet kullanımının; dürtüselliği negatif, ilişkisel-karşılıklı bağımlı benlik kurgusunu pozitif yordadığını tespit etmiştir.

Alaçam (2012), yürüttüğü çalışmada İnternet bağımlılığı ve riskli internet kullanımı olan öğrencilerin sigara ve alkol kullanmaya daha eğilimli olduklarını belirtmiştir. Ayrıca riskli internet kullanımı ve internet bağımlılığının yüksek DEHB belirtileri, sigara ve alkol kullanımı ile ilişkili olduğunu tespit etmiştir.

Girişte de belirtildiği gibi internet bağımlılığı çeşitli psikiyatrik bozukluklarla ilişkilidir. Madde bağımlılığı, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu gibi internet bağımlılığı bozuklukları, depresyon, düşmanlık ve sosyal anksiyete bozukluğu ile

ilişkilidir. (Ko ve ark. , 2012). Depresyon belirtilerinde intihar eğiliminin olduğu düşünüldüğünde araştırmanın bu bulgusunun literatürle uyumlu olduğu söylenebilir.

5.4.5.İnternette Bilişsel Durum Ölçeği Toplam Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

Anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, sosyoekonomik düzey, bölüm, not ortalaması, hafta içi internet kullanım miktarı, hafta sonu internet kullanım miktarı, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, alkol kullanımı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, okul terki ve madde kullanımı değişkenleri birlikte, katılımcıların İBDÖ toplam puanı ile orta düzeyde ve anlamlı ilişki vermektedir, adı geçen 14 değişken birlikte, İBDÖ toplam puandaki toplam varyansın yaklaşık %19'unu açıklamaktadır.

Yordayıcı değişkenlerin İBDÖ toplam puan üzerindeki görelî önem sırası; hafta sonu internet kullanım miktarı, intihar eğilimi, beslenme alışkanlıkları, not ortalaması, okul terki, sosyoekonomik düzey, antisosyal davranışlar, sigara kullanımı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, madde kullanımı, hafta içi internet kullanımı, bölüm ve alkol kullanımıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, not ortalaması, hafta sonu internet kullanımı, intihar eğilimi ve beslenme alışkanlıkları değişkenlerinin İBDÖ toplam puan üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Diğer değişkenler önemli bir etkiye sahip değildir. Oğuz ve ark. (2009), yürüttükleri çalışma sonucunda öğrencilerin internet kullanım süreleriyle (yıl) ölçek toplam puanları ve alt ölçek toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulamamışlardır. İnterneti kullanma amaçları ve ölçek toplam puanları arasında ilişkiye bakıldığında ise interneti sohbet etme, görüntülü konuşma ve oyun oynama amaçlı kullanan öğrencilerin haftalık kullanım sıklıkları arttıkça ölçek toplam puanlarının da arttığı istatistiksel olarak anlamlı bulunmasına rağmen ilişkinin çok zayıf olduğunu saptamışlardır.

Literatür incelendiğinde uzun süreli internet kullanıcılarının, interneti arada bir kullanan kişilere kıyasla dersleri kaçırma ihtimallerinin iki kat daha fazla olduğu ortaya konmuştur (Akt. : Yuen ve Lavin 2004: 379).

Bir diğer çalışmada Le Thi Kim Thoa ve arkadaşları (2013), alkol tüketim örüntülerini ve gençlerin diğer risk alma davranışlarıyla ilişkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda alkol kullanım oranlarının yaş, eğitim, coğrafi alan, cinsiyet, sigara

içimi, şiddete katılım, televizyon izleme, bilgisayar kullanımı ve bilgisayar oyunları oynama ve sağlık hizmetlerinin kullanımı ile ilişkili olduğu bulunmuştur.

5.3. ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma verilerinin çözümlenmesi ile elde edilen sonuçlara dayalı olarak önerilere yer verilmiştir.

5.3.1. Alanda Çalışanlar (Uygulayıcılar) İçin Öneriler

Problemlili internet kullanımı ve riskli davranışların oluşmasında üniversite öğrencilerinin en az düzeyde etkilenmesi ve ya kullanımdan doğacak risklerin olumlu yönlerinden yararlanılabilmesi için davranış değişikliklerinin olumsuz yönleri ile başa çıkma yöntemleri üzerine üniversite, YÖK ve aile düzeyinde seminerler düzenlenmesi, eğitim programları hazırlanması ve bu programlara katılımın artırılması sağlanabilir.

Özellikle örneklemin kapsamını oluşturan üniversite öğrencilerine internet kullanımının olumlu ve olumsuz yönleri açıkça belirtmeli, kullanım amacı ve şeklinin bireyler üzerindeki olumsuz etkileri hakkında detaylı bilgilendirmeler yapılmalıdır.

Aileler, öğretim üyeleri, öğretim görevlileri ve fakülte yönetimleri öğrencilerin sorunlarına kulak vermeli ve onların davranışsal düzeyde yaşamlarına etki edecek risk faktörlerinden mümkün olduğunca uzak durmalarında katkı sağlayabilmelidirler.

Öğrencilerin davranış bilimleri ve teknolojik gelişmeler hakkında eğitim görmelerini sağlayacak yeni düzenlemeler yapılmalıdır. Yapılan bu düzenlemeler gerçekçi ve uygulanabilir düzeyde olmalıdır. Ayrıca üniversite içerisindeki öğrencilerin sosyal donatı alanları ve sosyal iletişimleri güçlendirilmeli riskli davranış modelleri bireysel ve örgütsel yöntemler kullanılarak vurgulanmalıdır. Bu amaçla üniversitelerin fiziki donanımları ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması için ayrılan pay artırılmalıdır.

5.3.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Davranış yönetimi ile ilgili araştırmacılarca; problemlili internet kullanımı ve riskli davranışlar hususunda eğitim kurumlarının her kademesinde çok faktörlü olarak geniş örneklemlerle nitel yöntemler kullanılarak da araştırma sağlanabilir.

Aynı araştırmanın kapsamı genişletilip iş kaybı, boşanma, tükenmişlik ve stres düzeylerini konu alan araştırmalar da uygulanabilir.

Araştırma başka illerde, araştırmada yer almayan öğrencilerin düşünceleri ve davranış düzeyleri konu alınarak, tüm riskli davranışların bireyler ve aile, eğitim kurumları, sosyal çevre ve mevcut koşullarındaki yönetici ilişkisini nasıl etkilediği üzerinde de yapılabilir. Ayrıca evrenin İstanbul ili olarak belirlenmesinde büyük bir

metropol ve kozmopolit yaşam döngüsü içerisinde bulunan öğrencilerin davranışsal risk faktörleri ile başka illerde ki öğrencilerin benzer koşullarında ki davranışsal etkileri ilişkilendirilerek araştırmaya farklı bir boyut ve değişkenler eklenebilir.

Araştırmada karma cinsiyette bir örneklem ele alınmış ve sonuçlar bu düzeyde cinsiyet faktörüne göre de değerlendirilmiştir. Başka araştırmacılar yine aynı bağımlı ve bağımsız değişkenleri sadece kadınlar ve sadece erkekler üzerinden de ilişkilendirebilirler.

KAYNAKÇA

Aksoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşım-Current Approaches in Psychiatry*, 1, 55-67.

Alaçam, H. (2012). Denizli Bölgesi Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının Görülme Sıklığı ve Yetişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ile İlişkisi *Uzmanlık Tezi, Pamukkale Üniversitesi Tıp Fakültesi*, Denizli.

Alikaşifoğlu, M. (2008). “Ergenlerde Davranışsal Sorunlar”, İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri, *Adolesan Sağlığı II, Sempozyum Dizisi No; 63, Mart; s. 55-59.*

Amiri, S., & Behnezhad, S. (2018). Obesity and substance use: A systematic review and meta-analysis. *Obesity Medicine*.

Ayhan, D. E., Günaydın, E., Gönüaçık, E., Arslan, U., Çetinkaya, F., Asımı, H. ve Uncu, Y. (2012). Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Beslenme Alışkanlıkları ve Bunları Etkileyen Faktörler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 38(2), 97-104.

Azzam, A. M. (2007). Why students drop out. *Educational Leadership*, 64(7), 91-93.

BALCI, Ş., & Gülnar, B. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve İnternet Bağımlılarının Profili. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 6(1), 5-22

Batıgün, A. D., & Hasta, D. (2010). İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 213-219.

Batıgün, A. D., & Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67).

Beard, K. W., ve Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for internet addiction, *CyberPsychology & Behavior*, 4(3), 377-383.

Bedirhanbeyoğlu, H. (2018). Çocukluk Çağı Travmaları, Bilişsel Duygu Düzenleme Stratejileri ve Riskli Davranışlar Arasındaki İlişkiler, Yüksek Lisans Tezi, *Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Black, D. W., Belsare, G., & Schlosser, S. (1999). Clinical features, psychiatric comorbidity, and health-related quality of life in persons reporting compulsive computer use behavior. *The Journal of clinical psychiatry*, 60(12), 839-844.

Boyd, S. J., Sceeles, E. M., Tapert, S F., Brown, S.A., & Nagel, B.J. (2018). Reciprocal relations between positive alcohol expectancies and peer use on adolescent drinking: An accelerated autoregressive cross-lagged model using the NCANDA Sample. *Psychology of Addictive Behaviors*. Advance Online Publication.

<http://dx.doi.org/10.1037/adb0000371>

Bölükbaş, K., Yıldız, M.C. (2005). İnternet Kullanımında Kadın-Erkek Eşitsizliği, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.

Brem, M. J., Florimbo, A. R., Elmquist, J., Shorey, R. C., & Stuart, G. L. (2017). Antisocial traits, distress tolerance, and alcohol problems as predictors of intimate partner violence in men arrested for domestic violence. *American Psychological Association*.

Brodsky BS, Oquendo M, Ellis SP, Haas GI, Malone KM, Mann JJ. (2001). The relationship of childhood abuse to impulsivity and suicidal behavior in adults with major depression. *Am J Psychiatry* 158:187 – 77.

Buğdaycı, R., Şaşmaz, T., Aytaç, N. ve Çamdeviren, H. (2003). Mersin, Adana ve Hatay İllerinde Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinde Alkol İçme Prevalansı ve Etkileyen Faktörler. *T Klin Tıp Bilimleri*, 23, 208-212.

Caplan S.E.(2002). Problematic internet use and psychological well-being: development of a theory-based cognitive- *Behavioral Measurement Instrument*, 18: 553-575

Cengizhan, C., (2005). “Öğrencilerin Bilgisayar Ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut : “İnternet Bağımlılığı” ”, *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 22, Ss. 83-98.

Ceyhun, A. G., & Ceyhun, B. (2003). Lise ve Üniversite Öğrencilerinde İntihar Olasılığının Değerlendirilmesi. *Klinik Psikiyatri*, 6(2), 217-224.

Ceyhan, E. (2010). Problemlı İnternet Kullanım Düzeyi Üzerinde Kimlik Statüsünün, İnternet Kullanım Amacının ve Cinsiyetin Yordayıcılığı, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.

Choi K, Son H, Park M, Han J, Kim K, Lee B, Gwak H. (2009). Internet overuse and excessive daytime sleepiness in adolescents. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*. 63(4): 455-462.

Colder CR, ve Stice E. (1998). A Longitudinal Study of The Interactive Effects of Impulsivity and Anger on Adolescent Problem Behavior. *Journal of Youth and Adolescence*. ,27(3):255–274.

Çakır, Z. (2007). Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme Yüksek Lisans Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü* Ankara.

Çam, H. H., & Nur, N. (2015). Adölesanlarda İnternet Bağımlılığı Prevalansı ile Psikopatolojik Semptomlar ve Obezite Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14(3), 181-188.

Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behavior*, 17(2), 187-195.

Davis, R. A., Flett, G. L. ve Besser, A. (2002). Validation of a new scale for measuring problematic internet use: Implications for pre-employment screening. *CyberPsychology & Behavior*, 5(4), 331–345.

Demir, Y. (2017). Ergenlerde İnternet Bağımlılığı, Akademik Güdülenme, Akademik Erteleme ve Okula Bağlanma Arasındaki İlişkiler, Doktora Tezi, *İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Malatya

Dodes LM.(2009) Addiction as a psychological symptom. *Psychodynamic Practice*, 15: 381-93.

Durkheim, E. (1979). Suicide: A study in sociology. (J. A. Spaulding & G. Simpson, Çev.). New York: The Free Press.

Ekşi, F. (2012). Narsistik Kişilik Özelliklerinin İnternet Bağımlılığı ve Siber Zorbalığı Yordama Düzeyinin Yol Analizi ile İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12, 1694-1706.

Erdal, G., Hilmi, E., Esengün,K & Karakaş, G. (2015). Cigarette consumption habits and related factors among college students in Turkey. *The Journal of The Pakistan Medical Association* 65:136-141.

Erel, Ö. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Dürtüsellik, Riskli Davranışlar ve İstismar Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü*, İstanbul

Eroğlu, S.E. (2009). Saldırganlık Davranışının Boyutları ve İlişkili Olduğu Faktörler: Lise ve Üniversite Öğrencileri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, 205-221.

Eroğlu, Y. (2016). Üniversite Öğrencilerinde Problemliliği İnternet Kullanımı: İlişkisel-Karşılıklı Bağımlı Benlik Kurgusu ve Dürtüsellik Yordama Güçleri. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11, 3.

Esen, E. (2010). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü*. İzmir.

Evren, H. (2008). Trakya Üniversitesi Öğrencilerinin Riskli Sağlık Davranışları ve Sağlık Hizmet Kullanımları, Yüksek Lisans Tezi, *Trakya Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*. Edirne.

Evren, H., Tokuç, B. ve Ekuklu, G. (2010). Trakya Üniversitesi Öğrencilerinde Şiddet Davranışları ve Algılanan Sağlık İlişkisi. *Balkan Medical Journal*, 28, 380-384.

Evren C, Çınar Ö, Evren B, Çelik S. History of suicide attempt in male substance-dependent inpatients and relationship to borderline personality features, anger, hostility and aggression. *Psychiatry Research* 2011; 190:126-31.

Gan, W.Y., Mohd Nasir, M. T., Zalilah, M. S. & Hazizi, A. S. (2011). Differences in eating behaviours, dietary intake and body weight status between male and female Malaysian university students. *Mal J Nutr*, 17(2), 213-228.

Garipağaoğlu, M., Eliuz, B., Esin, K., Çağatay, P., Nalbant, H. ve Solakoğlu, Z. (2012). Tıp Fakültesi 1. Sınıf Öğrencilerinin Beslenme Durumlarının Değerlendirilmesi. *İstanbul Tıp Dergisi*, 13(1), 1-8.

Gençtanırım, D. (2010). Ergenlerde Riskli Davranışların Yordanması. Doktora Tezi, *Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*. Ankara.

Gençtanırım, D. (2014). Riskli Davranışlar Ölçeği Üniversite Formu: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 5(1), 24-34

- Gönül, A.S., (2002). “Patolojik İnternet Kullanımı (İnternet Bağımlılığı/Kötüye Kullanımı)”, *Yeni Symposium*, 40(3), ss.105-110.
- Graeff Martins, A. S., Oswald, S., Comassetto, J. O., Kieling, C., Gonçalves, R. R. & Rohde, L. A. (2006). A Package of intervention to reduce school dropout in public schools in a developing country. *Eur Child Adolesc Psychiatry*, 15(8), 442-449.
- Griffiths M.(1999). Internet addiction, *The Psychologist*, 12 (5):246-251.
- Griffiths, M. D. (2009). The psychology of addictive behaviour. In M. Cardwell, M.L. Clark, C. Meldrum, & A. Waddely (Eds.), *Psychology for A2 Level* (pp. 436-471).London, UK: Harper Collins.
- Grohol, J. M. (1999). Internet addiction guide. *Recuperado el*, 6, 25-6.
- Gunnell DJ, Smith GD, Frankel SJ, Kemp M, Peters TJ.(1998). Socio-economic and dietary influences on leg length and trunk length in childhood: a reanalysis of the Carnegie (Boyd Orr) survey of diet and health in prewar Britain (1937-39). *Paediatric and Perinatal Epidemiology.*; 12: 96-113.
- Guo, L. R., Mei, M., & Zhang, M. (2009). Research on sensation seeking internet addiction disorder and related factors in college students. *Education Science*, 25,13-15. doi: CNKI:SUN:JYKO.0.2009-03-013.
- Gündoğdu, R. (2010). 9. Sınıf Öğrencilerinin Çatışma Çözme, Öfke ve Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 257-276.
- Günüç, S. (2009). İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Van.
- Henderson, E.,Ç. (2001) Understanding addiction. University Press of Mississippi
- Impraim, S. (2012). İnternet Bağımlılığı, Facebook Kullanımı ve Akademik Performans Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, *Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi*, İstanbul.
- Işık, U. (2007). Medya Bağımlılığı Teorisi Doğrultusunda İnternet Kullanımının Etkileri ve internet Bağımlılığı, Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

J Kuss, D., D Griffiths, M., Karila, L., & Billieux, J. (2014). Internet addiction: a systematic review of epidemiological research for the last decade. *Current Pharmaceutical Design*, 20(25), 4026-4052.

Jessor, R. (1991). Risk behavior in adolescence: A psychological framework for understanding and action. *Journal of Adolescent Health*, 12, 597-605.

Jessor, R., Donovan, J. E., & Costa, F. M. (1994). Beyond adolescence: Problem behaviour and young adult development. Cambridge University Press.

Kandell J.J. (1998). Internet Addiction on campus : The vulnerability of college students, *Cyber Psychology & Behavior*, 1 (1)

Kaptanoğlu, S. (2004). Gençlikte Riskli Davranışlar Araştırma Formunun, Uyarlama Çalışması Yüksek Lisans Tezi, *Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi*, Ankara.

Keser Özcan, N. ve Buzlu, S. (2005). Problemlili İnternet Kullanımını Belirlemede Yardımcı Bir Araç: İnternette Bilişsel Durum Ölçeği'nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 6(1), 19-26.

Kır, İ., & Sulak, Ş. (2014). Eğitim fakültesi öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(51), 150-167.

Kim JS, Chun BC.(2005). Association of Internet addiction with health promotion lifestyle profile and perceived health status in adolescents. *Journal of Preventive Medicine and Public Health*. 38(1): 53-60.

Kim Y, Park JY, Kim SB, Jung IK, Lim YS, Kim JH.(2010). The effects of Internet addiction on the lifestyle and dietary behavior of Korean adolescents. *Nutrition Research and Practice*. 4(1): 51-57.

Ko, C. H., Yen, J. Y., Yen, C. F., Chen, C. S., & Chen, C. C. (2012). The association between Internet addiction and psychiatric disorder: a review of the literature. *European Psychiatry*, 27(1), 1-8.

Kuss, D. J., & Griffiths M. D. (2012). Internet gaming addiction: A systematic review of empirical research. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 10, 278-296.

Lansford, J.E., Dodge, K.A., Pettit, G.S. & Bates, J.E. (2016). A Public health perspective on school dropout and adult outcomes: A Prospective study of risk and protective factors from age 5 to 27 years. *Journal of Adolescent Health*, 58(6), 652-658.

Lavin, M., Marvin, K., McLarney, A., Nola, V., & Scott, L. (1999). Sensation seeking and collegiate vulnerability to internet dependence. *CyberPsychology & Behavior*, 2, 425-430.

Le Thi Kim Thoa, D. H., Hoang, N. D. V., & Pham, H. T. (2013). Alcohol use, risk taking, leisure activities and health care use among young people in northern vietnam. *Central Asian Journal of Global Health*, 2(2).

Mak, K. K., Lai, C. M., Watanabe, H., Kim, D. I., Bahar, N., Ramos, M., ... & Cheng, C. (2014). Epidemiology of internet behaviors and addiction among adolescents in six Asian countries. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 17(11), 720-728.

Makas, Y. (2008), Lise Öğrenimi Gören Gençlerin İnternet Kullanımın Psikososyal Durum İle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, *Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Mei, S., & Liu, L. (2009). Research on sensation seeking between Internet addiction disorder and common students in college. *Advances in Intelligent and Soft Computing*, 117, 433-436. 2006.

Morahan-Martin, J., & Schumacher, P. (2000). Incidence and correlates of pathological Internet use among college students. *Computers in Human Behavior*, 16(1), 13-29.

Morahan-Martina, J. & Schumacher, P. (2003). Loneliness and social uses of the internet. *Computers in Human Behavior*, 19: 659-671.

Ögel, K., Tamar, D., Evren, C., & Çakmak, D. (2000). İstanbul'da Lise Gençleri Arasında Sigara, Alkol ve Madde Kullanım Yaygınlığı. *Klinik psikiyatri*, 3(4), 242-245.

Ögel, K., Ermağan, E., Eke, C. Y., & Taner, S. (2007). Madde Deneyen Denemeyen Ergenlerde Sosyal Aktivitelere Katılım İstanbul Ornekleme . *Journal of Dependence*, 8, 18-23.

Ögel, K (2014). İnternet Bağımlılığı. İstanbul : Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Özer, A., Gençtanırım, D. ve Ergene, T. (2011). Türk Lise Öğrencilerinde Okul Terkinin Yordanması: Aracı ve Etkileşim Değişkenleri ile Bir Model Testi. *Education and Science* 36(161), 302-317.

Özcan, N.K. (2004). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanımının Psikososyal Durum İle İlişkisi. Doktora Tezi, *İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, İstanbul.

Öztürk, O., Uluşahin, A. (2015) Ruh Sağlığı ve Bozuklukları, Ankara : Nobel Tıp Yayınevi.

Rahmani, S., & Gholamali Lavasani, M. (2011). The comparison of sensation seeking and five big factors of personality between internet dependents and non-dependents. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 1029-1033.

Reyhanlıoğlu, E,N,. (2015) Türkiye’de Üniversite Öğrencilerinin İnternette Bağımlılık Düzeyleri İle Sıkıntıya Dayanma, Başa Çıkma Stratejileri, Kişilik Özellikleri ve Bazı Demografik Değişkenler Arasındaki İlişki, *Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul.

Santrock, J. W. (2012). Yaşam Boyu Gelişim. Nobel Yayınevi

Shaffer, H. J. (1996). Understanding the means and objects of addiction: Technology, the Internet and gambling. *Journal of Gambling Studies*, 12, 461–469.

Shapira, N.A., Lessig, M.C., Goldsmith, T.D., Szabo, S.T., Lazoritz, M., Gold, M.S., Stein, D.J., (2003). “Problematic Internet Use: Proposed Classification And Diagnostic Criteria”, *Depression And Anxiety*, 17, ss.207-216.

Siyez, D. M. (2009). Ergenlerde Problem Davranışlar. Ankara: Pegem Akademi.

Siyez, D. M. (2014). Lise Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımının Yordayıcıları Olarak Heyecan Arama ve Cinsiyet. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 1(1), 63-97.

Şahin, H. (2005). Öfke ve Öfke Denetiminin Kuramsal Temelleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Burdur 6(10),1-22.

Şahin, C. (2014). An analysis of the relationship between Internet addiction and depression levels of high school students. *Online Submission*, 1(2), 53-67.

Şimşek, H. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Okulu Bırakma Eğilimleri ve Nedenleri. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 6(2), 242-271.

Tahiroğlu, A. Y. Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığının DEHB ve Tütün-Alkol Kullanma ile İlişkisi. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 2015;28:204-212.

Turhan, E., İnandı, T., Özer, C. ve Akoğlu, S. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Madde Kullanımı, Şiddet ve Bazı Psikolojik Özellikler. *Türkiye Halk Sağlığı Dergisi*, 9(1), 33-44.

Türkiye İstatistik Kurumu. (31 Ağustos 2012). Küresel Yetişkin Tütün Araştırması, 2012. 12 Aralık 2017
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13142>

Türkiye İstatistik Kurumu. (17 Haziran 2016). İntihar İstatistikleri, 2015. 4 Temmuz 2017. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21516>

Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 18 Ağustos 2017.<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24862>

Türkiye İstatistik Kurumu. Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 18 Ağustos 2016.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21779>

World Health Organisation (WHO). Obesity: Preventing and managing the global epidemic. Report of a WHO consultation on obesity. Geneva, 3–5 June 1997. (Geneva: World Health Organisation, 1998 WHO/NUT/NCD/98:1.2.

Türkiye’de Tütün Kontrolü Çalışmaları. (2012). T.C Sağlık Bakanlığı: <https://www.saglik.gov.tr/TR,3286/turkiyede-tutun-kontrolu-calismalari-31052012.html> adresinden alındı.

Ulusoy, O. (2008). Ergenlerde Bilişim Teknolojileri Kullanımı ve Saldırganlık İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, *Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Adana.

Walther, B., Morgenstern, M., & Hanewinkel, R. (2012). Co occurrence of addictive behaviours: Personality factors related to substance use, gambling and computer gaming. *European Addiction Research*, 18, 167-174. doi: 10.1159/000335662.

World Health Organization. (January, 2015). Alcohol. 5 Şubat 2018.
<http://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/alcohol>

World Health Organization. (May, 2017). Tobacco. 9 Mart 2018,
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs339/en/>

World Health Organization. (August, 2017). Suicide. 31 Ocak 2018,
<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs398/en/>

Wölfling, K., Bühler, M., Leménager, T., Mörsen, C., & Mann, K. (2009). Glücksspiel-und Internetsucht: Review und Forschungsagenda (Leitthema). *Der Nervenarzt*, 80(9), 1030-1039.

Wölfling, K., Leménager, T., Peukert, P., & Batra, A. (2013). Computer games and Internet addiction as well as pathological gambling. Therapy approaches. *Der Nervenarzt*, 84(5), 576-583.

Xiuqin, H., Huimin, Z., Mengchen, L., Jinan, W., Ying, Z., & Ran, T. (2010). Mental health, personality, and parent rearing styles of adolescents with Internet addiction disorder. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13, 401-406. doi: 10.1089/cyber.2009.0222.

Yalçın, C. (2003). Sosyolojik Bakış Açısıyla İnternet . *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 77-89.

Yarış, S. (2010). Depresyon, Kaygı, Yaşam Deneyimlerinin Olumsuz Etkisi İle Sigara Bağımlılığı Arasındaki İlişkide Üstbilişlerin Rolü. Yüksek Lisans Tezi, *Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Ankara.

Yen, J. Y., Ko, C. H., Yen, C. F., Wu, H. Y., & Yang, M. J. (2007). The comorbid psychiatric symptoms of Internet addiction: attention deficit and hyperactivity disorder (ADHD), depression, social phobia, and hostility. *Journal of adolescent health*, 41(1), 93-98.

Yengil, E, Çevik, C., Demirkıran, G., Akkoca, A. N., Soylu-Özler, G. ve Özer, C. (2014). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Sigara İçme Durumu ve Sigara ile İlgili Tutumları. *Konuralp Tıp Dergisi*, 6(3), 1-7.

Yoo, H. J., Cho, S. C., Ha, J., Yune, S. K., Kim, S. J., Hwang, J., ... & Lyoo, I. K. (2004). Attention deficit hyperactivity symptoms and internet addiction. *Psychiatry and Clinical Neurosciences*, 58(5), 487-494.

Yorğun, A. (2014). Lise Öğrencilerinde Okul Terki Riskinin İncelenmesi. Doktora Tezi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü*, Ankara

Young, K. S., (1996). "Internet Addiction: The Emergence of a New Clinical Disorder", *Cyber Psychology and Behavior*, 1(3), ss. 237-244.

Young K.(1997). What makes the internet addictive: Potential explanations for pathological internet use, 100. *Annual Conference of The American Psychological Association*.

Yuen C N ve Lavin M J (2004) Internet Dependence in the Collegiate Population: The Role of Shyness, *CyberPsychology & Behavior*, 7 (4), 379-383.

Yurtsever, Z.(2011). Üniversitede Gençlerinde Riskli Davranışlar. Yüksek Lisan Tezi, *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Kayseri.

Zorbaz, Z, O., & Dost, M. T. (2014). Lise öğrencilerinin problemli internet kullanımının cinsiyet, sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-1).

Zuckerman, M. (1994). Behavioural expressions and biosocial bases of sensation-seeking. Cambridge, UK: *Cambridge University Press*.

EKLER

EK 1

Sayın Katılımcı,

Bu anket formu Üsküdar Üniversite Klinik Psikoloji Yüksek Lisans tezi kapsamında üniversite öğrencilerinin riskli davranışları ile problemleri internet kullanımları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Elde edilen bilgiler bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak olup, ankette isim belirtme gereği bulunmamaktadır. Bu nedenle anketin özenle doldurulması büyük önem arz etmektedir.

Katılımınız için teşekkür ederiz.

Demografik Bilgi Formu

Yaşınız:

Cinsiyet: Erkek ( ) Kadın ( )

1. Annenizin eğitim durumu:

A) Okur yazar değil B) Okur yazar C) İlkokul D) Ortaokul E) Lise F) Üniversite

2. Babanızın eğitim durumu:

A) Okur yazar değil B) Okur yazar C) İlkokul D) Ortaokul E) Lise F) Üniversite

3. Kendinizi hangi sosyo-ekonomik düzeyde görüyorsunuz?

A) Alt B) Orta C) Üst

4. Eğitim gördüğünüz bölüm ?

5. Genel not ortalamanızı işaretleyiniz?

A) 1.00-2.44 B) 2.45-2.99 C) 3.00-4.00

6. İnternette aşağıdakilerden hangisiyle bağlantıyorsunuz?

A) Tablet B) Cep Telefonu C) Bilgisayar (üç seçeneğide seçebilirsiniz)

7. Bir hafta boyunca (Pazartesi-Cuma) internette geçirdiğiniz süre yaklaşık olarak ne kadardır? ..... Saat

8. Bir hafta sonu boyunca (Cumartesi-Pazar) internette geçirdiğiniz süre yaklaşık olarak ne kadardır? ..... Saat

9. İnterneti hangi amaçla kullanıyorsunuz?

	Asla	Nadiren	Bazen	Sık Sık	Her Zaman
Ödev yapma amaçlı web de tarama					
Vakit geçirmek için web de tarama(haber,genel bilgi,blog ilginç yada komik şeyler)					
Film / Dizi İzleme					
Oyun Oynama					
Müzik Dinleme, Video İzleme					
Twitter					
İnstagram					
Facebook					
Linkedn					
Cinsel içerikli öğeler izleme					
Alış-veriş					
Yükleme\İndirme (film, müzik programları gibi)					
Kumar(paralı kumar siteleri, bahis siteleri)					
Amaçsız Gezinme					

EK 2 RİSKLİ DAVRANIŞLAR ÖLÇEĞİ

Yönerge: İnsanlar farklı durumlarda gösterdiği düşünce ve davranışları ile birbirlerinden ayrılırlar. Bu test bazı durumlarda nasıl düşündüğünüzü ve davrandığınızı ölçen bir testtir.

Sevgili Öğrenciler, Aşağıda yer alan maddelerden size en uygun düşen seçeneği (X) ile işaretleyiniz.		Her zaman	Genellikle	Bazen	Nadiren	Hiçbir zaman
1	Ağız kavgası yaptığım olur.					
2	Küfürle konuştuğum olur					
3	Başkalarına ait eşyalarını izinsiz olarak aldığım olur.					
4	Eğlence olsun diye arkadaşlarımla canını acıtmaktan hoşlanırım.					
5	Hakkımı kavga ederek savunurum.					
6	Biriyle tartıştımda ağızma geleni söylerim.					
7	Arkadaşıma kafeteryadan zorla bir şeyler ismarlatırım.					
8	İnsanların kusurlarını yüzlerine vurmaktan çekinmem.					
9	Etrafımdakilere verdiğim zararı umursamam.					
10	İnsanları sinirlendirmek hoşuma gider.					
11	Alkol kullandığımda rahatladığımı hissederim.					
12	Cesaretimi toplamak için alkol aldığım olur.					
13	Eğlence mekânlarına gidip alkol alırım.					
14	Bir kutlamada alkol almadan eğlenmeyeceğimi düşünürüm.					
15	Çevremdeki kişiler onaylamasa da alkol kullanmaktan çekinmem.					
16	Alkol almak için para bulurum.					
17	Alkol teklif edildiğinde hayır diyemem.					

18	Arkadaşlarıma uymak için alkol kullanırım.					
19	Kontrolümü kaybedecek kadar alkol aldığım olur.					
20	Sigara kullanıyorum.					
21	Yakın arkadaşlarımdan bir kısmı sigara içer.					
22	Sigara içmek istediğimde kendime engel olamam.					
23	Sigara almak için param vardır.					
24	Bir sorunla karşılaştığımda hemen sigara içmek isterim					
25	Nargile içmekten keyif alırım.					
26	Evde/yurtta sigara içebilirim.					
27	Canım sıkıldığında sigara içerek rahatlarım					
28	Kendimi değersiz hissedirim.					
29	Kendime güvenim yoktur.					
30	Sabahları mutsuz bir şekilde uyanırım.					
31	Sorunlarım karşısında kendimi çaresiz hissedirim.					
32	Yaptığım hiçbir şeyden keyif almam.					
33	Kendimi yalnız hissedirim.					
34	Hayattan bıkmış durumdayım.					
35	Karamsar biri olduğumu düşünürüm.					
36	Geleceğe ilişkin hedeflerimi gerçekleştiremeyeceğimi düşünüyorum.					
37	Hayatın bana vereceği hiçbir şey olmadığını düşünürüm.					
38	Beni hayatta tutmaya yetecek değerlere sahip değilim.					
39	Kendimi bu dünyaya ait hissetmediğim olur.					
40	Satın aldığım yiyeceklerin sağlıklı olmalarından çok lezzetli olmalarına önem veririm.					

41	Gazlı içecekleri severim.					
42	Fast-food yiyecekler tüketmeyi tercih ederim					
43	Abur cubur yemekten hoşlanırım.					
44	Çoğunlukla ev dışında yemek yerim.					
45	Yediklerimin bende oluşturabileceği sağlık sorunlarını önemsemem.					
46	Sağlıklı beslenme konusunda yeterli bilgiye sahip değilim.					
47	Yediklerimin besin ve sağlık değerlerini dikkate almam.					
48	Okulu bırakıp biran önce evlenmek istediğim olur.					
49	Arkadaşlarımın birçoğu yükseköğretime devam etmezler.					
50	Okuldan ayrılıp bir an önce bir işte çalışmaya başlamak istediğim olur.					
51	İyi bir iş bulduğumda okulu bırakmaktan çekinmem.					
52	Esrar ya da benzeri bir maddeyi kullanırım.					
53	Rahatlamak için bağımlılık yapıcı maddeleri kullanırım.					
54	Bugüne kadar bağımlılık yapan maddeleri kullandığım olur.					
55	Yakın arkadaşlarım arasında uyuşturucu madde kullananlar var.					
56	Uyuşturucu maddeler kullanılan ortamlara rahatlıkla girerim.					
57	Yaşadığım olumsuzlukları unutmak için madde kullandığım olur.					
58	Sadece heyecan yaşamak için uyuşturucu madde kullanırım.					
59	Arkadaş grubum madde kullanmama karşı çıkmaz.					
60	Merakımı gidermek için uyuşturucu madde kullandığım olur.					

EK 3 İNTERNETTE BİLİŞSEL DURUM ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Bu anket sizin internet hakkındaki düşünceleriniz, tutumlarınız ve inançlarınızla ilgilidir. Her bir soruyu size uygunluk derecesine göre “1” den “7” ye kadar numaralandırıp (x) işareti koyarak belirleyebilirsiniz. Katıldığınız için teşekkürler.

Kesinlikle katılmıyorum

Kesinlikle katılıyorum

	1	2	3	4	5	6	7
1- Kendimi en çok internetteyken rahat hissediyorum							
2-İnternette tanıştığım insanların dışında çok az insan beni seviyor							
3-Kendimi en çok internetteyken güvende hissediyorum							
4-Çoğu zaman internetten çıkmamın üzerinden uzun süre geçtikten sonra bile internetteyken yaşadıklarımı düşünüyorum							
5-İnternetteyken çoğu zaman bir “telaş” veya duygusal bir yoğunluk hissediyorum							
6-İnsanları internet yoluyla , şahsen olduğundan daha iyi tanımak mümkün							
7-İnternette olmak bana çoğu zaman huzur veriyor							
8-İnternetteyken kendim olabiliyorum							
9-İnternetteyken “gerçek hayatta” olduğundan daha fazla saygı görüyorum							
10-Ben interneti kullanmam gerekenden daha sık kullanıyorum							
11-İnsanlar interneti çok fazla kullanmamdan şikayet ediyorlar							
12-Asla planladığımdan daha uzun süre internette kalmıyorum							
13-İnsanlar internette beni olduğum gibi kabul ediyorlar							
14-İnternet üzerinde kurulan ilişkiler günlük hayattaki ilişkilerden daha tatmin edici olabiliyor							
15-İnternette olmadığım zaman, çoğunlukla interneti düşünüyorum							
16-İnternette olduğum zaman en iyi halimde oluyorum							

17-Günlük yaşam internette yapılabileceklere oranla daha az heyecan verici							
18-Arkadaşlarım ve ailemin, internetteki insanların benimle ilgili görüşlerini bilmelerini isterdim							
19-İnternet gerçek hayattan daha "gerçek"							
20-İnternetteyken sorumluluklarımı düşünmüyorum							
21-İnternet aklımdan hiç çıkmıyor							

ÖZGEÇMİŞ

Neşe Kübra YEMEN

Psikolog

İletişim Bilgileri

E-Posta : neseeyemen@gmail.com

Adres Bilgileri : Atakent Mahallesi 3.Etap A.82 D.27 Küçükçekmece\İstanbul

Cep Telefonu : 0532 626 78 72

Kişisel Bilgiler

Medeni Durumu : Bekar

Doğum Tarihi : 25.07.1992

Doğum Yeri : İstanbul

İş Deneyimleri

Stajyer Psikolog,

Özel Npistanbul Nöropsikiyatri Hastanesi 06.2016-07.2016 (1 ay) İstanbul

Stajyer Öğretmen,

Kemal Hasoğlu Anadolu Lisesi 03.2016-06.2016 (3 ay) İstanbul

Stajyer,

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi 04.2014-07.2014 (3 ay) İstanbul

Stajyer,

Gelincik Anaokulu 10.2013-01.2014 (3 ay) İstanbul

Eğitim Bilgileri

Üniversite (Yüksek Lisans) , 09.2015- ... Üsküdar Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji (Türkçe)

Üniversite (Lisans), 02.2016-06.2016 İstanbul Kültür Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Pedagojik Formasyon

Üniversite (Lisans), 09.2011-05.2015 İstanbul Bilim Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Psikoloji (Türkçe)

Lise, 06.2010 Sabahattin Zaim Lisesi

Yabancı Dil Düzeyi

İngilizce: okuma orta, yazma orta, anlama orta.